

DUTCH BIRDING

VOLUME 27 • NO 3 • 2005

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palaarctische vogels

REDACTIE
Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE
Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE
p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR
Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

**COMMISSIE DWAALGASTEN
NEDERLANDSE AVIFAUNA**
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

**COMMISSIE SYSTEMATIEK
NEDERLANDSE AVIFAUNA**
CSNA, p/a George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Nederland
e-mail csna@dutchbirding.nl

TELEFOONLIJNEN
0900-BIRDING (= 0900-2473464)
(vogellijn, EUR 0.35/min)
010-4281212 (inspreeklijn)

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (tel 023-5378024,
e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0222-316801, fax 0222-316802,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Marten van Dijl, Ferdy Hieselaar, Magnus Robb, Roy Slaterus,
Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman,
Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullamey, Klaus Malling Olsen, George
Sangster, Hadoram Shirihai en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van
Duivendijk, Joris Elst, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Jan van der Laan, Hans van der
Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum en Peter de Rouw

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2005 bedraagt: EUR 32.00 (Nederland), EUR
35.00 (Europa) en EUR 38.00 (landen buiten Europa).
U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening
01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening
54 93 30 348 van ABN*AMRO (Castricum), o/v 'abonnement Dutch Birding'. Alle reken-
ningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na
ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en
mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de
Benelux, Europa en elders in het Palaarctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over
vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-
indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende
overzichten aangehouden: *Zeldzame vogels van Nederland* door A B van den Berg &
C A W Bosman (2001, Haarlem) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse
namen van Nederlandse vogels); *Palaearctic birds* door M Beaman (1994, Stonyhurst)
(Engelse namen van overige Palaarctische vogels); *Vogels van de wereld - complete
checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de
wereld); en *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde
editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke en
Engelse namen van overige vogels van de wereld). Voor afwijkingen van en aanvullingen
op bovenstaande overzichten zie Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-
24, 2002; 25: 49-50, 2003; 26: 49-51, 2004; 27: 42-43, 2005.

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar
bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-
4024547), Wietze Jansse, Marc Plomp (secretaris, tel 0348-433730) en Laurens Steijn; tevens
is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd.

BESTUURSMEDWERKERS Jeannette Admiraal, Leon Boon, Lucien Davids, Arjan van Egmond,
Albert van den Ende, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo Heemskerck, Arnold Meijer, Rob Olivier,
Patrick Palmen, Sven Rijnbeek, Chris van Rijswijk, Marcel Scholte, Vincent van der Spek,
Jeroen van Vianen en Peter Weiland.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Theo Bakker, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretaris, tel 050-5716672), Nils van
Duivendijk, Teus Luijendijk, Laurens Steijn, Roland van der Vliet (voorzitter, tel 030-
2970013) en Pim Wolf. **MEDWERKER** Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie
van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris,
tel 071-5143790). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de
Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2005 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft
bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-222316801, fax +31-222316802, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Marten van Dijl, Ferdy Hieselaar, Magnus Robb, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, George Sangster, Hadoram Shirihai and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Joris Elst, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum and Peter de Rouw

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2005 is: EUR 32.00 (Netherlands), EUR 35.00 (Europe) and EUR 38.00 (countries outside Europe).

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl.

The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Rare birds of the Netherlands* by A B van den Berg & C A W Bosman (2001, Haarlem) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of birds recorded in the Netherlands); *Palearctic birds* by M Beaman (1994, Stonyhurst) (English names of remaining Palearctic birds); *Vogels van de wereld - complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); and *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific and English names of remaining birds of the world). For deviations from and additions to these lists see Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-24, 2002; 25: 49-50, 2003; 26: 49-51, 2004; 27: 42-43, 2005.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Wietze Janse, Marc Plomp (secretary, tel +31-348433730) and Laurens Steijn; the editors of Dutch Birding also have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, Leon Boon, Lucien Davids, Arjan van Egmond, Albert van den Ende, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo Heemskerck, Arnold Meijer, Rob Olivier, Patrick Palmen, Sven Rijnbeek, Chris van Rijswijk, Marcel Scholte, Vincent van der Spek, Jeroen van Vianen and Peter Weiland.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Theo Bakker, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretary, tel +31-505716672), Nils van Duivendijk, Teus Luijendijk, Laurens Steijn, Roland van der Vliet (chairman, tel +31-302970013) and Pim Wolf. **ASSISTENT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary, tel +31-715143790). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

© 2005 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR AVIAN SYSTEMATICS

CSNA, c/o George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Netherlands
e-mail csna@dutchbirding.nl

INTERNET
www.dutchbirding.nl

**Artikelen /
papers**

- 155 Birding in Syria – little known destination in the Western Palearctic *Remco Hofland & Bert Saveyn*
171 Eastern Black Redstarts at IJmuiden, the Netherlands, and on Guernsey, Channel Islands, in October 2003, and their identification, distribution and taxonomy *Laurens B Steijn*
195 Lammergeier van vermoedelijk wilde herkomst in Noord-Holland in juni 2002 [Lammergeier of presumed wild origin in Noord-Holland in June 2002] *Rutger J W van Ouwkerk, Leo J R Boon & Enno B Ebels*

- 202 Aberrantly moulting Black-headed Gull at Spytkowice, Poland *Damian Wiehle & Pawel Malczyk*
202 Black-bellied Tern at Krabi, Thailand, in April 2003 *Justin J F Jansen*
203 Middle Spotted Woodpeckers at Selunfe, Syria, in April 2005 *Peter G Kaestner*
204 Flycatcher on Helgoland, Germany, in August 1982 re-identified as Dark-sided Flycatcher *Frank Stühmer*

Brieven / letters

- 206 Kleine Torenvalk in België [LESSER KESTREL IN BELGIUM] *Paul Herroelen*
206 Lesser Kestrel at sea off Svalbard *Geir Mobakken*
206 The Cyprus Oriental Pratincole *Guy M Kirwan*

DBA-nieuws

- 207 Dutch Birding-vogeldag op 5 februari 2005 te Utrecht; Vogelnamenboek op CD-ROM

Masters of Mystery

- 208 Solutions of second round 2005: Tawny Eagle and Black-throated Accentor; Third round 2005 *Rob S A van Bemmelen & Dick Groenendijk*

**Aankondigingen & verzoeken /
announcements & requests**

- 210 Ornithologisch jaarverslag Texel 2004

WP reports

- 211 late March-early May 2005 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*

Recente meldingen / recent reports

- 220 Nederland: maart-april 2005 *Ruud M van Dongen, Klaas Haas & Peter W W de Rouw*
227 België: maart-april 2005 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 232 Keizerarend bij Kamperhoek [IMPERIAL EAGLE]; Killdeerplevier bij Rottige Meente [KILLDEER]

Corrigenda

- 234

Voorplaat / front cover

- Kleine Alk / Little Auk *Alle alle*, Trintelhaven, Flevoland, Nederland, 14 januari 2005 (*Karel A Mauer*)

Birding in Syria – little-known destination in the Western Palearctic

Remco Hofland & Bert Saveyn

Syria has a lot to offer to birders – especially to those interested in both Western Palearctic (WP) birding and ancient cultural sites. Although few birders have visited the country so far, these few visits resulted in some unexpected observations. A recent expedition in January-February 2004 (hereafter referred to as the ‘2004 winter expedition’, Murdoch et al 2004) shows that Syria not only has internationally important breeding birds but also is home to large numbers of wintering waterfowl.

For birders keeping a WP list, Syria, being readily accessible unlike Iraq, has two WP specialities on offer: White-cheeked Bulbul *Pycnonotus leucogenys* and Iraq Babbler *Turdoides altirostris*, along with the last remaining wild birds of the eastern population of Northern Bald Ibis *Geronticus eremita*. In addition, some of the isabelline shrikes *Lanius* found wintering may

prove to be Chinese Shrikes *L. arenarius*, a taxon breeding locally in western China and of which the wintering quarters are not fully known (identification of these shrikes remains tentative, see below). However, the country has much more to offer: a desert avifauna that equals the ones of Egypt and Israel (including Dunn’s Lark *Eremalauda dunnii* and Thick-billed Lark *Ramphocoris clotbey*); a riverine habitat that hosts large numbers of wintering waterfowl including internationally important numbers of Ferruginous Duck *Aythya nyroca*, Pygmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus* and Greater Spotted Eagle *Aquila clanga*; a great potential for migrant songbirds in the oases of the south-eastern desert; a number of good (WP) species, such as Black Francolin *Francolinus francolinus*, Blue-cheeked Bee-eater *Merops persicus*, Upcher’s Warbler *Hippolais languida*, Scrub Warbler *Scotocerca*

196 Desert near Palmyra, Syria, winter 2003/04 (*Gianluca Serra*)

inquieta, Chestnut-shouldered Petronia *Gymnoris xanthocollis* and Syrian Serin *Serinus syriacus*; and the potential to equal Israel's soaring-bird numbers (storks and birds of prey) during migration over the western mountains.

General information

The Syrian Arab Republic is a medium-sized country situated in the heart of the Middle East, just north of the Arabian peninsula. It measures 185 180 km², which is about half the size of Italy, and is bordered by (clockwise from the north) Turkey, Iraq, Jordan, Israel and Lebanon. The main geographical features are a small series of mountain ranges in the west, and a large open area to the east, which is crossed by the Euphrates river basin. The east has its occasional small mountain ranges, with peaks reaching 800 m; c 45% is considered to be arable land, most of which is found in the west, around the larger reservoirs in the Euphrates and Khabur rivers and within 5 km either side of the Euphrates. During the past 15 years, vast areas of the northern steppes have been converted to arable land, mostly producing cotton, while the western areas mainly produce fruit, olives and tobacco. In addition, oil fields are being exploited in the north-east. The population stood at over 18 million in 2002, with urban population still on the increase.

The three prime natural habitats are small-scale wetland vegetation along the Euphrates and its old oxbow lakes, mountainous habitat ranging from Mediterranean garigue scrub and olive groves to fir and spruce forests (found in the west) and (mostly stone) desert in the south-east. Much of the original steppe vegetation has disappeared, although a few small reserves are instated and small patches of original steppe may still be found. The creation of large reservoirs in the Euphrates and Khabur has added another type of 'natural' habitat – that of large areas of open water, where large numbers of waterfowl are found in winter.

People may be put off in going to Syria because of the current political situation in neighbouring countries. However, the country is very safe and is inhabited by hospitable and friendly people. Petty crime is virtually non-existent and, so far, there have been no major terrorist attacks.

Cultural sites

Syria is not a country for a family holiday. It lacks a good beach, whereas swimming pools or theme parks are not common either. However, if one is contemplating a trip with spouse or (non-

birding) friend(s), know that it is one of the world's richest countries in archeology. Any visitor should consider visiting the cities of Damascus and Aleppo, Byzantine Resafah and the famous Crac des Chevaliers – the largest crusader castle in the Middle East (with 20 Blue Rock Thrushes *Monticola solitarius* and passing Black Storks *Ciconia nigra*, Lesser Spotted Eagles *A pomarina*, Short-toed Eagles *Circaetus gallicus* and Levant Sparrowhawks *Accipiter brevipes* on a single day in September 2002). Saladin's Castle, Roman Apameia, Hellenistic Doura Europos, the amphitheatre at Bosra and Hama are also highly recommended.

When to go

White-cheeked Bulbul and Iraq Babbler are residents and can be found any time of year. Northern Bald Ibis, however, only occurs between late-February and mid-July. A visit between December and February should produce large numbers of wintering waterfowl, flocks of larks, as well as Pallid Harrier *Circus macrourus*, Greater Spotted Eagle and isabelline shrikes. April may be even better, since Blue-cheeked Bee-eaters are likely to be found and the array of species on migration is much larger – including all of the 'winter' birds. Likewise, a visit in September would probably produce many migrants and good concentrations of soaring birds on their way south.

Main temperatures in winter can vary between heavy snowfall, gale force winds and consequently wind chill feeling like well below zero in the north, with bright sunshine and temperatures of up to 25° C in the west and south. Summer is invariably hot, with temperatures ranging from 30 to 45° C. The western mountains can be more comfortable then, with lower temperatures and occasional rain.

Transport

Syria is served by the main international airline companies, with weekly flights between for instance Amsterdam and Damascus by, eg, Air France-KLM (around EUR 400.00 for a return ticket). In addition, Syrian Arab Airlines offers twice-weekly flights from Amsterdam to both Damascus and Aleppo, for EUR 325.00 (return).

As Syria is a cheap country, independent birders can choose between car rental (four-wheel drive vehicle or saloon car) and public transport with an occasional taxi. All major birding sites can be reached with saloon car, the exception being the Hamad desert south-east of

Palmyra, where only few tarmac roads exist. The main cities Damascus, Aleppo, Homs (connected by highway), Deir ez-Zor and Palmyra are all connected by good roads and public transport, so a circular itinerary, taking in the most important birding sites of Sabkhat al-Jabbul (from Aleppo), Euphrates basin (from Ar-Raqqa and Deir ez-Zor), Deir ez-Zor, Palmyra (including Hamad) and the Anti-Lebanon mountains (near Damascus) is much recommended. This itinerary can be expanded, according to available time and your wishlist, with visits to north-eastern Syria, the southern deserts and/or the western mountains.

TransTour four-wheel drive vehicles were used in the 2004 winter expedition. As well as being robust, their vehicles have steel plates on top enabling birders to scan water bodies while standing on top of their car, a must in Syria since the reeds can grow up to 6 m high!

Modern air-conditioned buses connect major cities, including Deir ez-Zor and Palmyra, with old but interesting-looking Pullman-buses serving smaller towns on a regular basis. As few Syrians have their own transportation, 'dolmuses' (shared taxi vans) serve even the smallest of villages.

It is quite easy to cross into Syria from, eg, Turkey or Jordan, especially if a visa has been arranged well in advance. Rental cars are unlikely to be allowed to cross the Syrian border. In 1994, it was possible to take a bus from Istanbul, Turkey, to Aleppo, which took c 15 h (including the border crossing).

Accommodation

The main cities all have good hotels, where a double room costs c EUR 20 a night. Hotels are found in a wide range of prices. Camp sites are non-existent but given the people's hospitality it should be possible to camp almost anywhere (with the obvious exception of anywhere near military presence). It is very likely, however, that one will be invited to stay as a guest with the locals. Members of the 2004 winter expedition all slept in various houses in Jerablus village north of Tishreen reservoir, upon inquiring about lodging with local villagers.

Main birding areas

Below, the main interesting birding areas are treated clockwise, starting from the north-west.

Euphrates basin

The entire Euphrates valley encompasses a 420 km long stretch of river between Turkey and Iraq.

The biggest body of water is the artificial Lake Assad, a reservoir of 63 000 ha constructed in the 1960s. Other interesting (artificial) lakes include Lake Tishreen, just south of the Turkish border (constructed in the late 1990s), and Ba'ath Lake, a shallow reservoir 10 km long just below the southern dam of Lake Assad. Besides these reservoirs, the meandering river has in the past formed some small dead-end ponds and small lakes ('oxbows'), of which over 30 are found between Ar-Raqqa and the Iraqi border. These oxbows were censused during the 2004 winter expedition.

One of the most remarkable finds of the 2004 winter expedition was that Iraq Babbler turned out to be common all along the Euphrates, occurring even within 15 km of the Turkish border at the north-eastern corner of Lake Tishreen. Even in places with very little reed bordering the river, this highly vocal species could be found as the various simple trills that make up their song were heard easily – small flocks were regularly encountered as they were heard gnawing at the base of the reed stems, or when flying from one reed bed to another. Note, however, that the species can be surprisingly hard to find in summer, since it is much more quiet then.

All along the river, typical species include Pygmy Cormorant, Pied Kingfisher *Ceryle rudis*, Graceful Prinia *Prinia gracilis*, Eastern Moustached Warbler *Acrocephalus melanopogon mimicus* and Dead Sea Sparrow *Passer moabiticus*, whereas the 'howeijat' (riverine) forest, most commonly found on islands in the river, typically holds Black Francolin and Greater Spotted Eagle (the latter only in winter; c 12 were seen here by the 2004 winter expedition).

During the 2004 winter expedition, over 150 000 Eurasian Coots *Fulica atra* were counted, the second-most common waterbird being Common Pochard *A ferina*. Both Ferruginous Duck and Red-crested Pochard *Netta rufina* were found in flocks of several 100s. Armenian Gull *Larus armenicus* was the most common gull, with several 1000s seen in a two-week trip; Pallas's Gull *L ichthyaetus* occurred in smaller numbers (largest flock 21 in February 2004). Furthermore, Grey-headed Swamp-hen *Porphyrio poliocephalus caspius*, Spur-winged Lapwing *Vanellus spinosus*, Eurasian Penduline Tit *Remiz pendulinus* and Bearded Reedling *Panurus biarmicus* were found in several locations.

In summer, White-tailed Lapwing *V leucurus* breeds in good numbers (arriving at the breeding grounds in late February, with small numbers

FIGURE 1 Map of Syria

present mid-winter) while Blue-cheeked Bee-eater is not uncommon along the river. The occurrence of Pallid Scops Owl *Otus brucei* as a breeding bird is likely, although the most recent breeding record dates back to 1924. Ménétries's Warbler *Sylvia mystacea* and Chestnut-shouldered Petronia are likely to breed in areas with suitable habitat.

Lake Tishreen is a large reservoir in the Euphrates river that stretches from the Turkish border to c 80 km southwards. Its western shore is quite steep, whereas the eastern shore has small patches of reeds where species like Black Francolin and Iraq Babbler are found (breeding of the latter was confirmed in May 2005). The lake holds 100s of Black-necked Grebe *Podiceps nigricollis* in winter, while the nearly 1400 Pygmy Cormorants that flew out of their roost in February 2004 and 2500 present in May 2005 constitute internationally important numbers. A roost at the bridge near Jerablus held 190 Black-crowned Night Herons *Nycticorax nycticorax*. The steep sides of Lake Assad do not look

favourable for wintering wildfowl but 2000 Whiskered Terns *Chlidonias hybrida* seen in January 2004 are an internationally important number. Ba'ath Lake is situated just west of Ar-Raqqa town and has good reed bed habitat with extensive areas of wet grassland. This site is excellent in winter for Red-crested Pochard and Red-throated Pipit *Anthus cervinus*. Lesser Kestrel *Falco naumanni* breeds on nearby cliffs.

The old Roman fortress of Halabbiyah is situated halfway between Ar-Raqqa and Deir ez-Zor and is a good site for See-see Partridge *Ammoperdix griseogularis* and Desert Lark *Ammomanes deserti*. Zalabbiyah, situated on the opposite, northern side of the Euphrates, is much smaller and much more ruined but still holds the latter species as well as wintering Finsch's Wheatear *Oenanthe finschii*. In January and February 2004, the Al Mustah salt fields, situated near Halabbiyah, and a nearby oxbow held up to 35 Eurasian Curlews *Numenius arquata*, some showing features of the eastern subspecies *N a orientalis*. Other birds here included Marsh

197 Lesser Kestrels / Kleine Torenvalken *Falco naumanni*, Palmyra, Syria, October 2002
(Mahmoud Scheisch Abdallah)

198 Northern Bald Ibises / Kaalkopibissen *Geronticus eremita*, near Palmyra, Syria, May 2002
(Gianluca Serra)

199 Bonelli's Eagle / Havikarend *Hieraetus fasciatus*, Palmyra, Syria, September 2001 (Gianluca Serra)

200 Saker Falcon / Sakervalk *Falco cherrug*, Palmyra, Syria, November 2002 (Gianluca Serra)

Sandpiper *Tringa stagnatilis*, Pallas's Gull and Iraq Babbler.

Mheimideh is probably the most rewarding oxbow site along the Euphrates. Since its 'discovery' in June 1994 it has been visited by most birders visiting Syria, and all agree that the site is unique. It measures about 1x1 km and is found on the northern side of the Euphrates, c 25 km west of Deir ez-Zor. The site is found in between the villages of Mheimideh and Sfeira Tahtani, along the main road, but birds seem remarkably undisturbed by grazing cattle or passers-by. The list of birds found at this site is quite long (especially considering the fact that the site has only been visited by birders about eight times), and includes Marbled Duck *Marmaronetta angustirostris*, (breeding) Ferruginous Duck, White-headed Duck *Oxyura leucocephala* (22 were seen with 35 Marbled Ducks in September 2002), Black Francolin, Pygmy Cormorant, Great Bittern, Little Bittern *Ixobrychus minutus*, Cattle Egret *Bubulcus ibis*, Grey-headed Swamp-hen, Spur-winged Lapwing, White-tailed Lapwing, Slender-billed Gull *L. genei*, Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, Pied Kingfisher (50 in February 2004), Blue-cheeked Bee-eater (common in summer), Citrine Wagtail *Motacilla citreola* (present both in winter and in June 1994), Eastern Moustached Warbler, Iraq Babbler (common), Lesser Grey Shrike *L. minor* and isabelline shrike (Daurian Shrike *L. isabellinus* and/or Chinese Shrike).

The main reason for visiting Deir ez-Zor, apart from it being a good base to explore several nearby Euphrates oxbow sites, is the occurrence of White-cheeked Bulbul within the city limits. These birds have been found in the parks bordering the river, near the (pedestrian) suspension bridge, although in February 2004 they were (only) very apparent in the small palm garden bordering the Hotel Al Saeed in the town centre.

The parks and university grounds north of the Euphrates have turned up Iraq Babbler in the recent past. This area should be good during migration (eg, for Little Crake *Porzana parva*) and Chestnut-shouldered Petronia and Ménétries's, Eastern Olivaceous *Acrocephalus pallidus elaeicus* and Cetti's Warblers *Cettia cetti* are common (the former two only in summer).

Further south down the river Euphrates, between Deir ez-Zor and the Iraqi border, several promising oxbows are found. The Al-Ashara pool, next to the village by the same name, held Grey-headed Swamp-hen, Little Crake, Eastern Moustached Warbler and the first Clamorous

Reed Warbler *A. stentoreus* for the Syrian Euphrates basin, in February 2004. The isabelline shrikes (resembling Chinese Shrike as well as Turkestan Shrike *L. phoenicuroides*), Siberian Stonechats *Saxicola maurus* (both nominate *S. m. maurus* and Caspian Stonechat *S. m. variegatus*) and Common Stonechats *S. rubicola* found here make for an interesting morning for any taxonomist – PSC or BSC. This oxbow is found c 40 km south-east of Deir ez-Zor.

Large quantities of pellets found in February indicated the occurrence of Pharaoh Eagle Owl *Bubo ascalaphus* at Doura Europos, towering high above the Euphrates. Other birds at this Hellenistic site included Pygmy Cormorant, Greater Spotted Eagle, Pallas's Gull, Barn Owl *Tyto alba*, Desert Little Owl *Athene noctua lilith*, Finsch's Wheatear and Iraq Babbler. Lesser Kestrel breeds, with over 10 pairs in spring 2002.

Other interesting wildlife along the Euphrates river includes Common Jackal *Canis aureus syriacus*, which is indeed common and can be seen even by daylight (especially near riverine woodland). A record of a 'leopard' on an island near Ar-Raqqa is thought to have been a Caracal *Felis caracal*. The occurrence of *Trionyx euphraticus*, a soft-shelled turtle endemic to the Euphrates, cannot be ruled out.

North-eastern Syria

The real adventurous birders can have a go at Red-wattled Lapwing *V. indicus* in Syria. In the WP, this species has so far only been found in the border area of Turkey (Cizre) and Iraq (and twice as a vagrant in Israel). At least one birder has tried and succeeded to see it near the ancient bridge of Ain Diwar, by pretending to be interested in the bridge: the lapwings can be seen nearby. Extreme care must be taken, however, as this is a highly sensitive area. Evans (1994) mentions wintering sites for Great Bustard *Otis tarda* and Little Bustard *Tetrax tetrax* in the northern Syrian steppes but it is uncertain whether any of these steppes have survived the domestic need for more cotton fields. Hopeful, however, is the news that Great Bustard has been found on the Turkish side of the border in December 2004 (N Ozbağdatlı in litt).

In February 2004, Tal Brak, a ruined site north-east of the city of Al-Hasakah held birds like See-see Partridge, Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* and Barn Owl, while on nearby agricultural land three summer-plumaged Sociable Lapwings *V. gregarius* were found amongst Northern Lapwings *V. vanellus*. Pallid Harrier is found regularly in

winter, while Baumgart (1995) mentions an October sighting of Pallid Scops Owl from the Khabur region in 1986.

The Lower Khabur Reservoir, a few km south of Al-Hasakah, did not hold any significant numbers or species in February 2004, although the south-eastern corner of the reservoir produced a flock of 14 Smew *Mergellus albellus*, which constituted only the second record for Syria (the first record involved two birds at the Euphrates near Halabbiyah earlier in the same month). Several 1000s of Greater White-fronted Geese *Anser albifrons* were present, as well as small numbers of gulls, including Slender-billed Gull *L genei* and Pallas's Gull.

Southern deserts

Palmyra (Tadmor in Arabic) is a large (several km²) and impressive ruin of a Roman city next to an oasis, in the middle of the Syrian desert, easily reached from both Damascus (3 h drive) and Deir ez-Zor and Aleppo (both 5 h drive). Palmyra is *the* number one tourist site in the country and offers several good hotels and restaurants. Thanks to the lack of mass tourism in the country, it is still a very easy-going place where several days can be spent. It is near the Northern Bald Ibis colony, with access to the Hamad desert and close proximity to Talila reserve, where an attempt is being made to save the natural steppe vegetation from overgrazing by sheep.

The Palmyra ruins, next to the main road and bordering the town and oasis, are home to Eastern Mourning Wheatear *O lugens* and Desert Little Owl. The oasis itself holds breeding Laughing Dove *Streptopelia senegalensis*, Eastern Rufous-tailed Scrub Robin *Cercotrichas galactotes syriacus*, Ménétries's Warbler and Eastern Olivaceous Warbler. During migration, several species of raptor, such as Steppe Buzzard *B b vulpinus*, European Honey Buzzard *Pernis apivorus*, Pallid Harrier, a variety of eagles *Aquila*, Levant Sparrowhawk, Lesser Kestrel and Red-footed Falcon *F vespertinus* pass in good numbers, many of which come down to drink. The several km² of palm oasis attract numerous migrants and basically anything can turn up, as it is a 'roosting bottleneck' surrounded by 100s of km of barren desert in every direction. The resident birders have, in the recent past, found good birds like Namaqua Dove *Oena capensis* and, locally rare, Long-eared Owl *Asio otus*. According to Kinzelbach (1986), White-cheeked Bulbul bred between 1977 and 1979 but searches by Gianluca Serra during 2000-03 rendered no result.

The main reason for visiting Palmyra is the small relict breeding colony of the eastern population of Northern Bald Ibis that was found in the mountains near Palmyra in April 2002 (Serra 2003, Serra et al 2003). According to these authors, in the early 1980s, they still numbered in the 100s, but 20 February 2004 saw the return of only five birds, while a subadult joined in mid-May (again five birds returning in February 2005). Four chicks were raised in two nests in 2004, compared with three pairs raising seven chicks in 2003. Their winter quarters are not yet known since attempts to satellite-tag the birds failed. The Palmyran team (see useful addresses below), has protected and monitored the few remaining Syrian Northern Bald Ibises during the past four breeding seasons (2002-05) and can help to find the birds. For details on conservation efforts during the past few years, see the website www.gianlucaserra.com/community-based%20conservation.htm.

Other interesting birds in these mountains include Chukar *Alectoris chukar*, a small breeding colony of Eurasian Griffon Vulture *Gyps fulvus*, Pharaoh Eagle Owl, numerous Temminck's Larks *Eremophila bilopha*, Desert Lark, Trumpeter Finch *Bucanetes githagineus* (from February onwards), Brown-necked Raven *Corvus ruficollis*, Common Raven *C corax* and Red-billed Chough *Pyrhocorax pyrrhocorax*, while Thick-billed Lark is sometimes found. Beduin affirmed that small numbers of Great Bustard frequent this area in winter, although hunting parties of presumably Saudi origin may put an end to this in the near future. The seasonally flooded salt lake of Sabkha Al Moh has breeding Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii* and 50-100 wintering Greater Flamingos, while Sed Wadi Abiad, a small man-made reservoir, saw breeding Dead Sea Sparrows in April 2004, over 100 km from the nearest known breeding areas.

Talila reserve measures about 200 km² of 'protected' steppe vegetation, although over 300 dromedary are still allowed to graze within the reserve's boundaries. Talila is situated 17 km east of Palmyra and is signposted from the main road between Palmyra and Deir ez-Zor. Access can be sought through the Palmyran team. A four-wheel drive vehicle is necessary to get around easily, since there are just sandy roads inside the reserve. Keep to the tracks at all times, since steppe vegetation is very vulnerable and cannot deal with being driven over by heavy vehicles. Alternatively, you can access the reserve on foot.

Birds found at the reserve are typical steppe or

201 White-throated Robin / Perzische Roodborst *Irania gutturalis*, Talila Reserve, Syria, spring 2002 (Mahmoud Scheisch Abdallah) **202** Temminck's Lark / Temmincks Strandleeuwerik *Eremophila bilopha*, Talila Reserve, Syria, spring 2001 (Mahmoud Scheisch Abdallah) **203** Greater Hoopoe Lark / Witbandleeuwerik *Alaemon alaudipes*, Talila Reserve, Syria, spring 2001 (Mahmoud Scheisch Abdallah) **204** Caspian Stonechat / Kaspische Roodborst-tapuit *Saxicola maurus variegatus*, Talila Reserve, Syria, winter 2001/02 (Mahmoud Scheisch Abdallah)

sandy desert breeding birds, such as Bar-tailed Lark *A. cincturus*, Greater Hoopoe Lark *Alaemon alaudipes*, Lesser Short-toed Lark *Calandrella rufescens*, Temminck's Lark (not as common here as in the surrounding desert), Isabelline Wheatear *O. isabellina*, Desert Wheatear *O. deserti* and Finsch's Wheatear (the latter only winters). From late February, Cream-coloured Coursers *Cursorius cursor* return from their winter quarters. Up to 100 Common Cranes *Grus grus* winter here, feeding on truffles. Small flocks of Sociable Lapwings have been found in recent winters (2001, 2003 and 2004), including 17 on 7 March 2001 (Gianluca Serra pers comm) and four over the reserve on 20 February 2004. A first-winter

Steppe Grey Shrike *L. pallidirostris* in February 2004 constituted the first record for Syria. Whether this was a vagrant or an irregular winter visitor remains to be seen. Great Grey Shrike *L. excubitor* (probably of the subspecies *L. e. homeyeri*) are more common, at least in winter. In the north-western corner of the reserve, no less than five Asian Desert Warblers *S. nana* were found in February 2004, so the reserve appears to be a wintering site. One section of the reserve holds enclosures for Arabian Oryx *Oryx leucoryx* and Sand Gazelle *Gazella subgutturosa marica*, and it is here where flocks of Desert Finch *Rhodospiza obsoleta* can be found drinking.

The Hamad desert is home to some of the

205 Chinese/Daurian Shrike / Chinese/Daurische Klauwier *Lanius arenarius/isabellinus*, al-Ashara pool, al-Mayadin, Syria, 18 February 2004 (Ian Andrews) **206** Probable Turkestan Shrike / waarschijnlijke Turkestaanse Klauwier *Lanius phoenicuroides*, al-Ashara pool, al-Mayadin, Syria, 18 February 2004 (Ian Andrews) **207-208** Chinese/Daurian Shrike / Chinese/Daurische Klauwier *Lanius arenarius/isabellinus*, Mheimideh, Syria, 17 February 2004 (Ian Andrews)

most sought-after species in the Western Palearctic, such as Macqueen's Bustard *Chlamydotis macqueeni*, Dunn's Lark and Thick-billed Lark. The latter two, which are very hard to come by in better-visited countries like Israel, have been found repeatedly during the few visits made by independent birders. Additional species here are much the same as for Talila reserve, along with Steppe Eagle *A nipalensis*, Long-legged Buzzard and Greater Sand Plover (the latter during migration). Both Lanner Falcon *F biarmicus* and Saker Falcon *F cherrug* can be found, especially in September-November, although both species risk capture for use as hunting falcons. A pair of Black-bellied Sandgrouse *Pterocles orientalis* was seen in February 2004. Pied Wheatear

O pleschanka, Cyprus Wheatear *O cypriaca* and Persian Wheatear *O chrysopygia* occur on migration, as well as the occasional Caspian Plover *C asiaticus*, Thrush Nightingale *Luscinia luscinia*, Barred Warbler *S nisoria* and Greenish Warbler *Phylloscopus trochiloides*.

Red-rumped Wheatear *O moesta* of the localized subspecies *O m brooksbanki* could occur in deserts further south, near Bosra, as it occurs in nearby Jordanian eastern deserts. The same applies to the possible occurrence of local, dark morphs of Eastern Mourning Wheatear ('Basalt Wheatear') and Desert Lark *A d annae*, as well as the as yet undescribed (sub)species of sand partridge *Ammoperdix* with characters intermediate between Sand Partridge *A heyi* and

See-see Partridge (see Andrews (1999) for photographs). According to Baumgart (1995), an Egyptian Nightjar *Caprimulgus aegyptius* was collected near Qarietayn as long ago as 1904, but as the species has been found at Azraq, Jordan, it might occur in Syria as well.

Other interesting wildlife around Palmyra include Wolf *Canis lupus* (of which the winter expedition probably saw one in February 2004), Red Fox *Vulpes vulpes arabica* (a pale sandy-coloured subspecies), Rüppell's Fox *V rueppellii*, Common Jackal (in Palmyra seasonally feeding solely on dates), Sand Cat *F margarita*, African Wild Cat *F silvestris lybica*, Cape Hare *Lepus capensis syriacus*, Libyan Jird *Meriones libycus* (a common rodent), Euphrates Jerboa *Allactaga euphratica*, Lesser Jerboa *Jaculus jaculus*, Long-eared Hedgehog *Hemiechinus auritus*, False Cobra *Malpolon moilensis*, Black Cobra *Walterinnesia aegyptia*, Horned Viper *Pseudocersates persicus fieldi*, Camel Snake *Spalerosophis diadema*, Desert Monitor *Varanus griseus*, Sling-tailed Agama *Trapelus ruderatus* and several *Acanthodactylus* lizards (including *A grandis*). Striped Hyena *Hyena hyena* is seen irregularly and then mainly as roadkill, although the guides at Palmyra have a stake-out for this species in the mountains. The endemic subspecies of Sand Gazelle *G s marica* has become very rare in the wild and is found in extremely small numbers in the mountains near Palmyra.

Sabkhat al-Jabbul

This saline lake, situated 35 km south-east of Aleppo, used to dry out completely in most summers. However, recently, surplus water from new irrigation projects has resulted in higher and more stable water levels and lower salinity than in the past. A dike on the west side of the lake prevents flooding of the extensive eastern salt flats. The lake is now said to measure 20 x 5 km and has developed reed beds on its (southern) shores. During high water levels, two large islands are obvious. Jabbul definitely deserves its Ramsar status, as the 2004 winter expedition counted 12 880 Greater Flamingos and 13 430 Common Shelducks *Tadorna tadorna*. Rumour has it that a large chemical plant will soon be constructed at the northern end of the lake. For access to some parts, a four-wheel drive vehicle is needed. Most interesting species, however, can easily be seen from the dike near Jabbul village, at the north-western corner. The guard will be happy to open the gate for visitors.

The salt pans on the western side of the dike

hold the typical species, while the eastern side has a lower salt level with a more diverse bird list. Shallow places and mudflats on both sides produce good numbers of waders. For example, the 2004 winter expedition counted 1000 Common Redshanks *T totanus*, 50 Marsh Sandpipers, Pied Avocet *Recurvirostra avosetta*, Kentish Plover *C alexandrinus* and Black-winged Stilt *Himantopus himantopus*, along with good numbers of Dunlin *Calidris alpina* and Little Stint *C minuta*. Small numbers of White-headed Duck (nine) and Ferruginous Duck (13) were found. A female Red-breasted Merganser *Mergus serrator* probably constituted the third record for Syria. Other interesting species seen from the dike included a single Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*, several Great White Pelicans *P onocrotalus*, 200 Great Egrets *Casmerodius albus*, 57 Eurasian Spoonbills *Platalea leucorodia*, Common Crane and Whiskered Tern. The reed beds along the dike produced species like Great Bittern, Grey-headed Swamp-hen, Pied Kingfisher (30 in a colony), Desert Finch, Red-throated Pipit, Water Pipit *A spinoletta* (of the subspecies *A s coutellii*), Citrine Wagtail, Bluethroat *L svecica*, Cetti's Warbler, Eastern Moustached Warbler, both Common and Caspian Stonechat, and Spanish Sparrow *P hispaniolensis*. In (late) spring, sightings here have included Marbled Duck (with 100+ present in May 2005), Black Stork, Pallid Harrier, Spotted Crake *P porzana*, Little Crake, Eurasian Oystercatcher *Haematopus ostralegus* (locally rare), Stone-curlew *Burhinus oedicnemus*, Spur-winged Lapwing, Red-necked Phalarope *Phalaropus lobatus*, Pallas's Gull, Caspian Tern *Sterna caspia*, Little Tern *S albifrons*, Greater Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla*, Lesser Short-toed Lark, Great Reed Warbler *A arundinaceus* and Black-headed Bunting *E melanocephala* (the latter also breeds here). In June 2003, a breeding colony with 100 pairs of Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica* was found. Greater Sand Plover is a common breeding bird, while Collared Pratincole *Glareola pratincola* is a likely breeder. In February 2005, a flock of 725 White-headed Duck was found in the north-western corner of Sabkhat al-Jabbul (Richard Porter & Derek Scott pers comm).

In the south-eastern sector, the Husayn depression is a smaller, more shallow lake with less saline water, enabling reed beds to grow. It is linked to the main water body of Sabkhat al-Jabbul by a canal. In February 2004, the most important species seen here were Great White

Pelican, Greater Flamingo (c 50% of the Jabbul total) and dozens of Red-crested Pochard and Ferruginous Duck, as well as Greater Spotted Eagle, Grey-headed Swamp-hen, Common Gull *Larus canus canus* (locally uncommon) and Armenian Gull. Noteworthy is the discovery of five Iraq Babblers in the reed beds bordering the canal exiting at the south-eastern side of the lake. This is the most westerly occurrence of the species so far and the site is one of few for this species away from the Euphrates basin (others exist in western Iran). In February 2003, a flock of 160 White-headed Ducks was counted at this Husayn depression (Gianluca Serra pers comm).

Western Syria

The area near the Yarmuk river in south-western Syria forms the border with Jordan and Israel, and holds species typical for the Jordan valley. In June 2004, likely breeding was established for species like White-throated Kingfisher *Halcyon smyrnensis*, Long-billed Pipit *A similis*, Blackstart *Cercomela melanura* and Palestine Sunbird *Nectarinia osea* (Gianluca Serra pers comm). As in neighbouring Israel, where the species was probably last recorded in 1975, no recent records are known of Brown Fish Owl *Ketupa zeylonensis* (in Syria, two birds were collected in 1879; Ebels 2002).

The border between Lebanon and south-western Syria is formed by the Anti-Lebanon Mountains, reaching as high as 2423 m in Syria. In the south, this range stretches to Mount Hermon and the Golan heights. In the north, it borders the Allovite Mountains which separate the Syrian coastal plain from the eastern steppe and desert. The area close to Damascus is easily accessible (1 h drive by both private and public transport) and popular, as many inhabitants of the capital want to escape the summer heat or want to enjoy the snow.

BirdLife International has designated the uplands of the Anti-Lebanon in the sector above Bloudan and Halbun as an Important Bird Area (IBA). Bloudan (1500 m) lies close to the main road between Damascus and the archaeological top attraction of Baalbek (Lebanon). This hill resort has plenty of accommodation and has grown enormously in the last 20 years. The land above the village is treeless, open, with sparse grassland, scattered scrub and bare rock. It is snow covered in winter. The reclamation of land has, in the last 10 years, restricted the potential habitat for Bimaculated Lark *M bimaculata*.

During a visit in late February 2004, the area

around Bloudan was still covered with snow. The area south-west of the village is marked by orchards, tiny fir and spruce forest patches, scattered trees and more natural, rocky and scrubby areas. Here, typical (winter) birds included Western Rock Nuthatch *Sitta neumayer*, Syrian Serin and over 100 Rock Sparrows *Petronia petronia*, while Mistle Thrush *Turdus viscivorus* and Yellowhammer *E citrinella* represented species scarce in Syria. Isabelline Wheatears defended their territories by singing from stake-outs – quite unlike the air-loopings seen in the flat Hamad desert. In higher (and more snow-covered) areas a Golden Eagle *A chrysaetos* and a small flock of the local subspecies of Horned Lark *E alpestris bicornis* were found. A most remarkable find was a pair of Scrub Warbler at 1600 m, foraging in the scrub on the few snow-free patches.

According to Evans (1994), other birds typical of this area (in summer) are Egyptian Vulture *Neophron percnopterus*, Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus*, Bimaculated Lark, Eastern Black-eared Wheatear *O melanoleuca*, Finsch's Wheatear, Rufous-tailed Rock Thrush *M saxatilis*, White-throated Robin *Irania gutturalis*, Upcher's Warbler, Sardinian Warbler *S melanocephala*, Pale Rockfinch *Carpospiza brachydactyla* and Asian Crimson-winged Finch *Rhodopechys sanguineus*.

Lake of Homs (Quattine in Arabic) is situated 15 km south-west of the city of Homs. It has been dammed up since ancient times. This eutrophic reservoir has a surface ranging from 3000 ha in summer to 5300 ha in winter, with a water depth of 4-8 m. In the 1970s, this lake was regarded as an important wintering area and migratory stop-over site for birds. More than 20 000 waterfowl were counted in the IWC survey in January 1993. The systematic counts ever of the 2004 winter expedition were the first ever since. In February 2004, a total of 25 000-30 000 waterfowl was estimated consisting mostly of Common Pochard (5000), Northern Shoveler *A clypeata* (4000) and Eurasian Coot (6000), with smaller numbers of Northern Pintail *A acuta* and Black-necked Grebe. Lake of Homs was believed to be the most significant wintering site in Syria for White-headed Duck, with counts of 100 in 1977 (MacFarlane 1978) and 30 in 1993 (Evans 1994). In January 2004, only seven birds were counted while in February 11 were seen. The best observation of the lake's survey was without any doubt a Sociable Lapwing among 2300 Northern Lapwings on an inundated field

209-210 Iraq Babbler / Iraakse Babbelaar *Turdoides altiostriis*, al-Ashara pool (Euphrates oxbow W28), Syria, 18 February 2004 (Ian Andrews)

between Moudan and Dbeen near the south-western corner of the lake. Other interesting observations in the western sector included Merlin *F columbarius*, Pallas's Gull, 600-1000 Whiskered Terns and four Common Jackals. The north-western shore consists of fields with basalt rocks, resembling the Little Bustard habitat found in the Golan heights. The hunting pressure is probably unsustainably high for large concentrations of this rare bird.

In the Fir-Cedar Reserve in north-western Syria (close to the Turkish border), breeding White-spectacled Bulbul *P xanthopygos*, Rufous-tailed Scrub Robin, White-throated Robin, Eastern Orphee Warbler *S crassirostris*, Long-tailed Tit *Aegithalos caudatus tephronotus*, Masked Shrike *L nubicus* (described by Evans (1994) as 'very common'), Eurasian Jay *Garrulus glandarius atricapillus* and Cretzschmar's Bunting *E caesia* were found in April-May 2004 (Gianluca Serra pers comm). In addition, Evans (1994) mentions (probable) breeding of Little Swift *Apus affinis*, Olive-tree Warbler *H olivetorum*, Rock Bunting *E cia* and Black-headed Bunting. Other animals found here include the globally threatened Persian Squirrel *Sciurus anomalus* and Lebanon Viper *Vipera bornmuelleri* (listed as 'Vulnerable').

The potential of the western Syrian mountains for spectacular migration of birds of prey and other soaring birds such as storks and pelicans is obvious. Such migrants over Israel and the Belen pass in southern Turkey (a few km north of the Syrian border) number in the 100 000s. Birds on migration may include large numbers of White Stork *C ciconia*, European Honey Buzzard, Lesser Spotted Eagle and Levant Sparrowhawk. However, the last person to witness any such migration over Syrian territory was a visitor in 1953...

Additions to Syrian list

The recent discovery of Northern Bald Ibis and Iraq Babbler shows that Syria has a high potential for surprises. In recent years, the few birders visiting Syria have added several species to the country's list, such as Namaqua Dove and Dunn's Lark (Gianluca Serra pers comm). The 2004 winter expedition (totalling six weeks) found, if accepted, up to eight new taxa: Smew, Siberian Buff-bellied Pipit *A rubescens japonicus*, Asian Desert Warbler, Firecrest *Regulus ignicapilla*, Chinese Shrike, Daurian Shrike, Turkestan Shrike and Steppe Grey Shrike. In addition, several major range extensions were noted, eg, for Iraq Babbler and Clamorous Reed Warbler. In

211 Imperial Eagle / Keizerarend *Aquila heliaca*, Talila Reserve, Syria, December 2000 (Gianluca Serra)

April 2005, the first Middle Spotted Woodpeckers *Dendrocopos medius* for Syria were observed and photographed at Selunfe near Latakia (Kaestner 2005).

Predictions

It is tentative to predict what could be new additions to the already impressive bird list of Syria. A discovery of breeding Krüper's Nuthatch *S krueperi* and Eastern Rock Nuthatch *S tephronota* in the mountainous border region with Turkey seems likely. The same applies to wintering Wallcreeper *Tichodroma muraria*, as it regularly winters in nearby Bireçik, Turkey, and one was found dead at Palmyra (Gianluca Serra pers comm). Whether Syria still hosts a significant (wintering) population of one of the three species of bustard, or whether it is an important wintering ground or migration stop-over site for the 'critically endangered' Sociable Lapwing, may be found out during the next couple of winters. Given the range extension of White-cheeked Bulbul and the Mesopotamian endemic Iraq Babbler, the occurrence of other Mesopotamian specialities like Grey Hypocolius *Hypocolius ampelinus* and Basra Reed Warbler *A griseldis* or even Indian

Roller *Coracias benghalensis* and Common Babbler *T caudatus* must be a possibility.

Tentative identification of isabelline shrikes found in Syria

During the 2004 winter expedition, 16 isabelline shrikes were seen by expedition members. These were tentatively identified by using Tim Worfolk's criteria (Worfolk 2000). All individuals encountered were aged as adults; no first-winter type birds with scaled underparts were recorded. Most individuals seen well appeared to have pale lores, a pale sandy-coloured cap, mantle, wing (no contrast between cap and mantle or between primaries and other flight feathers) and underparts, and a pale reddish tail not gradually becoming darker towards the tip. Provisionally, these birds were identified as probable Chinese Shrikes, a taxon which, according to Worfolk (2000), winters in southern Iraq. Some warm-coloured individuals had (partly) dark lores and were therefore identified as probable Daurian Shrikes, whereas an individual that showed whitish underparts, with contrast between crown and mantle, appeared to be a Turkestan Shrike. However, given the complexity of the isabelline shrike complex, our identifications of the Syrian isabelline shrikes remain tentative for now.

Useful addresses

Anyone who wishes to visit Syria for bird-watching is strongly recommended to use one of the guides based at Palmyra. Ahmed Khaled Abdallah, Mahmoud Scheisch Abdallah and Adib Al-Assaad are fluent in English and can act as interpreters and drivers and know the sites and birds, and are great characters as well. Furthermore, they know the exact breeding, roosting and feeding sites of Northern Bald Ibis and are indispensable when arranging a multiple-day trip into the Hamad desert. Their contacts might also help in getting into the Talila reserve near Palmyra. They can be reached by sending an e-mail message through Syria's birding website, found at www.andrewsi.freeserve.co.uk/birding-in-syria.htm.

For more information on the numbers and species of waterfowl encountered during the 2004 winter expedition, see the website www.osme.org, where a full account of the expedition will be published, including maps and GPS co-ordinates. Some of these maps are currently available at www.syria.renevos.net. General information on birds and birding in Syria can be found on the website of BirdLife Syria (www.birdlifemed.org/

Contries/syria/syria.html).

Help with travel in Syria may be provided by Osama Annuri, who used to work at Transtour: he can be reached at info@trans-asia.org.

Acknowledgements

The non-Syrian participants of the 2004 winter expedition were Ian Andrews, Ruud van Beusekom, Remco Hofland, David Murdoch, Tobias Roth, Bert Saveyn, Gianluca Serra, Colin Wells and René Vos. We wish to thank the sponsors who supported the 2004 winter expedition, and especially the Van Tienhoven Foundation which sponsored the Dutch car. In addition, we thank the Ornithological Society of the Middle East (OSME), BirdLife International, the World Wildlife Fund (WWF) and the African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement (AEWA), which also contributed in the costs of the expedition. Ian Andrews is acknowledged for providing the map. DM and GS are thanked for proofreading this paper. Peter Kaestner and DM provided information on recent sightings. Andrea Corso commented on the identification of the isabelline shrikes. Last but surely not least, our thanks go to Ahmed Abdallah, Mahmoud Abdallah and Adib Al-Assaad, whose company made the 2004 winter expedition a great success.

Samenvatting

VOGELN IN SYRIË – WEINIG BEKENDE BESTEMMING IN HET WEST-PALEARCTISCHE GEBIED In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de avifauna van Syrië en de meest bekende vogelplekken in dit weinig door vogelaars bezochte land. Syrië is beter toegankelijk dan enkele aangrenzende landen en biedt de kans om een aantal voor het West-Palearctische gebied (WP) uitzonderlijke soorten waar te nemen. De gegevens in dit artikel zijn voor een deel gebaseerd op een ornithologische expeditie met een aantal Europese deelnemers in januari-februari 2004.

Bijzondere soorten die in Syrië kunnen worden gezien zijn Kaalkopibis *Geronticus eremita* (een zeer kleine kolonie met de laatste wilde vogels van de oostelijke populatie), Witwangbuulbuul *Pycnonotus leucogenys* en Iraakse Babbelaar *Turdoides altirostris*. Daarnaast is het waarschijnlijk dat een deel van de overwinterende izabelklauwieren naast Daurische Klauwier *Lanius isabellinus* en Turkestaanse Klauwier *L phoenicuroides* behoort tot Chinese Klauwier *L arenarius*, een soort die in de WP nog nauwelijks is vastgesteld. Naast deze 'target species' biedt Syrië grote aantallen overwinterende eenden en andere watervogels, typische woestijnsoorten als Dunns Leeuwerik *Eremalauda dunni* en Diksnavelleeuwerik *Ramphocoris clotbey*, enkele karakteristieke taxa voor het Midden-Oosten die in andere landen vaak moeilijk te zien zijn, zoals Zwarte Frankolijn *Francolinus francolinus*,

Groene Bijeneter *Merops persicus*, Kaspische Roodborsttapuit *Saxicola maurus variegatus*, Grote Vale Spotvogel *Hippolais languida*, Maquiszanger *Scotocerca inquieta*, Indische Rotsmus *Gymnoris xanthocolis* en Syrische Kanarie *Serinus syriacus*, en mogelijk grote aantallen doortrekkende roofvogels en andere thermiektrekkers, hoewel over dat laatste nog maar weinig bekend is.

Praktische informatie wordt gegeven over de beste tijd om Syrië te bezoeken, de belangrijkste archeologische en cultuurhistorische locaties (een bezoek waaraan vaak goed is te combineren met vogels kijken), transport en accommodatie. De belangrijkste vogelgebieden worden 'met de klok mee' (beginnend in het noordwesten) beschreven en er wordt een overzicht gegeven van karakteristieke soorten en bijzondere waarnemingen in deze gebieden.

In januari-februari 2004 waargenomen nieuwe soorten voor Syrië zijn – mits aanvaard – Nonnetje *Mergellus albellus*, Siberische Waterpieper *Anthus rubescens japonicus*, Woestijngrasmus *Sylvia nana*, Vuurgoudhaan *Regulus ignicapilla*, Chinese Klauwier, Daurische Klauwier, Turkestaanse Klauwier en Steppeklapekster *L. pallidirostris*. In april 2005 werden de eerste twee Middelste Bonte Spechten *Dendrocopos medius* voor Syrië vastgesteld. De verwachting is dat bij toenemende interesse van vogelaars het aantal nieuwe soorten snel kan toenemen, evenals de kennis omtrent het verspreidingsgebied van bepaalde soorten.

References

Andrews, I 1999. News items: New Ammoperdix par-

- tridge in the basalt desert. Website: www.andrewsi.freeserve.co.uk/birding-in-jordan.htm.
- Baumgart, W 1995. Die Vögel Syriens, eine Übersicht. Berlin.
- Ebels, E B 2002. Brown Fish Owl in the Western Palearctic. Dutch Birding 24: 157-161.
- Evans, M I 1994. Important bird areas of the Middle East. Cambridge.
- Kaestner, P G 2005. Middle Spotted Woodpeckers at Selunfe, Syria, in April 2005. Dutch Birding 27: 203-204.
- Kinzelbach, R 1986. The White-cheeked Bulbul, *Pycnonotus leucogenys*, a resident of the Palmyra Oasis, Syria. Zool Middle East 1: 73-74.
- MacFarlane, A M 1978. Field notes on the birds of Lebanon and Syria, 1974-1977. Army Bird-Watching Society Per 3: 47-94.
- Murdoch, D, Andrews, I & Hofland, R 2004. The Syrian wetland expedition 2004: a summary. Sandgrouse 26: 94-104.
- Serra, G 2003. Discovery of Northern Bald Ibises in Syria. World Birdwatch 25: 10-13 (Website www.danadeclaration.org/text%20website/ibis_worldbirdwatch.pdf).
- Serra, G, Abdallah, M, Abdallah, A, Al Qaim, G, Fayed, T, Assaed, A & Williamson, D 2003. Discovery of a relict breeding colony of Northern Bald Ibis *Geronticus eremita* in Syria: still in time to save the eastern population? Oryx 38: 1-7 (Website www.danadeclaration.org/text%20website/ibis_ORYX.pdf).
- Worfolk, T 2000. Identification of red-backed, isabelline and brown shrikes. Dutch Birding 22: 323-362.

Remco Hofland, Aert van Neslaan 336, 2341 HN Oegstgeest, Netherlands
(platbuik@yahoo.com)
Bert Saveyn, Tarwelaan 14, 8500 Kortrijk, Belgium
(bert.saveyn@econ.kuleuven.be)

Eastern Black Redstarts at IJmuiden, the Netherlands, and on Guernsey, Channel Islands, in October 2003, and their identification, distribution and taxonomy

Laurens B Steijn

On 22 and 23 October 2003, a first-winter male Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* was observed at IJmuiden, Noord-Holland, the Netherlands (Steijn 2003). It was actively feeding on and along the concrete blocks bordering the marina. Later, it turned out that it had already been present and photographed on 21 October when it was considered to be an aberrant Common Redstart *P. phoenicurus*. A few days later, on 28 October

2003, another bird was discovered at Vazon Bay, Guernsey, Channel Islands, c 570 km to the south-west. This bird stayed until 31 October and was trapped and measured (unfortunately, a feather collected for DNA analysis was lost). Both birds were well documented, enabling a positive identification.

These two records are possibly the first for western Europe to be fully acceptable. The rarity of this taxon in western Europe is remarkable,

212 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, IJmuiden, Noord-Holland, Netherlands, 23 October 2003 (Marten van Dijl). Note similarities between this bird and Guernsey bird in plate 216.

considering that *P o phoenicuroides* is a long-distance migrant. It breeds in mountains in Central Asia (notably the Altai and Tien Shan mountain ranges) and winters in central and western Indian plains, southern Iran, Arabia, Somalia and Ethiopia, and occasionally in Egypt and Sudan (Cramp 1988). Its breeding and wintering distribution is comparable with that of, for instance, Daurian Shrike *Lanius isabellinus*, Desert Wheatear *Oenanthe deserti* and Hume's Leaf Warbler *Phylloscopus humei*, species that are known to occur regularly as vagrants in western Europe. Nicolai et al (1996) already predicted that this taxon would turn up in Europe in the near future.

It is interesting to compare both records and to investigate the current status of this taxon in western Europe, as well as the identification of *P o phoenicuroides*: can this subspecies be safely identified and what do hybrids Black x Common Redstart *P phoenicurus* look like? This paper deals with: **1** the description of both records;

2 the status of *P o phoenicuroides* in western Europe; **3** subspecies of Black Redstart; **4** ageing and sexing of Black Redstart; **5** identification characters of *P o phoenicuroides*; **6** differences from hybrids Black x Common Redstart; and **7** taxonomy.

IJmuiden

The description is based on field notes by Laurens Steijn, photographs by Arnoud van den Berg, Leo Boon, Marten van Dijl, Harm Niesen and Patrick Palmen (cf *Birding World* 16: 418, 2003, *Dutch Birding* 25: 433, plate 512, 442, plate 521, 2003) and video recordings by Leo Boon (Plompe et al 2004).

STRUCTURE As Western Black Redstart *P o gibraltariensis*, possibly slightly smaller. Wing formula: six visible primaries (p5-10); wing-tip at p(4)-5 (primaries numbered ascendently). Emarginations on outer web on p3-6. Length of emargination on p6 0.63 of length of emargination on p4. Little spacing between primaries p5-6;

213 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, IJmuiden, Noord-Holland, 23 October 2003 (*Patrick Palmen*). Only a small percentage of first-winter male Eastern Black Redstarts look like this first-winter. The remainder have a female-type plumage. On this bird, note retained juvenile orange-brown feathers on lower back. The wing-tip is at p5 but p4 lies just underneath and is of similar length. Spacing ratio between p5-6 and p6-7 of this bird is 1:2.0. Careful study of the folded wing reveals emarginations on p3-6. The emargination length ratio of p4-6 is measured at 1:0.63. This combination of features rules out hybrid Black x Common Redstart *P phoenicurus*.

214-215 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, Guernsey, Channel Islands, 29 October 2003 (Mark Lawlor). The wing structure of Eastern Black Redstart is very similar to that of Western Black Redstart *P. o. gibraltariensis*, as can be seen in plate 215. It has a rounded appearance due to p3-6, which are more or less equal in length. In Common Redstart *P. phoenicurus*, p6 is noticeably shorter than p5, giving the wing a more pointed effect. In plate 214, the spacing ratio between p5-6 and p6-7 can be seen to be 1:2. P4 is just visible beneath p5. Also visible in this picture is the length of the distal dark shaft streak on the outermost tail-feather. This is measured at 12 mm and fits best within the range of an immature. Note that only 1% of adult Black Redstarts show a dark shaft streak measuring 12 mm or more.

216 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, Guernsey, Channel Islands, 29 October 2003 (Mark Lawlor)

pronounced spacing between p6-7, resulting in ratio of 1:2. Structure of wing thus resembling that of Western Black Redstart.

HEAD Throat, lores and ear-coverts mottled grey with black. Crown grey, forehead greyish-white. Small but distinct white eye-ring.

UPPERPARTS & WING Mantle blue-grey, lower back with some pale brown feathering, probably retained feathers from juvenile plumage. Rump orange-red. Pale fringe to all flight-feathers, forming indistinct wing-panel on secondaries.

UNDERPARTS Upperbreast mottled grey with black, lower breast and belly rufous-orange, unicoloured and appearing darker than in Common Redstart. Vent and undertail-coverts pale orange with some paler feathering between legs. Underwing-coverts orange.

TAIL Rusty-red with dark-brown central tail-feathers.

BARE PARTS Bill, eye and feet black.

VOICE No calls heard.

BEHAVIOUR Feeding on concrete blocks and embankment wall bordering marina. Sometimes hanging on wall to pick insects. Frequently moving very fast, flying short distances and diving into cover in crevices.

MOULT Two to three inner greater upperwing-coverts freshly moulted.

Guernsey

The description is based on measurements and field notes by Geoff Atkinson and Phil Atkinson and field notes and photographs by Mark Lawlor.

STRUCTURE No obvious differences from Western Black Redstart. Wing formula: wing-tip formed by p3-5, all within 1 mm of each other in length; p3 and p4 longest. Other primaries shorter by following lengths in

mm: 1=42, 2=8, 5=1, 6=3, 7=7, 8=10, 9=13, 10=15. Difference between p5 and p6 2 mm and between p6 and p7 4 mm, giving ratio of 1:2. Emarginated primaries (with narrow outer web at feather tip) were p3-6. On spread wing, emarginations obviously stepped on p4-5, less so on p3 and p6. Length of emargination on p6 measured at 0.67 (2/3) of length of emargination on p4.

HEAD Crown and nape grey with brownish tinge, especially on top of head, palest grey above eye. Cheek, lores, chin and throat blackish with grey, buff or brownish tips, giving mottled appearance. Eye-ring whitish, broken.

UPPERPARTS & WING Mantle grey with brownish tinge, blackish base of feathers hidden underneath. Rump and uppertail-coverts bright orange-red. Axillaries bright orange-red, tinged fawn. Lesser coverts blackish, tipped grey; median and greater coverts and tertials dark brown, fringed fawn. Greater coverts appearing all of same age. Secondaries and primaries dark brown, fringed buff. Secondaries not forming clear whitish wing-panel but some indication of buff panel.

UNDERPARTS Upperbreast with blackish feathers, broadly tipped buff. Sharp lower border to this black colour, starting where wing meeting body, curving round middle of breast. Lowerbreast, belly and flank bright orange-red, some buff tips – quite uniform across these areas, apart from paler orange colour on very rear

217-218 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* or *P o rufiventris*, first-winter male, northern Thailand, 25 November 2002 (*Prapakorn Tarachai*). Second record of 'Black Redstart' for Thailand. Note fringes to flight feathers, spacing between p5-6 and p6-7 and emarginations to p3-6. On this bird, p10 is hidden under the secondaries.

219 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* or *P o rufiventris*, first-winter male, Barathpur, India, 29 December 2004 (*Sander Lagerveld*). Although difficult to ascertain to which of the red-bellied subspecies this bird belongs, first-winter males in female-type plumage of both *phoenicuroides* and *rufiventris* show orange-coloured flanks, like this bird. Also note large pale eye-ring, pale throat and similarity to Common Redstart *P phoenicurus*. However, spacing ratio between p5-6 and p6-7 and emargination on p6 clearly indicate this is an Eastern Black Redstart.

of belly, behind legs. Vent and undertail-coverts pale orange.

TAIL Central pair of tail-feathers dark brown, fringed orange. Other tail-feathers orange, outer tail-feather with dark brown smudge extending for 12 mm along shaft.

BARE PARTS Bill black, very slightly paler yellowish-pink in gape area and nostril. Eye very dark, iris brown. Leg black with paler sole.

BEHAVIOUR Chosen habitat and behaviour typical of Black Redstart – on rocky and man-made concrete terrain just above beach. Generally feeding on tarmac of road, chasing insects underneath cars, and quite tame. In company of c 10 Rock Pipits *Anthus petrosus*, European Stonechat *Saxicola rubicola* and female-type Black Redstart. Occasionally flying up onto walls and house roofs, only perching on vegetation once or twice when flushed by cats.

Status of Eastern Black Redstart in western Europe

Eastern Black Redstart is a very rare vagrant to western Europe. At present, there is only one accepted record from before 2003. A female-type bird (probably first-winter male) was observed at Zeebrugge, West-Vlaanderen, Belgium, on 28 October 1993 (De Smet 1994). This record is not documented with photographs and will probably be reviewed because of problems to safely eliminate hybrid Black x Common Redstart (Gunter De Smet in litt). Apart from this record, there are five other reports of possible and probable Eastern Black Redstarts (see table 1). Most reports have not been sufficiently documented to rule out a hybrid Black x Common Redstart. Hybrids can look very similar to *P o phoenicuroides*, at

least in spring. Various authors have dealt with this problem and a number of presumed or proven hybrids have turned up in Europe (King 1996, Nicolai et al 1996, Lambert 1997, Rebiš 1998, Lindholm 2001, van Dongen et al 2004). The publication by Lindholm (2001) describing apparent hybrid redstarts in Finland resembling Black Redstart of the eastern subspecies *P o phoenicuroides* has even led to the removal of 'Eastern Black Redstart' (*P o ochrurus/phoenicuroides/ rufiventris*) from the British list (Tony Marr in litt). It is possible that insufficient documentation of these somewhat dated records is the main reason. The most recent report of *P o phoenicuroides* in Britain dates from 7 to 8 November 1981 (Evans 1994).

Subspecies of Black Redstart

Cramp (1988) recognizes two main groups of subspecies. The dark-bellied 'gibraltariensis group' with *P o gibraltariensis* and *P o aterrimus*, occurring in Europe and North Africa east to western Turkey, and the red-bellied 'phoenicuroides group' with *P o phoenicuroides*, *P o rufiventris*, *P o semirufus* and *P o xerophiles* occurring in Central Asia, west to Turkmeniya, north-eastern Iran and the Levant. Nominate *P o ochrurus* occurs in western and central Turkey, the Caucasus and northern Iran and has intermediate characters between the two groups. *P o phoenicuroides* differs structurally from the western subspecies of Black Redstart by the slightly smaller size and small differences in wing structure. On

TABLE 1 Reports of possible and probable Eastern Black Redstarts *P o phoenicuroides* in Europe before 2003 / waarnemingen van mogelijke en waarschijnlijke Oosterse Zwarte Roodstaarten *P o phoenicuroides* in Europa voor 2003

Denmark (1)

25 November to 1 December 2000, Hirtshals, Østthavn, probably first-winter male in 'paradoxus plumage' (see under 'Ageing and sexing'), photographed (www.nordfugl.dk/stjert.html, Lars Pedersen in litt). Quality of photographs is not sufficient to rule out hybrid Black x Common Redstart.

Germany (2)

22 October 1973, Helgoland, Schleswig-Holstein, possible male in female-type ('cairei') plumage (see under 'Ageing and sexing'), photograph (plate 242)

26-28 October 1995, Helgoland, Schleswig-Holstein, probably first-winter male in 'paradoxus plumage' (Limicola 9: 340, 1995 (photograph), Ornithol Jahresber Helgoland 6: 44-45, 1996 (photograph), plate 238-239). This bird was seen by many observers but has not been reported to the German rarities committee (Peter Barthel in litt).

Sweden (2)

15 November 1986, Hamra, Gotland, not subspecifically identified but has been accepted as a male 'with characters of *P o ochrurus*, *P o rufiventris* or *P o semirufus*' (Vår Fågelvärld 48: 458, 1989).

23 October 2000, Landsort, Stockholm, first-winter female, photographed (plate 240-241). DNA analysis showed that this bird belonged to one of the eastern subspecies (*P o phoenicuroides* or *P o rufiventris*). Cytochrome-b differed by up to 2% from a specimen from Spain. Biometrics showed that the wing formula corresponded with Black Redstart. Currently accepted by the Swedish rarities committee as 'probably of eastern origin'. This bird will probably be reconsidered because the DNA analysis has only recently been done (Urban Olsson in litt, Mattias Pettersson in litt).

TABLE 2 Subspecies of Black Redstart *Phoenicurus ochruros*: main characters in adult male plumage; breeding area and wintering area after Cramp (1988) and Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) / ondersoorten van Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros*: belangrijkste kenmerken van adult mannetje; broedgebied en overwinteringsgebied volgens Cramp (1988) en Glutz von Blotzheim & Bauer (1988)

subspecies	adult male plumage characters	breeding area	wintering area
<i>gibraltariensis</i>	sooty grey/black breast fading to pale belly. Upperparts grey. White wing-patch	western and central Europe east to Latvia and Crimea and south to northern Spain, Sicily, Greece and western Turkey, probably Maghreb	southern Europe, northern Africa and Middle East; southern populations sedentary
<i>aterrimus</i>	as <i>gibraltariensis</i> but more solid black on upperparts and neck	southern Iberia, possibly Maghreb	sedentary
<i>ochruros</i>	as <i>gibraltariensis</i> but with variable amount of rusty-red on undertail-coverts and belly and lacking white wing-patch	eastern/central Turkey, Caucasus and northern Iran	short movements to western Zagros mountains of Iran and in north-western and western Iraq
<i>semirufus</i>	black upperparts, head, throat and breast. Rufous belly and undertail-coverts. No white wing-patch	highlands of Israel, Lebanon and Syria	presumably only small scale altitudinal movements; mostly sedentary
<i>phoenicuroides</i> *	grey (northern population) to blackish (southern population) upperparts, black throat and breast, rufous belly, paler undertail-coverts. No white wing-patch	mountains of central Asia (Kazakhstan, Russia and western Mongolia)	central and west Indian plains, southern Iran, Arabia, Somalia and Ethiopia; long-distance migrant
<i>rufiventris</i> *	as <i>phoenicuroides</i> but larger and with more black on upperparts	Turkmeniya and north-eastern Iran east through Himalayas, Transcaspia, central and eastern China, Bhutan (Cramp 1988). Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) place <i>rufiventris</i> as the most eastern subspecies occurring in Himalayas and central China	uncertain: Cramp (1988) states that <i>rufiventris</i> possibly winters in Middle East and Egypt. Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) do not mention winter distribution of <i>rufiventris</i> . According to Kees Roselaar (pers comm), <i>rufiventris</i> winters in southern Asia

* In the literature, there is much confusion about the boundary between *P o phoenicuroides* and *P o rufiventris*. Typical *P o phoenicuroides*, a small bird with grey upperparts (except sometimes black mantle or inner scapulars of adult male) and more orange underparts, is restricted to the Tien Shan and Altai mountain ranges, from the northern and eastern fringe of Fergana Basin east to the Sayan and northern Mongolia. *P o rufiventris* is larger, with largely black upperparts (including crown) and deeper rufous underparts, and occurs along the southern and eastern fringe of the Tibetan Plateau from Nepal east to northern Yunnan, China, and from there north to eastern Qinghai and neighbouring Gansu, China. However, there are intermediate forms. Birds in Tajikistan are similar in size and colour to *P o phoenicuroides* but the black of the upperparts is more extensive, often extending to the nape and sometimes rear of crown. Birds from the western Himalayas are similar to the Tajikistan birds but are larger and thus approach *P o rufiventris* except for the mainly grey crown and the more orange underparts (Roselaar & Shirihai in prep).

FIGURE 1 Breeding and wintering range of subspecies of Black Redstart *Phoenicurus ochruros* / broedgebieden en overwinteringsgebieden van Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros*. Map follows Cramp (1988) except for breeding ranges of *phoenicuroides*, *rufiventris*, *xerophilus* and *ochruros* for which Glutz von Blotzheim & Bauer (1988) is followed.

average, p10 is longer in *P o phoenicuroides* than in *P o gibraltariensis* and *P o aterrimus* (Cramp 1988). *P o xerophilus*, occurring in China, is not dealt with in this paper, because it is little known and not a long-distance migrant.

Movements

As indicated in table 2, *P o phoenicuroides* is a medium- to long-distance migrant. It departs from the high mountains in Central Asia during late August and early September although in south-eastern Kazakhstan not until late October (Cramp 1988). It arrives at the winter quarters in the United Arab Emirates (UAE) at the end of October and is a fairly common winter visitor there until early March (Richardson 1990). In Somalia, it is fairly common from October to March, mainly at an altitude of 1300-2000 m. It is apparently common at Baghdad, Iraq, from November to January (Cramp 1988). Of the red-bellied subspecies of Black Redstart, *P o phoenicuroides* is the most likely candidate for vagrancy to western Europe. *P o rufiventris* winters in southern Asia, whereas *P o semirufus* moves only short distances.

Ageing and sexing

Adult Black Redstarts of any subspecies undergo a complete post-breeding moult. The primaries are moulted descendantly, starting with p10 and finishing with p1-2 after c 50 days. Post-juvenile moult is partial and involves moult of head- and body-feathers and lesser and median upper wing-coverts. Occasionally, a few inner greater coverts, tertial coverts and – rarely – tertials are replaced (Cramp 1988, Svensson 1992, Nicolai et al 1996). Sexing Black Redstarts is not always possible, especially in immature plumages. Immature males are known to show two different plumages. The majority show a plumage resembling females (the so-called ‘cairei plumage’). Only a small percentage (12%, Nicolai et al 1996) show a plumage resembling that of adult male (‘paradoxus plumage’). This is also the case in the eastern subspecies. In the ‘paradoxus plumage’, first-year males of the eastern subspecies already show contrast between the dark chest and chestnut underparts (Cramp 1988). The fact that most first-winter males look like females may account for the rarity of *P o phoenicuroides* in western Europe. Females are more difficult to

TABLE 3 Identification characters of Black Redstart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* and *P o phoenicuroides*, Common Redstart *P phoenicurus phoenicurus* and hybrid *P o gibraltariensis x phoenicurus*. For extensive comparison of measurements of redstarts *Phoenicurus*, see table 4 / determinatiekenmerken van Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* en *P o phoenicuroides*, Gekraagde Roodstaart *P phoenicurus phoenicurus* en hybride *P o gibraltariensis x phoenicurus*. Voor uitgebreide vergelijking van maten van roodstaarten *Phoenicurus*, zie tabel 4

	<i>P o gibraltariensis</i>	<i>P o phoenicuroides</i>	<i>P p phoenicurus</i>	hybrid
colour of lowerbreast, belly and flank	sooty grey/black breast fading to pale belly	bright orange-red, deeper and more uniformly coloured than <i>P p phoenicurus</i>	orange-red but paler than <i>phoenicuroides</i> ; belly pale	orange-red but paler than <i>phoenicuroides</i> ; belly pale
white wing-patch	present	absent	absent (only present in <i>P p samamisisicus</i>)	often present
pale patch on lower/central belly	absent	absent	present	present, often similar in size and shape to <i>P p phoenicurus</i>
emargination on outer web	p3-6	p3-6	p3-5	p3-5, in c 47% of hybrids also on p6 but then less obvious and shorter
emargination length ratio p4:p6	0.61	0.63	- (no emargination on p6)	0.47
spacing ratio p5-6 and p6-7 (average)	1:2.29	1:2.19	1:0.90	1:1.33

Note: beware that when assessing the spacing ratio between p5-6 and p6-7 on a folded wing on redstarts, p10 is often (but not always) hidden below the secondaries/tertiaries and therefore not visible. Another potential difficulty is that on Common Redstart, the wing-tip is formed by p3 or p4 whereas on Black Redstart this is p4 or p5. The spacing ratio between p4-5 and p5-6 on Common Redstart could therefore look similar to the spacing ratio between p5-6 and p6-7 on (Eastern) Black Redstart. Also, beware that the given ratios are of birds with full-grown primaries. Adults have a post-breeding primary moult which lasts c 50 days. Therefore, the ratio might be difficult to assess during the summer.

identify and will be overlooked more easily.

Only 1% of adult Black Redstarts show a dark shaft streak measuring 12 mm or more (Nicolai et al 1996)

Identification of Eastern Black Redstart

P o phoenicuroides

Adult males Eastern Black Redstart show a unique combination of characters. They have a black throat and breast, rufous belly and paler orange undertail-coverts. The upperparts vary from grey in northern populations to black in southern populations. The fringes to the flight-feathers are grey. The tail is rusty-red with dark-brown central tail-feathers.

First-winter males in 'paradoxus plumage' (partial adult male) differ from adults by: **1** pale brown fringe to tertials, secondaries and primaries; **2** pale patch on vent; **3** throat mottled grey with black; **4** upperparts often with retained

brown-orange juvenile feathers on (lower) back; and **5** distal black shaft streak on outermost tail-feather larger than on adult. Both Eastern Black Redstarts at IJmuiden and Guernsey showed the above mentioned features and can thus be aged as first-winter males.

First-winter males in 'cairei plumage' (female-type) are more difficult to identify. They look like female *P o gibraltariensis* Black Redstart with a pale belly and orange-coloured lower flanks and vent (Cramp 1988, De Smet 1994, Nicolai et al 1996). They are somewhat intermediate between Black and Common Redstart and differ from first-year female *P o phoenicuroides* by having greyer upperparts and chest and a paler wing-panel (Cramp 1988).

Females Eastern Black Redstart are rather non-descript and typically mouse-coloured. The upperparts including head, neck and mantle are mostly greyish-brown. The flight-feathers are

TABLE 4 Comparison of measurements of redstarts *Phoenicurus* / vergelijking van maten van roodstaarten *Phoenicurus*

<i>P o gibraltariensis</i>	<i>P o phoenicuroides</i>	<i>P p phoenicurus</i>	hybrid black x common redstart	Porvoo individual	Guernsey individual	Landsoort individual
range (average)	n	range (average)	n	hybrid	<i>P o phoenicuroides</i>	<i>P o phoenicuroides</i>
Wing (max)	102	Cramp 78-85	33	Ertaan 80-88.5 (84)	12	84.5-85
Distance from the tip of wing source		Cramp 8-13	117	Lindholm	89	
P2	20	Roselaar³ 0-2.5	56	Ertaan 5.5-10 (8)	12	9.5
P3	20	0	56	0-2.4 (0.5)	12	0.5
P4	20	0	56	0-1.5 (0)	12	0
P5	20	0	56	1-3 (2)	12	0.5
P6	20	2-3.5 (2.4)	56	4.5-8 (6.5)	12	3.5
P7	20	8-9 (8.3)	56	8.5-15 (12)	12	9.5
P8	20				14	13
P9	20				17	16
P10	20	13-20	56	16.5-22.5 (19.5)	12	16.5
Length of primary emarginations source		Ertaan		Lindholm		
P3	49	27-38 (32.5)	72	Ertaan 28-35 (31)	12	32.5
P4	49	21-29.5 (25.5)	72	21-26 (23.5)	12	24
P5	49	19-26.5 (23)	72	17-22 (20)	12	19
P6	49	14.5-19 (17)	72	11-13 (12)	12	12
Ratio p5-6: p6-7 source		this study¹		several sources²		
average	8	1:2.19	14	1:1.33	17	1:2.00
range	1:2.0-1:2.5	1:1.57-1:3.0	1:0.41-1:1.17	1:0.94-1:2.14		
Roselaar³	21	1:2.46	58			
Emargination length ratio p4:p6 source		this study¹		several sources²		
average	48	0.63	20	no emargination on p6	15	0.67
range	0.48-0.73	0.58-0.71		0.47-0.46-0.50	0.50	0.66

1 this study: measurements were taken from museum specimens in NNM and ZMA and from data in Ertaan (2002) / maten afkomstig van balgen uit NNM en ZMA en van data uit Ertaan (2002)

2 several sources: measurements were taken from Nicolai et al (1996), Lindholm (2001), Ertaan (2002); 12 hybrids bred in captivity) and from photographs of hybrids by Goran Knutas and Per Kjaer / maten afkomstig van Nicolai et al (1996), Lindholm (2001), Ertaan (2002); 12 hybriden uitgebroed in gevangenschap) en foto's van hybriden van Goran Knutas en Per Kjaer

3 Roselaar: measurements formed by the average length of p5-7 and not by averaging actually measured ratios for each individual. The ratios may therefore differ slightly and it is not possible to include a range / maten gevormd door de gemiddelde lengtes van p5-7 en niet door het gemiddelde te nemen van de ratio's van elk individu. De ratio's kunnen daarom licht verschillen en het is niet mogelijk om een bandbreedte op te nemen.

FIGURE 2A Wing of Common Redstart / Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus phoenicurus* (Rob S A van Bemmelen). Structure of the wing is very different from Black Redstart *P ochruros*. Common has no emargination on p6. Wing-tip is at p3-4 and spacing ratio between p5-6 and p6-7 of Common is 1:0.90. Note that because wing-tip is at p3-4, spacing ratio between p4-5 and p5-6 in Common can look similar to ratio between p5-6 and p6-7 in Black.

FIGURE 2B Wing of Western Black Redstart / Westelijke Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Rob S A van Bemmelen). Wing structure is comparable with that of Eastern Black Redstart *P o phoenicuroides*. The spacing ratio between p5-6 and p6-7 is 1:2.29. Emargination length ratio between p4 and p6 is 1:0.61.

FIGURE 2C Wing of hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus ochruros x phoenicurus* (Rob S A van Bemmelen). The structure of the wing of hybrid Black x Common has intermediate characters between the two parental species. In 53%, birds have no emargination on p6, as shown in Black; 47% have an emargination length ratio between p4 and p6 of 1:0.47, different from the 1:0.63 of Eastern Black Redstart *P o phoenicuroides*. The spacing ratio between p5-6 and p6-7 is measured at 1:1.33.

FIGURE 2D Wing of Eastern Black Redstart / Oostelijke Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* (Rob S A van Bemmelen). The structure of the wing of Common *P phoenicurus*, Black and hybrid Black x Common Redstart differs markedly. The wing-tip of Eastern Black is at p4-5 whereas in Common this is at p3-4. Another important difference between Black (of any subspecies) and Common is the presence of an emargination on p6 in Black. Typically, the primary spacing of Eastern Black, measured by the ratio between p5-6 and p6-7, is 1:2.19 and serves as an important identification character. Emargination length ratio between p4 and p6 is 1:0.63. When assessing primary spacing, one should keep in mind that p10 is sometimes hidden under the secondaries.

brown with pale fringes to primaries, secondaries and tertiaries in first-year plumage. The underparts are pale buff-brown to pale buff-grey with buff-white, sandy-buff or pale rufous-cinnamon belly. The chest shows a slightly buffish wash. The chin and throat and undertail-coverts are greyish white.

Separation from Common Redstart

Male Eastern Black Redstart superficially resembles Common Redstart (hence the scientific name *phoenicuroides* meaning 'like *phoenicurus*'). In fact, the IJmuiden bird was already seen on 21 October but was then believed to be an aberrant Common Redstart. One of the skins at the Zoological Museum Amsterdam (ZMA) was first labelled as Common Redstart but was in fact a juvenile or first-winter Eastern Black Redstart. This particular individual is the lower bird in plate 220-221. It indicates that confusion with Common Redstart is a potential pitfall to consider.

Autumn males Eastern Black Redstart differ from similarly plumaged Common Redstart by the black of the throat extending further down the breast, more extensive orange-red on belly and flanks and a different wing structure resulting in a different p5-6 and p6-7 spacing ratio. See table 3 for an overview of differences.

In female Eastern Black Redstart, the absence of any rufous or buff on the underparts above the vent separates it from female Common Redstart (Cramp 1988).

Separation from Western Black Redstart

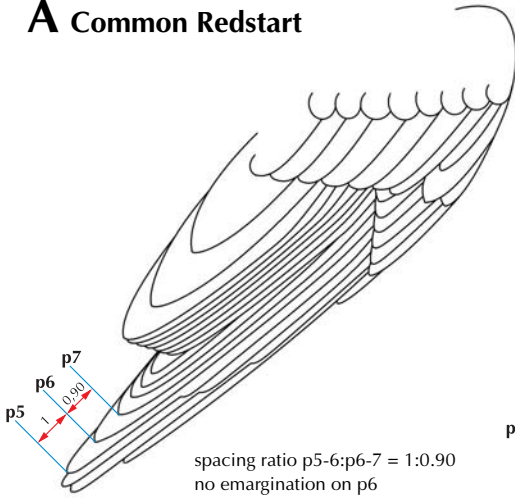
Adult male Eastern Black Redstart is readily distinguished from Western Black Redstart (*P o gibraltariensis* and *P o aterrimus*) by the rufous underparts. Females are less dusky overall and much paler brown below than female Western Black Redstart and have a more distinct eye-ring, pale throat and peach tone to the upperbreast. First-winter males in female-type plumage have a paler belly and orange-coloured lower flanks and vent.

Separation from hybrid Black x Common Redstart

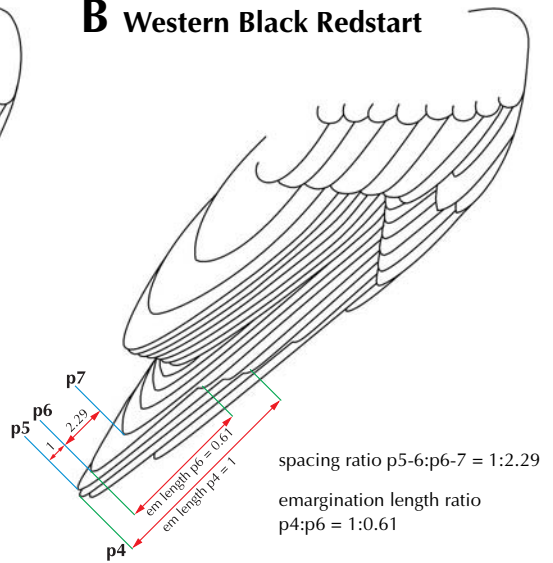
Hybridization between Black Redstart of the subspecies *P o gibraltariensis* and nominate Common Redstart occurs regularly in Europe in the wild, and proven hybrids have turned up in Finland, Poland, Sweden and Switzerland. These hybrids can appear very similar to Eastern Black Redstart and various papers have dealt with this problem (eg, Nicolai et al 1996, Lambert 1997, Lindholm 2001).

Male hybrids Black x Common Redstart show a breast pattern that is very similar to Eastern Black Redstart. The throat and upperbreast are black and the lowerbreast and flanks are orange. However, there are a few hybrid features that differ from Eastern Black Redstart. Most hybrids show a pale wing-panel as in the western subspecies of Black Redstart and an extensive pale patch on belly and vent – usually an elongated central white stripe – reminiscent of Common Redstart. Also, the lowerbreast, belly and flanks of Eastern

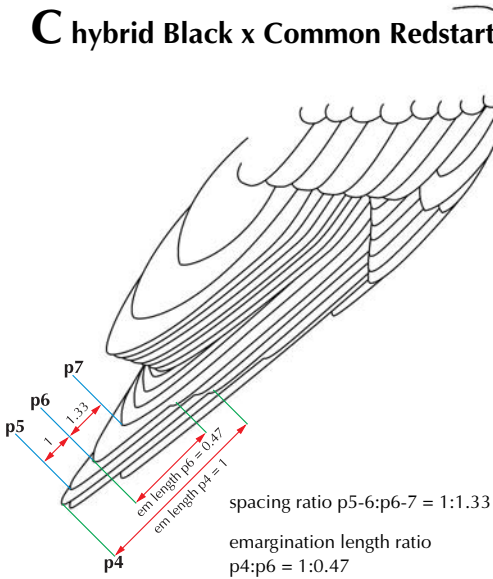
A Common Redstart

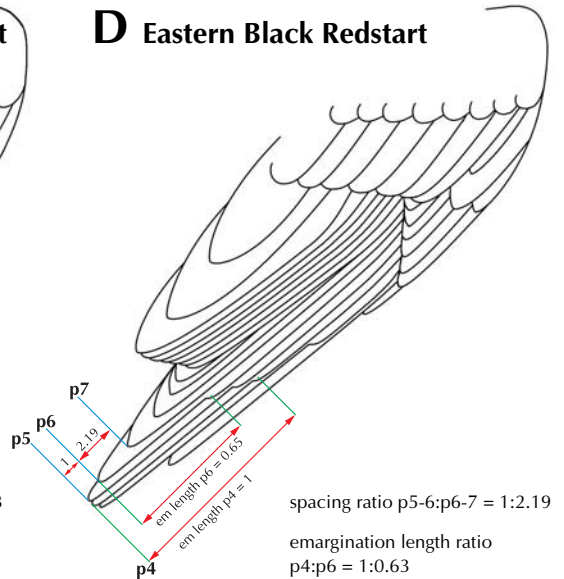
B Western Black Redstart

C hybrid Black x Common Redstart

D Eastern Black Redstart

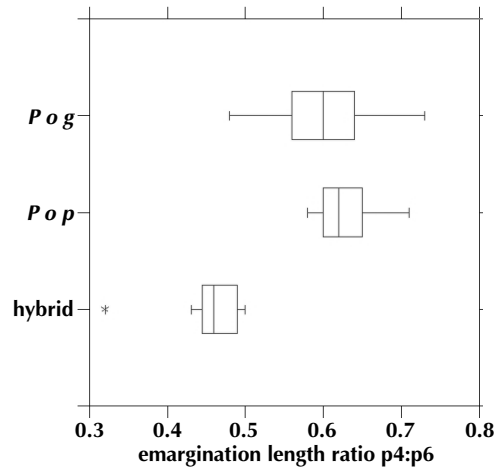
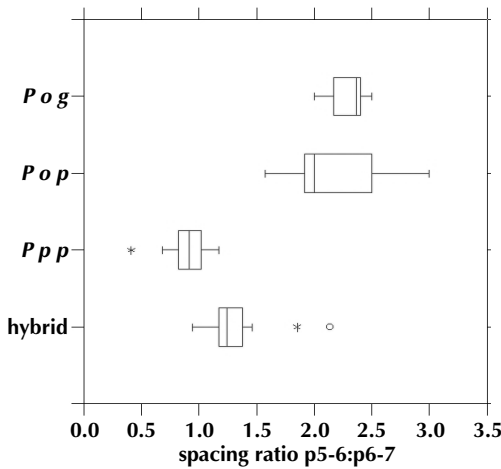

FIGURE 3 Spacing ratio between p5-6 and p6-7 of Western Black Redstart / Westelijke Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (*P o g*), Eastern Black Redstart / Oostelijke Zwarte Roodstaart *P o phoenicuroides* (*P o p*), Common Redstart / Gekraagde Roodstaart *P phoenicurus phoenicurus* (*P p p*) and hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart (hybrid).

FIGURE 4 Emargination length ratio between p4 and p6 of Western Black Redstart / Westelijke Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (*P o g*), Eastern Black Redstart / Oostelijke Zwarte Roodstaart *P o phoenicuroides* (*P o p*) and hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart (hybrid). Value marked with * is a statistical outlier from measurements in Nicolai et al (1996).

In both figures, rectangles represent 50% of all values, vertical lines within rectangles are median values and horizontal bars are value ranges. All values based on same data as in table 4. Values marked with * and o are statistical outliers.

Black Redstart are more deeply uniformly coloured orange-red. However, perhaps the most valuable difference between hybrid Black x Common Redstart and Eastern Black Redstart, however, is wing structure. The wing of Black Redstart (of any subspecies) is characterized by four primaries (p3-6) which are more or less even in length (p4 is longest), resulting in a rounded wing-tip. Common Redstart has p3-5 of even length (p3 is longest), with p6 being noticeably shorter, resulting in a more pointed wing-tip (Cramp 1988). In hybrid Black x Common Redstart, this effect is, although not as pronounced, still visible. The differences in primary length result in different spacing ratios between p5-6 and p6-7 on Black, Common and hybrid Black x Common Redstart. These are measured at 1:2.29, 1:0.90 and 1:1.33, respectively. Statistical analysis using a post-hoc Tukey HSD test revealed that these spacing ratios differ significantly between *P o gibraltariensis* and *P p phoenicurus*, *P o phoenicuroides* and hybrids, *P o gibraltariensis* and hybrids and between *P p phoenicurus* and hybrids (all $P=0.000$), and confirmed the similarity in wing structure of *P o gibraltariensis* and *P o phoenicuroides* ($P=0.921$)

(see figure 3). Under good viewing conditions, the primary spacing is visible in the field (or on high quality photographs or video stills) and it can serve as an important identification feature. In a German study where hybridization experiments between *P o ochruros* and *P p phoenicurus* were carried out (Ertan 2002), the average spacing ratio between p5-6 and p6-7 was measured at 1:1.22 ($n=12$). Two values of these hybrids were within the range of (Eastern) Black Redstart (1:1.83 and 1:2.25). These values are outliers compared with the other measurements (see figure 3).

Besides primary length differences, there are differences in primary emarginations (figure 4). Black Redstart has emarginations on the outer web of p3-6, Common Redstart on p3-5 and hybrid Black x Common Redstart on p3-5, and sometimes on p6 (but then less obvious and shorter than in Black Redstart). In Black Redstart the length of the emargination on p6 is 0.61 times the length of the emargination on p4 (measurements from Ertan 2002). In two known hybrids Black x Common Redstart this was measured at 0.43 and 0.50, respectively. On a male

220-221 Eastern Black Redstarts / Oosterse Zwarte Roodstaarten *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, skins at Zoological Museum Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, November 2003 (Laurens B Steijn). Above: probably second-calendar year male, collected at Tien Shan, Kyrgizia, on 22 August 1907; below: post-juvenile (first-winter) male, collected in eastern Kazakhstan on 18 August 1910. Immature males gradually become greyer on the upperparts through winter because of wear. In the post-juvenile male, the upperparts are still very brown but grey feathers are beginning to emerge. In the second calendar-year male, the black of the throat is more intense and the back more grey. Also note spacing ratio between p5-6 and p6-7 and pale feathering on vent of lower bird (on upper bird, feathers of vent lacking and pale stuffing material visible).

hybrid caught in Bad Harzburg, Niedersachsen, Germany, on 13 June 1995, the length of the emargination on p6 was measured at 0.32 times the length of the emargination on p4 (cf Nicolai et al 1996, see * in figure 4). Out of 12 hybrids bred in captivity, only four showed an emargination on p6 and these were measured at 0.46 to 0.50 times the length of the emargination on p4. In hybrids with an emargination on p6, this value differs significantly from both taxa of Black Redstart ($P=0.000$). Again, the similarity of *P o gibraltariensis* and *P o phoenicuroides* was confirmed ($P=0.238$).

Both the primary spacing ratio and the shorter and less obvious emargination on p6 in hybrid Black x Common Redstart are obviously intermediate expressions of characters shown by the parental species.

Taxonomy

Eastern Black Redstart is a distinctive bird and it is perhaps surprising that it is treated as a subspecies of Black Redstart. There are obvious differences in plumage between Eastern Black Redstart and western subspecies of Black Redstart, not only in

males but also in female-type plumages. Contrary to the western subspecies *P o gibraltariensis*, *P o phoenicuroides* is a long-distance migrant. The breeding and wintering ranges do not overlap with any of the dark-bellied subspecies or with nominate *P o ochruros* (see figure 1).

To support these differences, DNA studies through microsatellite analysis by Ertan (2002) revealed that *P o phoenicuroides* and *P o rufiventris* are 'either associated together with Hodgson's Redstart *P hodgsoni* (a short-distance migrant, resembling *P o phoenicuroides*, breeding in western China and wintering in the Himalayan foothills) or are seen as divergent taxa'. This means that, using DNA studies through microsatellite analysis, both *P o phoenicuroides* and *P o rufiventris* appear to be closer related to Hodgson's Redstart *P hodgsoni* than to Western Black Redstart *P o gibraltariensis* and should therefore be treated as a different species group. Cytochrome-b sequencing revealed genetic differences of up to 3% between *P o gibraltariensis* and *P o phoenicuroides* and up to 3.7% between *P o gibraltariensis* and *P o rufiventris*. *P o phoenicuroides* and *P hodgsoni* differed by

222 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, IJmuiden, Noord-Holland, 23 October 2003 (Patrick Palmen). An important difference between Black Redstart *P ochruros* (of any subspecies) and Common Redstart *P phoenicurus* is the presence of an emargination on p6 in Black. Hybrid Black x Common Redstarts sometimes show emargination on p6 but this is shorter than in Black. Emargination length ratio between p4 and p6 of Black is 0.63. In hybrid Black x Common, it is 0.45. In this bird, emargination length ratio between p4 and p6 is measured at 0.62.

223 Skins of redstarts / roodstaarten *Phoenicurus*, Zoological Museum Amsterdam, Noord-Holland, Netherlands, November 2003 (Laurens B Steijn). From top to bottom: Common Redstart / Gekraagde Roodstaart *P phoenicurus phoenicurus*, female, collected at Haarlem, Noord-Holland, Netherlands, on 20 September 1977; Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *P o phoenicuroides*, post-juvenile (first-winter) male, collected in eastern Kazakhstan on 18 August 1910; and Western Black Redstart / Westerse Zwarte Roodstaart *P ochruros gibraltariensis*, male, collected at Roermond, Limburg, Netherlands, on 27 September 1905. Note differences in spacing ratio between p5-6 and p6-7 between the three taxa.

6.1% (Ertan 2002). To compare, for instance, Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* and Collared Flycatcher *F albicollis* differ by 3.0-3.2% (Saetre et al 2001).

It would be interesting to put the characters of Eastern Black Redstart *P o phoenicuroides* alongside the 'Guidelines for assigning species rank' (Helbig et al 2002). This paper states that allopatric taxa (geographically separated taxa, such as *P o gibraltariensis* and *P o phoenicuroides*) should be assigned full species rank if 'they are fully diagnosable in each of several discrete or continuously varying characters related to different functional contexts, eg, structural features (often related to foraging strategy), plumage colours, vocalizations (both often related to mate recognition) or DNA sequences, and the sum of the character differences corresponds to or exceeds the level of divergence seen in related species that coexist in sympatry.'

On basis of the above information, it deserves

consideration to treat the red-bellied subspecies of Black Redstart, comprising *P o phoenicuroides* and *P o rufiventris*, as a separate species under the name Eastern Black Redstart *P phoenicuroides*. The taxonomic status of *P o ochruros*, which is intermediate between Eastern Black Redstart and Western Black Redstart in many aspects, requires further research.

Conclusions

The two individuals in October 2003 constitute the first well-documented records of *P o phoenicuroides* for western Europe. The rarity of this taxon in western Europe is remarkable considering the fact that it is a long-distance migrant, sharing its breeding and wintering range with other passerines well known as vagrants in western Europe. The reasons why there are so few records are probably: 1 the majority of immature males Black Redstart (of any subspecies) have a female-type plumage and are therefore difficult

224 Common Redstart / Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus phoenicurus phoenicurus*, first-winter female, Schleswig-Holstein, Helgoland, Germany, 14 October 2004 (*Bas van den Boogaard*). Note similarity to female Eastern Black Redstart *P ochruros phoenicuroides* depicted in plate 236-237. Note, however, that spacing ratio between p5-6 and p6-7 in this bird is 1:0.90 **225** Common Redstart / Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus phoenicurus phoenicurus*, first-winter male, Boschplaat, Terschelling, Friesland, Netherlands, 29 September 2004 (*Arie Ouwerkerk*). First-winter males Common Redstart can always be sexed, unlike first-winter males Black Redstart *P ochruros* of which 88% have a female-type (or 'cairei') plumage. The wing-tip of Common Redstart is typically formed by p3 or p4. In this bird, it is formed by p4. Spacing ratio between p5-6 and p6-7 is measured at 1:0.94. Also visible is the absence of an emargination on p6.

226-227 Western Black Redstart / Westerse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*, first-winter female or first-winter male in female-type plumage, Lemland, Lågskär, Finland, 27 October 2004 (*Sampo Laukkanen*). Note ashy-grey upperparts and underparts, including flank, and spacing ratio between p5-6 and p6-7.

228 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, Musandam, Oman, 26 January 2003 (Hanne & Jens Eriksen). Note similarity to IJmuiden and Guernsey individuals. Pale lower belly is typical for immature. **229** Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, female, Musandam, Oman, 18 January 2003 (Hanne & Jens Eriksen). Although similar to female Western Black Redstart *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*, note pale throat, slight brown-orange colour to flank and pale greyish-brown upperparts.

230-231 Hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus ochruros* x *phoenicurus*, adult male, Fanø, Denmark, 3 October 2000 (Per Kjær). Note white secondary/tertial patch. Although difficult to see in this photograph, spacing ratio between p5-6 and p6-7 is measured at 1:1.35, fitting hybrid Black x Common Redstart and excluding Eastern Black Redstart *P o phoenicuroides*.

232

233

234

235

232 Hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus ochruros* x *phoenicurus*, Groote Peel, Ospel, Limburg, Netherlands, 22 April 2005 (*Laurens B Steijn*). Note white secondary/tertial patch and black throat-patch extending to upperbreast. Also visible in this photograph is the spacing ratio between p5-6 and p6-7 which is measured at 1:1.22. All these features point towards a hybrid. Interestingly, this bird sang for c 80% of the time as a Common Redstart and for 20% as a Black Redstart. **233** Hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus ochruros* x *phoenicurus*, Groote Peel, Ospel, Limburg, Netherlands, 22 April 2005 (*Laurens B Steijn*). Same bird as in plate 232. Note white stripe on central belly and black throat-patch extending to upperbreast. **234-235** Hybrid Black x Common Redstart / hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus ochruros* x *phoenicurus*, adult male, Erstavik, Nacka, Stockholm, Sweden, 28 April 2002 (*Göran Knutas*). Note white secondary/tertial patch and white stripe on central belly, reminiscent of Common Redstart. Spacing ratio between p5-6 and p6-7 is measured at 1:1.20, fitting hybrid Black x Common Redstart and excluding Eastern Black Redstart *P o phoenicuroides*.

to identify and thus probably overlooked; and **2** a number of presumed or proven hybrids Black x Common Redstart can look very similar to *P o phoenicuroides* and have turned up in Europe in the last 10 years (most in spring/summer), making a certain identification difficult. However, there seem to be a few consistent differences: **1** the colour of the lowerbreast, belly and flank in *P o phoenicuroides* is deeper and more

uniform than in hybrids; **2** hybrids often show a pale wing patch (not shown in *P o phoenicuroides*); **3** hybrids show a pale patch on the central/lower belly, where *P o phoenicuroides* is uniformly coloured orange-red; **4** *P o phoenicuroides* has emarginations on p3-6 (as in other subspecies of Black Redstart), in hybrids this is on p3-5 and sometimes on p6 but then less obvious and shorter; and **5** hybrids have a differ-

236

237

238

239

236-237 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros rufiventris*, female, Jaisalmer, India, 6 January 2005 (*Laurens B Steijn*). Note orange-coloured flanks, pale throat and similarity to Common Redstart *P phoenicurus*. However, Common shows orange underparts up to throat. **238-239** Probable Eastern Black Redstart / vermoedelijke Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 28 October 1995 (*Klaus Drissner*). This record has not been submitted to the German rarities committee. Note similarity to IJmuiden and Guernsey individuals. Both birds showed orange-coloured underwing coverts, as shown by this individual. Unfortunately, on the available photographs, primary spacing can not be ascertained.

ent wing structure, resulting in a spacing ratio between p5-6 and p6-7 of 1:1.2 to 1:1.3 whereas *P o phoenicuroides* has an average ratio of 1:2.19 (ranging from 1:1.57 to 1:3.0).

The IJmuiden and Guernsey birds both showed all the characters associated with Eastern Black Redstart. The primary spacing ratio of both birds was measured to be 1:2 and falls well within the range of *P o phoenicuroides*. Therefore, both birds have been accepted by, respectively, the Dutch rarities committee (CDNA) and the Guernsey Rarities Committee (Mark Lawlor in litt).

When encountering a presumed Eastern Black

Redstart in western Europe, it is advised to pay attention to the combination of the five characters described above. Of course, it will require very detailed observations but it should be possible with good quality photographs or videostills.

Acknowledgements

I especially thank Mark Lawlor who supplied all material on the Guernsey bird and commented on the first draft of this paper. Furthermore, I want to thank René Dekker (NNM) and Tineke Prins and Kees (C S) Roselaar (ZMA) for kindly permitting me to examine skins at the NNM and

240

241

242

243

244

ZMA, respectively. CSR also supplied measurements on wing structure and additional information on the geographical variation of the Black Redstart complex. Arnoud van den Berg was helpful in allowing me to study the relevant literature. I thank Leo Boon for collecting information. Rob van Bemmelen helped me with the statistical analysis of the biometrics and kindly provided the drawings. Ferry Ossendorp assisted me on the study of the skins and commented on drafts of the paper. Furthermore, I thank the following persons who helped me in any other way: Peter Adriaens, Peter Barthel, Max Berlijn, Christian Cederroth, Rolf Christensen, Gunter De Smet, Harvey van Diek, Klaus Drissner, Enno Ebels, Jens Eriksen, Hans ter Haar, Chaiyan Kasornorkbua, Janne Kilpimaa, Per Kjaer, Goran Knutas, Sander Lagerveld, Antti Lind, Dominic Mitchell, Eddy Nieuwstraten, Urban Olsson, Gerald Oreel, Patrick Palmen, Lars Raunsgaard Pedersen, Mattias Petterson, Otto Plantema, André van der Plas, Laurent Raty, Colin Richardson, George Sangster, Marnix Vandegehuchte and Steven Wyttema.

Samenvatting

OOSTERSE ZWARTE ROODSTAARTEN TE IJMUIDEN, NEDERLAND, EN OP GUERNSEY, KANAALEILANDEN, IN OKTOBER 2003 EN HUN HERKENNING, VERSPREIDING EN TAXONOMIE Van 21 tot 23 oktober en van 28 tot 31 oktober 2003 werden twee verschillende Oosterse Zwarte Roodstaarten *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* waargenomen in West-Europa. De eerste werd ontdekt aan de rand van de jachthaven van IJmuiden, Noord-Holland, Nederland, en de tweede bij Vazon Bay, Guernsey, Kanaaleilanden, c 570 km ten zuidwesten van IJmuiden. Gedrag en habitatkeuze waren typisch voor Zwarte Roodstaart. Dit zijn waarschijnlijk de eerste goed gedocumenteerde gevallen voor West-Europa. In West-Europa is één eerder geval van *P o phoenicuroides*: een vrouwtjes-type op 28 oktober 1993 te Zeebrugge, West-Vlaanderen, België, maar omdat dit niet erg goed gedocumenteerd is lijkt het onwaarschijnlijk dat dit aanvaardbaar blijft. Een waarneming in Hamra, Gotland, Zweden, op 15 november 1986 is niet op onder-

soort gebracht en is aanvaard als mannetje met kenmerken van *P o ochruros/rufiventris/ semirufus*. In tabel 1 staan mogelijk en waarschijnlijke waarnemingen in Europa tot 2003.

De zeldzaamheid van Oosterse Zwarte Roodstaart is opvallend gezien het feit dat dit taxon een langeafstandstrekker is met een broed- en overwinteringsgebied dat vergelijkbaar is met soorten als bijvoorbeeld Humes Bladkoning *Phylloscopus humei* en Daurische Klauwier *Lanius isabellinus*, beide regelmatige dwaalgasten in West-Europa. De reden hiervoor zijn waarschijnlijk: **1** de meeste onvolwassen mannetjes Zwarte Roodstaart (van iedere ondersoort) hebben een vrouwtjes-type kleed en zijn daarom moeilijk te herkennen waardoor ze in het veld niet opgemerkt worden; en **2** er is in Europa in de laatste 10 jaar een aantal vermoedelijke en zekere hybride Zwarte x Gekraagde Roodstaart *P phoenicurus* waargenomen (alle in voorjaar en zomer). Deze vogels kunnen sterk op *P o phoenicuroides* lijken, wat identificatie moeilijk maakt. Toch blijkt er een aantal constante verschillen te bestaan tussen deze hybriden en *P o phoenicuroides*: **1** de kleur van de onderborst, buik en flank van *P o phoenicuroides* is meer uniform dan bij hybriden; **2** hybriden hebben vaak een lichte vleugelvlek (niet bij *P o phoenicuroides*); **3** hybriden hebben op de midden- en onderbuik een lichte/witte kleuring, vergelijkbaar met Gekraagde Roodstaart; *P o phoenicuroides* is hier uniform oranje-rood gekleurd; **4** *P o phoenicuroides* heeft een versmalling op de buitenvlag van p3-6 (gelijk aan andere ondersoorten van Zwarte Roodstaart), bij hybriden is dit op p3-5 en soms op p6 maar dan minder duidelijk en korter; en **5** hybriden hebben een andere vleugelformule wat resulteert in een andere lengteverhouding tussen p5-6 en p6-7; bij hybriden is dit 1:1.2 tot 1:1.3, terwijl dit bij *P o phoenicuroides* gemiddeld 1:2.19 is (bandbreedte van 1:1.57 tot 1:3.0).

Zowel de vogel van IJmuiden als die van Guernsey toonden alle genoemde kenmerken. De lengteverhouding tussen p5-6 en p6-7 van beide vogels is gemeten op 1:2.0 en valt dus ruim binnen de marge van *P o phoenicuroides*.

References

- Cramp, S (editor) 1988. The birds of the Western Palearctic 5. Oxford.
De Smet, G & Verduyck, E 1994. First record of

240-241 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter female, Landsort, Sweden, 23 October 2000 (Mattias Petterson). Note pale upperparts, prominent eye-ring, dark underparts with slight peach tone to breast and pale lower belly. Spacing ratio between p5-6 and p6-7 and length of emargination on p6 show this is an Eastern Black Redstart, not a hybrid.

242 Possible Eastern Black Redstart / mogelijke Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male in female-type plumage, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 22 October 1973 (Volker Konrad). Note orange-coloured flank, pale lower belly and prominent eye-ring.

243-244 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros rufiventris*, adult male, Ranthambhor, India, 31 December 2004 (Laurens B Steijn). Both *phoenicuroides* and *rufiventris* can have black upperparts as in this individual. However, *phoenicuroides* mostly shows a pale grey crown, so this bird probably belongs to *rufiventris*.

245 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-winter male, IJmuiden, Noord-Holland, Netherlands, 23 October 2003 (Arnoud B van den Berg)

- Eastern Black Redstart in Belgium. *Oriolus* 60: 66-68.
- van Dongen, R M, Haas, K & de Rouw, P W W 2004. Recente meldingen Nederland: maart-april 2004. *Dutch Birding* 26: 208-215, 278.
- Ertan, K T 2002. Evolutionary biology of the genus *Phoenicurus*. Phylogeography, natural hybridisation and population dynamics. Marburg.
- Evans, L G R 1994. Rare birds in Britain 1800-1990. Little Chalfont.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K M 1988. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 11. Wiesbaden.
- Grimmett, R, Inskipp, C & Inskipp, T 1999. Pocket guide to the birds of the Indian Subcontinent. London.
- Helbig, A, Knox, A, Parkin, D, Sangster, G & Collinson, M 2002. Guidelines for assigning species rank. *Ibis* 144: 518-525.
- King, J 1996. Black news on eastern Redstarts. *Birding World* 9: 244.
- Lambert, M 1997. Cantonnement et nidification d'un hybride Rougequeue noir x Rougequeue à front blanc présentant les caractéristiques de *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*. *Aves* 34: 32-38.
- Lindholm, A 2001. Apparent hybrid redstarts in Finland resembling Black Redstart of eastern subspecies *phoenicuroides*. *Br Birds* 94: 538-545.
- Nicolai, B, Schmidt, C & Schmidt, F-U 1996. Gefiedermerkmale, Maße and Alterskennzeichen des Hausrotschwanzes *Phoenicurus ochruros*. *Limicola* 10: 1-41.
- Plomp, M, Olivier, R, Berlijn, M, Boon, L J R, van den Bosch, J, Ebels, E B, Lagerveld, S, Linckens, A, Luijendijk, T J C & de Vries, P 2004. Dutch Birding videojaaroverzicht 2003. Videocassette/DVD. Linschoten.
- Rebiś, M 1998. [A record of a hybrid between the Common Redstart *Phoenicurus phoenicurus* and Black Redstart *Ph. ochruros*.] *Not Ornitol* 39: 50. [In Polish; English summary.]
- Richardson, C 1990. The birds of the United Arab Emirates. Cheshire.
- Robinson, D & Chapman, A 1992. Birds of the Southern Gulf. London.
- Roselaar, C S & Shirihi, H in prep. Handbook of geographical variation of Palearctic birds. London.
- Saetre, G-P, Borge, T, Lindell, J, Moum, T, Primmer, C R, Sheldon, B C, Haavie, J, Johnsen, A & Ellegren, H 2001. Speciation, introgressive hybridization and nonlinear rate of molecular evolution in flycatchers. *Mol Ecol* 10: 737-749.
- Steijn, L 2003. DB Actueel: Oosterse Zwarte Roodstaarte IJmuiden. *Dutch Birding* 25: 441-443.
- Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Fourth edition. Stockholm.

Laurens B Steijn, Transvaalstraat 10a, 1092 HK Amsterdam, Netherlands
(lbsteijn@hotmail.com)

Lammergier van vermoedelijk wilde herkomst in Noord-Holland in juni 2002

Rutger J W van Ouwkerk, Leo J R Boon & Enno B Ebels

Op zondag 2 juni 2002 wandelde Rutger van Ouwkerk in de duinen bij Castricum, Noord-Holland, in de hoop een Roodmus *Carpodacus erythrinus* te vinden. Op de van Oldenborghweg ontmoette hij Reinoud Vermoolen, die ook voor de Roodmus bleek te zijn gekomen en ze raakten in gesprek. Om c 12:00 zag RvO iets zweven, richtte zijn kijker en riep na enkele seconden: 'Lammergier'. RV had de vogel inmiddels ook in de kijker en riep 'ja, juveniel'. De Lammergier *Gypaetus barbatus* bevond zich op c 100 m boven beide waarnemers en hing stil in de lucht, zonder met zijn vleugels te slaan of te cirkelen, gebruikmakend van de vrij krachtige wind (OZO 3-4 B). Na enkele vreugdekreten werd de vogel uitgebreid bekeken door de telescoop waarbij kenmerken hardop werden uitgewisseld; er werden geen tekenen van een verleden in gevangenschap gezien. Hij werd even later aangevallen door een Buizerd *Buteo buteo* en het verschil in spanwijdte was enorm. Na c 10 min won de vogel langzaam hoogte, nog steeds zonder met de vleugels te slaan of te cirkelen en op c 200 m hoogte draaide hij een kwartslag en zeilde af in noordelijke richting. RV bedacht ondertussen dat andere in het terrein aanwezige vogelaars gewaarschuwd moesten worden. Bellen bleek onmogelijk vanwege het slechte bereik in de duinen en daarom trok hij een sprint in noordelijke richting waar zich Thierry Jansen en Maarten-Pieter Lantsheer bevonden. Zij werden op tijd gewaarschuwd om de vogel over te zien zeilen. Even later werd de waarneming bekend gemaakt via de Dutch Birding-vogellijn en het semafooncircuit. De Lammergier werd een half uur later, om 12:45, waargenomen over Hargen, Noord-Holland, c 19 km naar het noorden. Vanaf 15:00 tot donker verbleef de vogel in De Slufter op Texel, Noord-Holland, c 48 km ten noorden van Hargen. Later die dag bleek dat om 10:45 een Lammergier was gemeld door Belgische vogelaars vliend in noordelijke richting over de Lepelaarsplassen, Flevoland. Deze waarneming is echter niet gedocumenteerd en niet ingediend.

In de vroege ochtend van 3 juni konden vele 10-tallen vogelaars die met de eerste boot naar Texel waren overgestoken bevestigen dat de Lammergier geen merktekens (zoals gebleekte pennen) in vleugels of staart vertoonde. Hij bleef twee dagen aanwezig op de noordpunt van Texel, de eerste uren op 3 juni in De Slufter en daarna in de omgeving van De Cocksdorp, waarbij hij zich goed liet bekijken en fotograferen. Toen de vogel later op de ochtend van 3 juni enige tijd op c 150 m afstand op een mesthoop aan de Hoofdweg zat – waarbij de bevedering van de poten af en toe opwoei – konden onder anderen Eus van der Burg, Ted Hoogendoorn, Gert Ottens en Gerard Steinhaus met zekerheid vaststellen dat hij aan beide poten ongeringd was (Gerard Steinhaus pers meded). Op 4 juni verliet hij Texel in zuidelijke richting; diezelfde dag werd om 21:40 melding gemaakt van een overvliegende Lammergier boven Haarlem, Noord-Holland, maar deze waarneming bleef ongedocumenteerd en werd niet ingediend (cf Ebels 2002).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op veldnotities van RvO en foto's van Leo Boon, Lucien Davids en Marten van Dijl (cf Dutch Birding 24: 192, plaat 169, 235, plaat 191, 246, plaat 208 & 210, 2002, 26: DB 26-2 (omslag), 2004).

GROOTTE & BOUW Zeer groot, spanwijdte geschat op c 2.60 m door directe vergelijking met Buizerd. Opvallend brede vleugels. Staart ver uitstekend en met waaiervormig uiteinde. Lengte van staart ongeveer gelijk aan vleugelbreedte. Achterrand van vleugel opvallend 'gezaagd' door puntig toelopende slagpennen en golfing vertonend door geleidelijk verloop van slagpenlengte. Halverwege vleugelachterrand kleine 'uitstulping' veroorzaakt door enkele verder uitstekende armpennen. Door formaat van vleugels en staart, lichaam en kop klein lijkend. Vijf 'vingers' aan vleugel zichtbaar.

KOP Egaal zwartbruin, als donkere kopkap. Afhangende donkere 'baard' over snavelbasis.

BOVENDELEN Donker bruingrijs met wat lichte vlekking op rug.

246 Lammergier / Lammergeier *Gypaetus barbatus*, derde-kalenderjaar, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 3 juni 2002 (Marten van Dijl)

ONDERDELEN Hals egaal zwartbruin met scherpe overgang naar lichter gekleurde borst. Onderdelen inclusief oksel en onderstaartdekveren egaal lichtbeige tot lichtgrijs.

VLEUGEL Ondervleugel donkerbruin, onderbroken door lichte, witachtige smalle band over hele lengte van vleugel op overgang van dekveren naar slagpennen; polsvlek van zelfde lichte kleur. Vingers iets donkerder zwartbruin. Geen kunstmatig gebleekte pennen aanwezig.

STAART Donker bruingrijs. Geen kunstmatig gebleekte pennen aanwezig.

NAAKTE DELEN Snavel en poot lichtgrijs. Iris licht. Ongeremd.

RUI & SLEET Binnenste handpennen in beide vleugels iets lichter van tint, waarschijnlijk nieuwe, geruide pennen. In rechtvleugel armpennen direct naast lichaam ontbrekend.

VLUCHT Bij zweven vleugel meestal met rechte voorrand maar soms hand meer naar achteren gebogen waardoor knik ter hoogte van pols ontstaand. Tijdens afzeilen bij waarneming van achteren opvallende vleugelhouding met horizontale armvleugel, naar beneden gebogen handvleugel en omhoog gekrulde 'vingers'.

Determinatie en leeftijdbeplating

De determinatie als Lammergier is eenvoudig: het grote formaat in combinatie met de vorm van de staart sluit alle andere roofvogels uit. Het

verenkleed met donkere nek en hals past alleen op een onvolwassen exemplaar. De aanwezigheid van iets lichtere binnenste handpennen in combinatie met een ongevekte ondervleugel en vrij egaal gekleurd lichaam wijst op een vogel ouder dan een jaar (bij een juveniel zijn alle slagpennen donker; bij een subadult zijn ondervleugels en lichaam gevlekt). Ook de nog geheel donkere kop en de ontbrekende binnenste armpen(nen) ondersteunen deze leeftijdsbeplating (cf Forsman 1999, Ferguson-Lees & Christie 2001). De leeftijdsbeplating als een tweedezomer (derde-kalenderjaar) – dus een exemplaar dat is geboren in 2000 – is later bevestigd door Richard Zink en Jules Heuret (in litt) aan de hand van foto's. De lichte tekening op de bovendelen zou volgens hen op een Spaanse herkomst kunnen duiden omdat Spaanse vogels iets lichter getekende bovendelen zouden hebben dan vogels uit de Alpen. De oorspronkelijke populatie uit de Alpen is uitgestorven en de herintroductiepopulatie vormt voor zover bekend een mengsel van exemplaren en nakomelingen van verschillende genetische oorsprong; daardoor is de betekenis van eventuele kleedverschillen van individuen van deze populatie in vergelijking met vogels van andere populaties beperkt.

247 Lammergeier / Lammergeier *Gypaetus barbatus*, derde-kalenderjaar, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 3 juni 2002 (Marten van Dijl)

Herkomst

In eerste instantie werd verwacht dat deze Lammergeier was uitgezet als 'projectvogel' in het kader van herintroductie in de Alpen. Dit ligt voor de hand omdat alle eerdere waarnemingen van de soort in Nederland steeds 'projectvogels' uit de Alpen betroffen (cf van den Berg et al 1997, Wiegant et al 1999ab, van den Berg & Bosman 2001). De vogel van 2002 had echter geen merktekens zoals ringen of gebleekte penen in vleugel of staart, zodat een projectvogel kon worden uitgesloten; de gebleekte penen kunnen weliswaar door rui na enkele jaren alle verdwenen zijn maar de kans dat een vogel in die periode ook beide ringen verliest is extreem klein. De jonge leeftijd van de vogel van 2002 (twee jaar oud) maakt het bovendien zeer onwaarschijnlijk dat alle gebleekte penen al vervangen zouden kunnen zijn. Vervolgens werd gedacht aan een in het wild uitgebroede nakomeling van projectvogels; deze worden namelijk niet geringd of gemarkeerd (Jules Heuret in litt). Om meer over deze vogels te weten te komen werd door ons contact opgenomen met de begeleiders van het herintroductieproject. Daaruit kwam naar voren dat tot 2002 c 80 vogels in de Alpen zijn uitgezet (cf Lücker 1997, 1999, Sériot

1999). Deze brachten tot en met 2001 acht jongen groot. Drie hiervan hadden dezelfde leeftijd als de vogel van Castricum. Deze drie werden steeds tamelijk intensief gevolgd en gefotografeerd en door vergelijking van de individuele rui patronen aan de hand van recente foto's werd het uitgesloten geacht dat een van hen dezelfde was als de Castricumse vogel. Wel was er aanvankelijk verwarring omdat een van deze drie herintroductievogels, 'Reposoir', net als de vogel van Castricum zijn binnenste armpennen miste. Bij nadere bestudering bleek echter dat het bij de vogel van Castricum de rechtervleugel betrof en bij 'Reposoir' de linkervleugel (Jules Heuret en Richard Zink in litt). Ten slotte is geïnformeerd naar de kans dat het een ontsnapte vogel kon betreffen. Volgens Hans Frey (in litt) van de Foundation for the Conservation of the Bearded Vulture (FCBV) in Wenen, Oostenrijk, zijn alle Europese Lammergeieren in gevangenschap geregistreerd in verband met het reproductieprogramma. Het gaat hierbij om c 100 exemplaren en tot juli 2002 was geen van deze vogels ontsnapt. Navraag naar het aantal niet geregistreerde Lammergeieren in gevangenschap in Europa leverde een schatting op van 'slechts enkele exemplaren' (Richard Zink in litt). De kans dat de

TABEL 1 Waarnemingen van Lammergier *Gypaetus barbatus* in Europa (behalve Frankrijk, zie tabel 2) buiten de reguliere gebieden; omdat de soort in de meeste landen (nog) niet als (mogelijke) dwaalgast beoordeeld wordt, is de status van enkele waarnemingen onduidelijk, zowel wat determinatie als wat mogelijke herkomst betreft / reports of Lammergeier *Gypaetus barbatus* in Europe (except for France, see table 2) outside the regular areas; because this species is not (yet) considered in most countries as a (possible) vagrant, the status of some reports is unclear, regarding identification as well as possible provenance

Gemerkte projectvogels uit de Alpen / marked birds from the Alps

- 20 mei 1997, Tinte, Zuid-Holland, Nederland, tweede-kalenderjaar; 'Republic 9' (BG-259), in verzwakke staat gevangen en na herstel teruggebracht naar Haute-Savoie, Frankrijk (van den Berg et al 1997)
- 25-26 mei 1997, Oostvaardersplassen en Noordoostpolder, Flevoland, Nederland, tweede-kalenderjaar, 'Republic 8' (BG-258) (van den Berg et al 1997)
- 4 november 1997, Vallais, Zwitserland, vijfde-kalenderjaar vrouwtje, 'Republic 5', geschoten (Dutch Birding 19: 305, 1997)
- 12-18 (19) mei 1998, Den Haag, (Zoetermeer), Katwijk en Noordwijk, Zuid-Holland, en Zandvoort, IJmuiden, Julianadorp, Den Helder en Texel, Noord-Holland, Nederland, tweede- of derde-kalenderjaar vrouwtje, 'Gelas' (BG-279); mogelijk op 19 mei waargenomen in Broek in Waterland, Noord-Holland; op 24 mei 1998 teruggekeerd in NP Mercantour, Alpes-Maritimes, Frankrijk, waar in 1997 uitgezet en op 4 mei 1998 nog waargenomen (Ouweneel 1999, Ettema 2000; Dutch Birding 20: 128, 1998)
- [(12-13) 14-18 mei 1998, Zoetermeer, Zuid-Holland, Nederland, tweede-kalenderjaar (Dutch Birding 19: 305, 1997); waarneming niet ingediend bij CDNA. (Het is onduidelijk of er in mei 1998 sprake was van meer dan één vogel; Ouweneel (1999) gaat er vanuit dat alle waarnemingen op één exemplaar betrekking hadden en dat de vogel op 12 en 13 mei in Zoetermeer eerder in Den Haag en later in Katwijk werd gezien.)]
- 12 en 14-15 juni 1999, Skagen, Nordjylland, Denemarken, derde-kalenderjaar (Dutch Birding 21: 172, 1999); door de Deense dwaalgastcommissie (SU) aanvaard in de E-categorie als 'waarschijnlijk of zeker ontsnapt' (Thorup & Nielsen 2000)
- 16-17 en 22 juni 2003, Bøtø, Falster, Denemarken, tweede- of derde-kalenderjaar, 'Franz' (Dutch Birding 25: 260, 2003; Richard Zink in litt); door de Deense dwaalgastcommissie aanvaard in de E-categorie als 'waarschijnlijk of zeker ontsnapt' (Amstrup et al 2004)

Als ongemerkt opgegeven vogels / birds reported to be unmarked

- 17-22 mei 2001, Altenkirchen en Hiddensee, Rügen, Mecklenburg-Vorpommern, Duitsland, derde- of vierde-kalenderjaar (Limicola 15: 176-177, 2001)
- 2-4 juni 2002, Castricum, Hargen en Texel, Noord-Holland, Nederland, derde-kalenderjaar

- 26-28 mei 2003, Skagerak, Denemarken, onvolwassen (Dutch Birding 25: 260, 2003; Rolf Christensen in litt); de Deense dwaalgastcommissie achtte een wilde herkomst niet bewezen, daarom aanvaard in de D-categorie als 'mogelijk ontsnapt' (Amstrup et al 2004)
- 13 juni 2003, Utsira, Rogaland, Noorwegen, tweede-kalenderjaar (Dutch Birding 25: 260, 2003; Vegard Bunes in litt)

Vogels waarvan niet bekend is of ze (on)gemerkt waren / birds unknown to be (un)marked

- 21 maart 1994, derde-kalenderjaar, Madzharovo, Bulgarije (eerste waarneming sinds 1980; Dutch Birding 17: 76, 1995; Stoycho Stoychev in litt)
- 6 mei 1994, (bijna) adult, Madzharovo, Bulgarije (Dutch Birding 17: 76, 1995; Stoycho Stoychev in litt)
- mei 1995, adult, grensstreek van Bulgarije en Griekenland (Stoycho Stoychev in litt)
- mei 1997, eerste-zomer, Schleswig-Holstein, Duitsland (Dutch Birding 19: 201, 1997)
- [17 mei 1997, Villers-la-Ville, Brabant-Wallon, België, onvolwassen (van den Berg et al 1997, Gunter De Smet in litt); waarneming niet ingediend bij Waalse dwaalgastcommissie (CH)]
- 9 mei 1998, Annevoie-Rouillon / Rivière, Namur, België, onvolwassen; determinatie aanvaard door Waalse dwaalgastcommissie. (Hoewel de beschrijving geen aanwijzingen gaf dat het een gemerkte vogel betrof, kon deze mogelijkheid niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten (Gunter De Smet in litt).)
- 7 maart 1999, subadult, Bulgarije (Stoycho Stoychev in litt)
- 23 mei 2001, onvolwassen, Bulgarije (waarschijnlijk gemerkt; Stoycho Stoychev in litt)
- 22 juni 2002, Bosa, Sardinië, Italië (Dutch Birding 24: 308, 2002)
- 4 juni 2003, Marburg, Hessen, Duitsland, adult (Dutch Birding 25: 260, 2003)

De melding van een onvolwassen Lammergier op 25 juli 1999 bij De Bol op Texel werd niet aanvaard vanwege een gebrekkige beschrijving (Dutch Birding 23: 344, 2001). De melding van drie onvolwassen exemplaren bij Nesselbrun, Hessen, Duitsland, in 2002 (Vegard Bunes in litt) is niet opgenomen in de tabel vanwege het ontbreken van bijzonderheden en documentatie; dit zou de eerste waarneming in Noordwest-Europa van meer dan één exemplaar zijn.

vogel is ontsnapt uit gevangenschap is dus zeer klein.

Voor informatie over het herintroductieproject in de Alpen en de belevenissen van de tot en met 2004 in totaal 20 in het wild uitgebroede jongen wordt verwezen naar de website 'Bartgeier – Wiederansiedlung in den Alpen' (www.wild.unizh.ch/bg/). Op deze website is ook informatie te vinden over alle geregistreerde Lammergieren in gevangenschap.

Alles overziend zijn er geen aanwijzingen dat de Lammergier van juni 2002 een projectvogel, een in het wild uitgebroede nakomeling van projectvogels of een ontsnapte vogel uit gevangenschap was. Een wilde herkomst lijkt daarmee waarschijnlijk. Onder 'wild' wordt door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) ook een vogel verstaan die in het wild is uitgebroed door één of twee ouders die zijn uitgezet in het oorspronkelijke verspreidingsgebied, zoals de Alpen (cf van der Vliet et al 2004). Een bewezen of aannemelijke herkomst uit de Alpen zou aanvaarding door de CDNA dus niet hoeven te blokkeren, op voorwaarde dat met voldoende zekerheid bekend is dat de vogel in het wild is uitgebroed.

Voor een wilde Lammergier in Nederland zijn – naast de Alpen – de Pyreneeën het meest waarschijnlijke herkomstgebied aangezien hier de grootste populatie in Europa voorkomt. Deze populatie heeft een groei doorgemaakt van c 100 vogels in 1970 tot c 400 in 2001. Het afgelopen decennium bedroeg de groei c 5% per jaar. Van de c 400 vogels is ongeveer de helft onvolwassen. Deze worden steeds vaker buiten de Pyreneeën waargenomen maar niet ten noorden

TABEL 2 Waarnemingen van Lammergier *Gypaetus barbatus* in Frankrijk buiten de Pyreneeën en Alpen (cf Dubois et al 2000) / observations of Lammergeier *Gypaetus barbatus* in France outside the Pyrenees and Alps (cf Dubois et al 2000)

voor 1840, Arles, Bouches-du-Rhône, twee
 voor 1840, Montpellier, Hérault
 8 juli 1903, Mont Ventoux, Vaucluse
 voor 1925, l'Estérel, Var
 1936 Oléron, Charente-Maritime
 17 april 1973, les Alpilles, Bouches-du-Rhône
 augustus 1975, Cosne d'Allier, Allier
 21 juni 1980, basse Ardèche
 21 juni 1994, Beaugéay, Charente-Maritime (geringd in Oostenrijk)
 18 juni 1997, Pontarlier, Doubs
 voorjaar 1998, Aude

248 Lammergier / Lammergeier *Gypaetus barbatus*, derde-kalenderjaar, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 3 juni 2002 (Leo J R Boon/Cursorius)

van hun broedgebied (Bertran & Margalida 1996, Margalida et al 2003, Woutersen 2003; cf tabel 2). In Oostenrijk worden jonge Lammergieren soms gezien met groepen Vale Gieren *Gyps fulvus* die uit Kroatië arriveren; iets dergelijks kan in theorie ook met een Lammergier in een groep naar het noorden vliegende Vale Gieren uit Spanje gebeuren (Richard Zink pers meded). De waarnemingen in de afgelopen jaren in Nederland van groepen Vale Gieren – net als Lammergieren een soort die sterk afhankelijk is van thermiek om lange vluchten te maken – waaronder een exemplaar dat geringd was in Spanje (cf Ebels 2002) geven aan dat de omstandigheden soms gunstig genoeg kunnen zijn voor dergelijke lange vluchten.

Overige gevallen in Nederland en Europa

Er zijn in de laatste jaren c 20 waarnemingen in Europa buiten de reguliere gebieden (tabel 1). Uit Frankrijk zijn sinds het begin van de 19e eeuw 11 gevallen bekend buiten de Alpen en de Pyreneeën, waaronder een terugmelding van een in Oostenrijk geringd exemplaar (tabel 2). Het blijkt voorts dat in het verleden, toen er nog geen

sprake was van herintroducties, twee keer een exemplaar op grote afstand ten noordwesten van de broedgebieden is waargenomen (Charente-Maritime in 1936 en Allier in 1975) (tabel 2). Het gaat met name voor de waarnemingen buiten Frankrijk hoofdzakelijk om onvolwassen vogels in mei of juni. Dit voorkomen houdt waarschijnlijk verband met temperaturen en windrichtingen in de periode voorafgaand aan de waarneming; het blijkt steeds te gaan om lange periodes met warm weer en oostenwind. Het is interessant dat eerder werd bewezen dat gemerkte en geringde Lammergieren uit herintroductieprojecten in de Alpen heen en weer tussen de Alpen en Nederland kunnen vliegen (cf Ettema 2000, van Dijl 2004). Dergelijke waarnemingen uit 1997 en 1998 tonen aan dat deze vogels een afstand van 1000 km of meer goed kunnen overbruggen. De bewegingen van Lammergier 'Gélas' die in mei 1998 naar Nederland afdwaalde en binnen een week weer terugvloog naar de Alpen zijn zelfs onderwerp geworden van een afstudeeronderzoek aan de Wageningen Universiteit naar de meteorologische factoren die een dergelijke vlucht mogelijk maken (Ettema 2000).

Verspreiding en voorkomen

Buiten de Alpen (Frankrijk, Italië, Oostenrijk en Zwitserland) en de Pyreneeën (Frankrijk en Spanje, zwaartepunt aan de Spaanse zijde) broeden Lammergieren in Europa in kleine aantallen op Corsica, Frankrijk, op Kreta, Griekenland, op de Balkan (Albanië, vasteland van Griekenland en Turkije) en in de Kaukasus (Armenië, Azerbeidzjan, Georgië en Rusland). Buiten Europa broedt de soort verspreid in Afrika (geïsoleerde populaties in Marokko en Algerije en in Zuid-Afrika, zwaartepunt in Oost-Afrika van Egypte zuidelijk tot Tanzania), mogelijk in het Midden-Oosten, in het zuiden van het Arabisch Schiereiland, en in de berggebieden van West- en Centraal-Azië, van Turkije oostelijk tot in het zuiden van Centraal-China (Ferguson-Lees & Christie 2001). Er zijn 13 ondersoorten beschreven maar van de meeste is de taxonomische status twijfelachtig. Dickinson (2003) vermeldt *G b barbatus* (Noordwest-Afrika), *G b meridionalis* (Oost- en Zuid-Afrika en Arabië) en *G b aureus* (Eurazië). Ferguson-Lees & Christie (2001) erkennen alleen *G b barbatus* (Noordwest-Afrika en Eurazië) en *G b meridionalis* (Egypte en Arabië tot Zuid-Afrika); mogelijk verdienen volgens deze auteurs ook *G b aureus* (grootste deel van het Euraziatische verspreidingsgebied) en *G b altaicus* (= 'hemachalanus') (hooggebergten van Centraal-

Azië) aparte ondersoortstatus. *G b meridionalis* is kleiner dan de nominaat, de oogvlekken zijn niet verbonden, de bevedering en tekening van de kop verschillen en het onderste deel van de tarsus (4-5 cm) is onbevederd.

De soort is vrijwel overal in het verspreidingsgebied schaars tot zeldzaam en komt door zijn grote territoria alleen in lage dichtheden voor; vrijwel overal in het verspreidingsgebied is sprake van achteruitgang of zelfs plaatselijk verdwijnen. Volgens de criteria van BirdLife International is de soort in Europa 'kwetsbaar' en liet de populatie gedurende de periode 1990-2000 een bescheiden afname (c 10%) zien. Deze afname heeft vooral betrekking op de Turkse broedvogels. De totale Europese populatie werd recent geschat op 610-1000 broedparen (BirdLife International 2004). Buiten de herintroductiegebieden is alleen in Spanje sprake van een tegengestelde trend, met een forse toename in de afgelopen decennia. Ook in Spanje zijn er desondanks grote bedreigingen, zoals een zeer hoge sterfte door vergiftiging en afschot (Hernández 2003).

Dankzegging

Wij bedanken de medewerkers van de FCBV, met name Hans Frey, Jules Heuret, Laura Martinelli en Richard Zink, en Gert Ottens en Stoycho Stoychev voor hun bijdragen aan dit artikel.

Summary

LAMMERGEIER OF PRESUMED WILD ORIGIN IN NOORD-HOLLAND IN JUNE 2002 On 2 June 2002, an immature Lammergeier *Gypaetus barbatus* was seen over Castri-

249 Lammergier / Lammergeier *Gypaetus barbatus*, derde-kalenderjaar, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 3 juni 2002 (Leo J R Boon/Cursorius)

cum and Hargen, Noord-Holland, the Netherlands. A report earlier that day over Almere, Flevoland, was not submitted. In the afternoon, it arrived on Texel, Noord-Holland, where it spent two nights and was seen by many birders. It left the island on 4 June; a report later that day in the evening over Haarlem, Noord-Holland, was not submitted.

This is the first record for the Netherlands of a bird of presumed wild origin after three (possibly four) previous records of project-released birds in 1997 and 1998. It showed no rings and/or tail or wing markings which virtually rules out the possibility of this bird being a project-related bird from the Alps. In addition, there are no indications that it was one of a handful of closely followed wild-born birds in the Alps. (The Dutch rarities committee (CDNA) would accept records of young raised in the wild by project-released parents.) In recent years, c 20 birds turned up in Europe outside the regular areas (see table 1). With a few exceptions, most sightings refer to immature birds in late May and June in (near-)coastal areas. The four birds in the Netherlands were all seen in May-June during periods of good weather and after periods of easterly winds. Table 2 lists 11 observations in France outside the species' breeding ranges in the Alps and the Pyrenees, including those in Charente-Maritime and Allier well away from these mountains and dating from before the start of re-introduction projects.

Verwijzingen

Amstrup, O, Frich, A S, Pedersen, K, & Thorup, K 2004. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2003. Dansk Orn Foren Tidsskr 98: 174-188.

van den Berg, A B, Goldbach, R, Louwman, J & Marcus, P 1997. Lammergieren in Nederland in mei 1997. Dutch Birding 19: 121-123.

van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.

Bertran, J & Margalida, A 1996. Observations de Gypaète barbus d'âges différents sur les sites de nidification. Alauda 64: 171-178.

BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge.

Dickinson, E C (redactie) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Derde druk. Londen.

van Dijn, M 2004. Monniksgier in Nederland in juli-augustus 2000. Dutch Birding 26: 87-95.

Dubois, P-J, Le Maréchal, P, Olisio, G & Yésou, P 2000. Inventaire des oiseaux de France. Parijs.

Ebels, E B 2002. DB Actueel: Lammergier bekroont giereninflux. Dutch Birding 24: 191-192.

Ettema, J 2000. The meteorological and biological aspects of the extraordinary flight of a Bearded Vulture in May of 1998. Wageningen.

Ferguson-Lees, J & Christie, D A 2001. Raptors of the world. Londen.

Forsman, D 1999. The raptors of Europe and the Middle East: a handbook of field identification. Londen.

Hernández, M 2003. El futuro del quebrantahuesos en los Pirineos. Quercus 203: 24-29.

Lücker, L 1997. Première tentative de nidification d'un couple de Gypaètes barbus *Gypaetus barbatus* issu de réintroduction dans les Alpes et remarques comportementales. Nos Oiseaux 44: 193-204.

Lücker, L 1999. Wiederansiedlung, Verhalten und erste Freilandbruten des Bartgeiers *Gypaetus barbatus* in den Alpen. Limicola 13: 49-74.

Margalida A, Garcia, D, Bertran, J & Heredia, R 2003. Breeding biology and success of the Bearded Vulture *Gypaetus barbatus* in the eastern Pyrenees. Ibis 145: 244-252.

Ouweneel, G L 1999. Waarnemingen van Lammergieren in Nederland. Vogeljaar 47: 277-278.

Sériot, J 1999. Les oiseaux nicheurs rares et menacés en France en 1997. Ornithos 6: 1-19.

Thorup, K & Nielsen, H H 2000. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2000. Dansk Orn Foren Tidsskr 94: 157-170.

van der Vliet, R E, van der Laan, J & CDNA. Rare birds in the Netherlands in 2003. Dutch Birding 26: 359-384.

Wiegant, W M, de Bruin, A & CDNA 1999ab. Rare birds in the Netherlands in 1997; in 1998. Dutch Birding 21: 65-81; 309-328.

Woutersen, K 2003. De Lammergier *Gypaetus barbatus* in de Spaanse Pyreneeën. Vogeljaar 51: 99-109.

Rutger J W van Ouwerkerk, Hamontstraat 200, 1066 NE Amsterdam, Nederland
(rutger_vo@hotmail.com)

Leo J R Boon, Keesomstraat 103, 2041 XD Zandvoort, Nederland
(leo@cursorius.com)

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland
(ebels@wxs.nl)

Aberrantly moulting Black-headed Gull at Spytkowice, Poland

On 19 September 2004, an aberrant Black-headed Gull *Larus ridibundus* was observed on the fishponds in Spytkowice near Zator, south-eastern Poland. The bird was feeding on the bottom of an empty fishpond together with a flock of several 100s of gulls and sandpipers. It was a first calendar-year bird but it had a completely dark hood and bare parts. The hood was chocolate-brown, as in adult breeding plumage, with single white feathers. The central tail-feathers were white. The bill and the legs were chocolate-brown.

Apparently, except undergoing the normal post-juvenile moult typical for all first-year Black-headed Gulls, the observed individual additionally (or at the same time?) went through a pre-breeding moult. As a result, it looked like a Black-headed Gull in February or March of its second calendar-year. The bare parts (bill, legs) also looked like those of a first-summer. This strange early moult could have been a hormones problem; it has not been reported before in first-year birds (cf Olsen & Larsson 2004). However, in adult Black-headed Gulls, an exceptionally early

250 Black-headed Gull / Kokmeeuw *Larus ridibundus*, first calendar-year, Spytkowice near Zator, Poland, 19 September 2004 (Damian Wiehle)

pre-breeding moult, resulting in a completely dark hood in mid-winter, has been noticed before (Olsen & Larsson 2004).

Reference

Olsen, K M & Larsson, H 2004. Gulls of Europe, Asia and North America. Second corrected edition. London.

Damian Wiehle, ul Kamedulska 44a, 30-252 Kraków, Poland (willidam@poczta.onet.pl)
Pawel Malczyk, ul Graniczna 1, Psary, 32-545 Karniowice, Poland (pawmal@gazeta.pl)

Black-bellied Tern at Krabi, Thailand, in April 2003

On 7 April 2003, Justin Jansen, Ronald de Lange and Hans Vrolijk observed a summer-plumaged Black-bellied Tern *Sterna acuticauda* on a sandpit just offshore from the Krabi town, Krabi, Thailand. The bird was located during attempts to find Nordmann's Greenshank *Tringa guttifer* and stayed in a large flock of Common *S hirundo*, Greater Crested *S bergii velox* and Lesser Crested Terns *S bengalensis bengalensis*. It was striking because of its completely dark belly and undertail and looked quite different from the several 100s of Whiskered Terns *Chlidonias hybrida* – the only likely confusion species – observed by us in the previous weeks. During c 30 min we took some notes, video footage and photographs but the bird could not be approached closely and only distant and rather blurry video footage was obtained. After the sandpit flooded, all the birds disappeared and we

successfully completed our search for the Nordmann's Greenshanks (two birds seen). The following description of the tern is based on field notes and video-stills.

SIZE & SHAPE Similar in size and posture to Common Tern (in direct comparison). Not as thickly built as Whiskered Tern. Very pale looking, much like Black-naped Tern *S sumatrana* in appearance. Wing tip equal to tail tip at rest. Tail deeply forked, with long tail-streamers.

HEAD & NECK Head and crown below eye and nape black. Lore, cheek, chin and throat white.

UPPERPARTS Pale greyish.

UNDERPARTS Black from lowerbreast to undertail with few unmoulted white feathers still visible. Upperbreast white. Strong contrast between white cheeks and black underparts.

WING Greyish with very pale primaries without any black.

TAIL Greyish.

BARE PARTS Leg reddish, bill orange with dusky tip.

BEHAVIOUR Resting on sandpit, sometimes preening.

On basis of the orange bill colour (dark red in Whiskered Tern), long tail-streamers (absent in Whiskered) and black belly (dark grey in Whiskered), the bird was easily separated from Whiskered Tern (cf Harrison 1986, Robson 2000, 2002). The description was submitted and has been accepted by the Bird Conservation Society of Thailand (BCST) Records Committee on their meeting of 26 March 2005 (Phil Round in litt). In 2004, another bird was recorded from 7 to 10 April at Bung Boraphet (Robson 2004). Black-bellied Tern is regarded as 'vulnerable' by Stattersfield & Capper (2000) and is considered extinct in Thailand since years (Robson 2002). It is mainly a non-coastal species, mostly found on large inland rivers but our sighting was along the coast (in the Gulf of Andaman). Stattersfield & Capper

(2000) estimate that c 10 000 birds remain worldwide, mainly in Bangladesh, southern China, India, Myanmar (Burma), Nepal and Pakistan. The species has become (almost) extinct in Cambodia, Laos, Thailand and Vietnam. Its decline is mainly caused by cultivation, flooding of nesting areas and the collection of eggs and young.

References

- Stattersfield, A J & Capper, D R (editors) 2000. Threatened birds of the world. Barcelona.
 Harrison, P 1986. Seabirds: an identification guide. London.
 Robson, C 2000. A field guide to the birds of South-East Asia. London.
 Robson, C 2002. Birds of Thailand. Princeton.
 Robson, C 2004. From the field. *Birding Asia* 2: 103.

Justin J F Jansen, Blitterwijckseweg 3, 5871 CD Broekhuizen, Netherland
 (justindba@cs.com)

Middle Spotted Woodpeckers at Selunfe, Syria, in April 2005

From 20 to 24 April 2005, I visited Syria to observe the recently discovered Northern Bald Ibis *Geronticus eremita* and Iraq Babbler *Turdoides altirostris* populations. During the trip, I managed to see my 8000th bird species (See-see Partridge *Ammoperdix griseogularis*). On 23 April, I drove from Latakia on the Mediterranean coast (just south of the Turkish border) east towards Selunfe, a hill town c 40 km away. At 1300 m elevation, Selunfe is on the upper western slope of Jebel Nabi Matta (1600 m). I was looking for Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus*, which had been reported from this area. I searched in the oak woodland from the town up to the point where the habitat opens up. It was still early spring, with only small pale yellow-green buds on most trees. I spent an hour walking near the 'Alladin' theme park, in a small glen on the north-eastern side of the town. There, I heard a long series of nasal calls that reminded me of a woodpecker. Since the vocalizations of Syrian Woodpecker do not include such calls, I assumed that the caller was a raptor. At c 15:00, I parked inside of a switchback on the main summit road that turned towards the north, c 2 km from the town. At this point, there is a nice patch of mature oak forest on the south side of the road. Almost immediately, I saw a medium-sized woodpecker fly through the woods.

I got a good look at the bird and realized that it was not a Syrian Woodpecker; shortly after, a second bird was observed. The main difference from Syrian was the head, which featured a dark eye in a pale, rounded face. I looked carefully and did not see any trace of black on the red crown, or on the edge of the crown, which appeared shaggy in one individual. There was no moustachial stripe. The breast was lightly streaked and suffused with a yellowish wash on the lower breast and pink on the belly. The upperparts were black with two prominent white patches. This combination of characters only fits Middle Spotted Woodpecker *D medius* (Short 1982, Winkler et al 1995, Svensson et al 1999). During c 30 min, I observed two birds six times and was able to photograph one of them with a digital camera. The birds stayed in the canopy of the woods, making them very hard to observe. Apart from the visual characteristics, I heard two calls, the long, nasal *quen, quen, ...* I had already heard near the 'Alladin' theme park, and a short, dry rattle.

Since Middle Spotted Woodpecker does not migrate, it is likely that the birds were resident and possibly a pair. According to the literature, the mature, dense oak forest at altitude is ideal habitat for the species. There appears to be no previous record of this species from Syria (cf Baumgart 1995), although it is known from south-central Turkey, c 200 km from the Syrian border (Winkler et al 1995, Porter et al 1996).

A few days after my sighting, David Murdoch independently observed Middle Spotted Woodpeckers at almost the same spot (Remco Hofland in litt).

On geographical grounds, the birds probably belong to the small subspecies *D m anatoliae* from western and southern Turkey (which is, however, poorly differentiated from the larger *D m caucasicus* from northern Turkey, the Caucasus and Transcaucasia and possibly better placed within that subspecies; Cramp 1989, Winkler et al 1995).

References

- Baumgart, W 1995. Die Vögel Syriens, eine Übersicht. Heidelberg.
- Cramp, S (editor) 1989. The birds of the Western Palearctic 4. Second edition. Oxford.
- Porter, R F, Christensen, S & Schiermacker-Hansen, P 1996. Field guide to the birds of the Middle East. London.
- Short, L L 1982. Woodpeckers of the world. Delaware.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 1999. Collins bird guide. London.
- Winkler, H, Christie, D A & Nurney, D 1995. Wood-

251 Middle Spotted Woodpecker / Middelste Bonte Specht *Dendrocopos medius*, Selunfe, Syria, 23 April 2005 (Peter G Kaestner)

peckers: a guide to the woodpeckers, piculets and wrynecks of the world. Mountfield.

Peter G Kaestner, Unit 64900 Box 15, APO, AE 09839, USA
(pgkaestner@yahoo.com)

Flycatcher on Helgoland, Germany, in August 1982 re-identified as Dark-sided Flycatcher

On 16 August 1982, a dull grey-brown flycatcher was trapped in the garden of the ornithological research station 'Vogelwarte Helgoland' on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany. The bird stayed until 21 August and was retrapped twice. It was identified as Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica* (then *M latirostris*) on basis of the available literature. The record was published in Dutch Birding (Fleet 1982). Further investigation showed that the measurements did not fit this species and the identification was not accepted by the German rarities committee (cf Dutch Birding 16: 157-166, 1994). Besides, the bird showed damaged toes and one damaged eye, and was therefore assumed to be an escape. The original pictures seemed to be lost until David Fleet came upon one original colour slide by accident in January 2004. Now, after more than 20 years, it was possible to re-identify the bird based on current knowledge; this clearly indicated that the bird was a Dark-sided Flycatcher (also known as Siberian

Flycatcher) *M sibirica*. A full account of the re-identification was published in the annual Helgoland bird report (Stühmer 2004). The identification of the closely related Asian Brown, Dark-sided and Grey-streaked Flycatcher *M griseisticta* was discussed by Alström & Hirschfeld (1991) and Bradshaw et al (1991). The identification of the Helgoland bird is mainly based on the wing formula. In Asian Brown, the wing tip is formed by p3-4 (numbered from outside), with p2 clearly shorter, and p1 is 1-5 mm longer than the primary coverts. In Dark-sided, the wing tip is formed by p3 and often p4, p2 is only slightly shorter than p3-4 and p1 is short. The wing length of 77.5 mm fits Dark-sided (77-85 mm) slightly better than Asian Brown (68-77 mm). In plumage, the following characters support the identification as Dark-sided: **1** indistinct pale supercilium before eye, with darker spot in front of eye; **2** malar stripe dark and conspicuous; **3** pale moustachial stripe obvious and connected with pale neck ring; **4** breast streaking too dense for Asian Brown; **5** dark grey-brown underwing-coverts (whitish in Asian Brown); **6** no sign of moult (Dark-sided moults completely in winter, Asian Brown in summer); **7** slightly forked tail;

8 mostly dark bill with limited yellow (more yellow on underside of bill in Asian Brown); and **9** absence of pale edges to greater coverts (present in Asian Brown). The dark centres on the longest undertail-coverts typical for Dark-sided were not noted in the Helgoland bird but this character is sometimes difficult to notice.

The identification as Dark-sided Flycatcher was confirmed by the German rarities committee. The bird remains listed as an escape (Category E) on basis of the damaged toes and eye. Although such damages occur in wild birds as well, acceptance as the first record for Europe would seem unwise. Dark-sided is, however, a potential and predicted vagrant to Europe; the record on Bermuda on 28-29 September 1980 (Wingate 1983) indicates the vagrancy potential of this species. The occurrence in mid-August would be very early for a Siberian vagrant in western Europe (although not without precedent)

but northern breeding birds leave the breeding grounds from late July and could therefore already turn up in western Europe in August. Asian Brown Flycatcher is a very rare vagrant in Europe, with records in Denmark (1, September 1959), Scotland (1, July 1992, placed in Category D), and Sweden (1, September 1986).

References

- Alström, P & Hirschfeld, E 1991. Field identification of Brown, Siberian and Grey-streaked Flycatchers. *Birding World* 4: 271-278.
- Bradshaw, C, Jepson, P J & Lindsey, N J 1991. Identification of brown flycatchers. *Br Birds* 84: 527-542.
- Fleet, D 1982. Brown Flycatcher in BRD in August 1982. *Dutch Birding* 4: 97-98.
- Stühmer, F 2004. Rußschnäpper *Muscicapa sibirica* auf Helgoland. *Ornithol Jber Helgoland* 14: 100-102.
- Wingate, D B 1983. A record of the Siberian Flycatcher *Muscicapa sibirica* from Bermuda: an extralimital vagrant. *Auk* 100: 212-213.

Frank Stühmer, Birkenweg 1, 21335 Lüneburg, Germany
(oriolus@t-online.de)

252 Dark-sided Flycatcher / Roetvliegenvanger *Muscicapa sibirica*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 16 August 1982 (Vogelwarte Helgoland)

Kleine Torenvalk in België

In het artikel over de eerste Kleine Torenvalk *Falco naumanni* voor Nederland (Ebels & Roselaar 2005) wordt een overzicht gegeven van gevallen in Europa buiten de reguliere gebieden. Bij het enige Belgische geval, een vrouwtje of onvolwassen exemplaar bij Retie, Antwerpen, op 18 oktober 1964, staat vermeld dat deze vogel zou zijn verzameld. Die informatie is echter niet juist; de vogel werd gevangen met een slagnet, geringd en weer losgelaten, en dus niet verzameld. De originele publicatie over dit geval is te vinden in Segers (1964) en Spaepen et al (1965).

*Paul Herroelen, Mensenrechtenlaan 22, 1070 Brussel-Anderlecht, België
(paul.herroelen@tiscali.be)*

Lesser Kestrel at sea off Svalbard

In their paper on the first Lesser Kestrel *Falco naumanni* for the Netherlands, Ebels & Roselaar (2005) presented a survey of extralimital records of this species in Europe. However, the only Norwegian record was omitted. It concerns a second-calendar-year male found dead on 25 July 1996 onboard the fishing vessel MS *Polarbas* in the Barents Sea south-east of Svalbard, in the sea area Hopenjupet (c 76° N, 30-32° E), c 270 nautical miles from the Norwegian mainland. The location is within Norwegian international

LESSER KESTREL IN BELGIUM The first and only Lesser Kestrel *Falco naumanni* for Belgium on 18 October 1964 at Retie, Antwerpen, was trapped, ringed and released, not collected as wrongly mentioned in Ebels & Roselaar (2005).

Verwijzingen

- Ebels, E B & Roselaar, C S 2005. Kleine Torenvalk bij Bergen in november 2000. Dutch Birding 27: 116-124.
- Segers, F J 1964. Korte mededeling nr 89 bis - Kleine Torenvalk – *Falco naumanni*. Wielewaal 30: 337-338.
- Spaepen, J, Spaepen, F, Spaepen, A, Spaepen, I, Claes, K & Waelbers, J 1965. De Kleine Torenvalk, *Falco naumanni* Fleischer, nieuw voor België. Giervalk 55: 100.

waters. The skin is preserved at Tromsø Zoologische Museum (Høyland et al 2001). A photograph of the skin is shown at <http://home.no.net/nskf>. This is the most northerly record of this species.

References

- Ebels, E B & Roselaar, C S 2005. Kleine Torenvalk bij Bergen in november 2000. Dutch Birding 27: 116-124.
- Høyland, B O, Heggland, H & Mjøs, A T 2001. Sjeldne fugler i Norge i 1997 og 1998. Fugleårene 1997 & 1998. Vår Fuglefauna suppl 4: 4-31.

*Geir Mobakken, Postboks 23, 5547 Utsira, Norway
(geirmobakken@yahoo.no)*

The Cyprus Oriental Pratincole

Driessens & Svensson's (2005) review of characters that may be used to separate Collared Pratincole *Glareola pratincola* and Oriental Pratincole *G maldivarum* is a predictably detailed and thought-provoking piece of work. Therein, the authors question the validity of two of the Western Palearctic records of *maldivarum*, those in Cyprus (Rowlands 1994) and Egypt (Baha el Din & Baha el Din 1996). Whether these records should stand as relating to *maldivarum* must await the opinion of persons better qualified to

comment than myself but it is as well to correct several inaccuracies pertaining to the discussion of the Cyprus record in the paper. Firstly, the bird was watched in the company of 15+ *pratincola* and one Black-winged Pratincole *G nordmanni* (not, as stated, the other way around) and, far from being a single-observer record, the purported *maldivarum* was seen by the author and 10 other observers. It is stated that the bird was seen only 'briefly' but, in fact (as clearly established in the original paper), the bird was observed for in excess of 10 min, in direct company with *pratincola* and by at least one observer with field expe-

rience of all relevant species. Of course, it may well be argued that an observation in excess of 10 min should still be considered 'brief', especially considering potential identification pitfalls but many 'difficult species' are possible to identify correctly well within such a timeframe, particularly given prior experience. None of this detracts from the possibility that the evidence may still be considered insufficient for such a rare and difficult-to-identify species.

Guy M Kirwan, 74 Waddington Street, Norwich NR2 4JS, UK
(biatas@bol.com.br)

DBA-nieuws

Dutch Birding-vogeldag op 5 februari 2005 te Utrecht
Zeker 300 'keen birders' uit Nederland en directe omstreken hebben zaterdag 5 februari 2005 de Dutch Birding-vogeldag in Utrecht bezocht. Dat mag een succes heten. De dag is zonder enige wanklank verlopen. Zelden zal het bij een lezing op de traditionele vogeldag van de DBA zo stil zijn geweest in de zaal als bij de lezing van Tom van der Have over 'De Dunbekwulp, extinctie in real time'. Helaas had Tom weinig opbeurends te melden over deze aansprekende soort. Ook de toegift bleek onverminderd somber; er staat nog een steltlopersoort op de rand van de afgrond: de Steppekievit *Vanellus gregarius*. Jochen Dierschke van de Vogelwarte Helgoland vertelde met veel vaart over het beroemde Duitse eiland Helgoland, een eldorado voor dwaalgasten en vogelfotografen. Vaste prik op de vogeldag zijn de reisverhalen, en hierin werd dit jaar voorzien door Max Berlijn ('Een oversteek van de Beringzee') en Roland van der Vliet ('Vuurland en Patagonië'). De mystery bird-competitie was dit jaar buitengewoon strak geregisseerd door onze eigen 'masters' Dick Groenendijk en Rob van Bemmelen. Voor het eerst waren er ook bewegende beelden, naast gewone beelden en geluiden. Er waren 28 raadsels. Winnaar met 17 goede antwoorden was Ruud van Dongen. Gedeeld tweede werden Ruud van Beusekom en Nils van Duivendijk met 16. Prijzen werden beschikbaar gesteld door Bas van den Boogaard, Cursorius en Natuur Digitaal. Speciaal ingelast was een korte verhandeling van DBA-bestuurslid Wietze Janse en Michel Veldt over het nieuwe vogelinformatiesysteem Dutch Birding Rare Bird Alerts, dat korte tijd daarna succesvol werd gelanceerd.

De 2005-editie van de vogeldag vond plaats onder een ongelukkig gesternte. Max Berlijn brak een heup,

References

- Baha el Din, M & Baha el Din, S 1996. The first Oriental Pratincole *Glareola maldivarum* in Egypt. Sandgrouse 18: 64-65.
- Driessens, G & Svensson, L 2005. Identification of Collared Pratincole and Oriental Pratincole – a critical review of characters. Dutch Birding 27: 1-35.
- Rowlands, J A 1994. First record of Oriental Pratincole *Glareola maldivarum* in Cyprus. Sandgrouse 16: 56-57.

maar was net op tijd hersteld om zijn gewaardeerde bijdrage aan de vogeldag te kunnen leveren. Vaste afsluiter Wim Wiegant lag de week voor de vogeldag nog in het ziekenhuis vanwege een dotterbehandeling. Hij kondigde aan het Jaaroverzicht 2004 noodgedwongen dus iets 'soberder' te doen. Daar was echter niets van te merken; Wim was als vanouds op dreef, al werd zijn ooggetuigeverslag over de stilgehouden territoriale Withalsvliegenvanger *Ficedula albicollis* ergens in het oosten des lands iets minder enthousiast ontvangen.

Door de goede opkomst en steeds minder ruimte door verbouwingen in de centrale hal wordt de vaste locatie voor standhouders en bezoekers met het jaar krappere. Voor de eerste zaterdag van februari in 2006 zal de vogelaarsbeurs daarom waarschijnlijk verhuizen naar de begane grond. Hier is meer ruimte en frisse lucht, en de organisatoren van de vogeldag zullen hun best doen het aanbod aan interessante stands voor de serieuze, geïnteresseerde en fanatieke birder verder te verbreden. GIJSBERT VAN DER BENT

Vogelnamenboek op CD-ROM Het *Verklarend en etymologisch woordenboek van de Nederlandse vogelnamen*, geschreven door Klaas Eigenhuis, is uitverkocht en wordt niet meer in druk genomen. Wel is voor dezelfde prijs (EUR 30.00 excl p&p) een versie op CD-ROM verkrijgbaar. Deze is uitsluitend te bestellen door overmaking van EUR 32.00 op rekeningnummer 598281169 ten name van Sandra Gardeslen te Nieuwolda, onder vermelding van 'vogelnamen'. Voor internationale overmakingen gebruikt u: BIC-code ABNANL2A en IBAN-code NL77ABNA0598281169. U wordt vriendelijk verzocht om uw volledige adresgegevens te verstrekken. Voor vragen kunt u contact opnemen met vogelnamen@sandragardeslen.nl.

Solutions of second round 2005

The solutions of the mystery photographs III and IV (Dutch Birding 27: 134, 2005) of the 2005 Masters of Mystery competition appear below.

III Nearly all entrants (95%) identified the bird in mystery photograph III as one of the *Aquila* eagles. The rufous-brown underparts are an eye-catching feature and exclude many species. Because of the rufous-brown coloration, a few entrants opted for Booted Eagle *Hieraaetus pennatus* or Bonelli's Eagle *H fasciatus*. However, both species differ strongly in structure from the mystery bird in, for instance, having a much finer bill and showing a prominent tail projection. All other entrants opted for one of the *Aquila* eagles.

A few entrants went for Greater Spotted Eagle *A clanga*. Indeed, in Greater Spotted a rare pale morph, '*fulvescens*', shows yellowish-buff underparts. However, the colour in these birds is on average much paler than in the mystery bird and more yellowish in stead of rufous-brown. Moreover, in *fulvescens* birds, the secondaries and greater coverts are extensively white-tipped, which is not the case in the mystery bird. Furthermore, in *fulvescens*, one would expect the upperwing-coverts to be pale sandy-brown, lacking nearly all spotting. In the mystery bird, note also the oval nostril, which would be rounded in Greater Spotted. Immature Spanish Imperial Eagle *A adalberti* has rufous-brown underparts as well but can easily be excluded by the densely streaked breast; in immature Spanish Imperial, the rusty-tinged breast is largely unmarked and the streaks are confined to the lower belly.

In some cases, Steppe Eagle *A nipalensis* can show a rufous-brown tinge to the upperparts. However, the colour of the body-feathers in Steppe is never as pale rufous-brown as in the mystery bird, and, more importantly, the yellow gape flange in the mystery bird reaches only to the centre of the eye and not to the rear edge as is the case in nearly all Steppe. Another difference is that, in most cases, the throat of Steppe is markedly paler than the rest of the underbody. This is not the case in the mystery bird and, therefore, Steppe can be safely excluded.

Only two species are left as likely candidates. These are Imperial Eagle *A heliaca* and Tawny

Eagle *A rapax*. Based on 'European' field guides, one would expect a more or less unstreaked breast in Tawny. However, Tawny is extremely variable over much of its range and can display many different colour morphs including streaked variants. It is argued that especially females of Tawny Eagle show streaks on the upper breast and neck. As a result, Tawny can look confusingly similar to immature Imperial Eagle. Only immature Imperial Eagles of at most three years old show sandy-brownish underparts, whereas in older plumages the first dark body-feathers appear which are characteristic for adults. In their first plumages, Imperial always show pale tips to the greater coverts and also to the upperwing-coverts. Of course, this is most prominent in juveniles but it is normally still visible in both second and third-calendar-year birds. In the mystery bird, the upperwing-coverts are rather uniform brown and the greater coverts do not show pale tips either. This strongly points towards Tawny. In addition, the overall colour of the underparts suits Tawny better than Imperial. In Imperial, this colour is more sandy-brown, whereas in Tawny, it is more rufous-brown, as shown by the mystery bird. The jizz, with large head, heavy bill (but not as heavy as in Imperial) and chunky appearance, supports this identification. Tawny predominantly occurs in Africa south of the Sahara (*A r rapax* and *A r belisarius*) and the Indian Subcontinent (*A r vindhiana*). In the WP, it is a rare resident in the Western High Atlas and Anti-Atlas, Morocco, and it is probably extinct in Algeria. Vagrants have been recorded in Israel. This Tawny Eagle was photographed by Arnoud van den Berg in Kalahari Gemsbok, Northern Cape, South Africa, on 9 March 1996. It was correctly identified by 39% of the entrants. Imperial Eagle turned out to be the most popular answer with 50% of the votes.

IV The brown-streaked appearance of this mystery bird led many entrants to Eurasian buntings and North American sparrows. Despite the absence of the typical *Emberiza* tertial pattern, many entrants mentioned a large variety of *Emberiza* buntings, totalling 39% of the answers.

North American sparrows accounted for 15% of the answers, with Savannah *Passerculus sandwichensis*, Song *Melospiza melodia* and Fox Sparrow *Passerella iliaca* being the most popular.

253 Black-throated Accentor / Zwartkeelheggenmus
Prunella atrogularis, Sat Tal, Nainital, India,
January 2005 (Marc Guyt/Agami)

Because of the bold spots on the undertail-coverts, Savannah Sparrow can be excluded. Fox would show less strongly streaked upperparts and a strong reddish coloration to the upperparts, wing- and tail-feathers and flank-streaks. This largely applies to Song as well. In addition, the spots on the undertail-coverts of the latter species are often more reddish and absent in the nominate subspecies, which is the most likely candidate for vagrancy to Europe.

However, when it is neither a Eurasian bunting nor a North American sparrow, what else could it be? Scrolling the field guides should reveal another group which combines the brown-streaked appearance with spotted undertail-coverts: accentors *Prunella*. Alpine Accentor *P collaris* would show large reddish flank-streaks and more densely patterned undertail-coverts. The latter character is also shown by Dunnock *P modularis*. In addition, these two species lack the dark crown-sides of the mystery bird. That character is present in the three remaining WP accentor species: Siberian *P montanella*, Radde's *P ocularis* and Black-throated Accentor *P atrogularis*. Although many Siberian Accentors can show upperparts streaked as strongly as in the mystery bird, this species can rather easily be excluded as its flank-streaks should be reddish-brown, not dark as in the mystery bird. To distinguish the two remaining species, the colour of the upperparts is useful. Radde's shows darker upperparts than in Black-throated and, therefore, the rather pale upperparts of the mystery bird fit Black-throated better. Another character to distinguish

the latter two is the coloration of the flanks. In the Radde's, the flanks are smudged with grey. The mystery bird shows only faint buffish-tinged flanks, as typically shown by Black-throated.

In conclusion, the mystery bird can safely be identified as a Black-throated Accentor. It was photographed by Marc Guyt at Sat Tal, Nainital, India, in January 2005. The same bird is depicted in plate 253. It was correctly identified by 20% of the entrants, while many others opted for Radde's Accentor (6%).

In the second round for 2005, there were 54 entrants of whom five (9%) managed to identify both mystery birds correctly. These were Remco Hofland, Hans Larsson (Sweden), Stuart Piner (England), Marijn Prins and Hein Prinsen. From them, Remco Hofland was drawn as the winner of a copy of the video *Birds of South Korea* by Charlie Moores, Nial Moores and Kim Su Kyung donated by Birds Korea (www.birdskorea.org). Hein Prinsen and Hans Larsson are on the lead of the overall competition with four correct identifications, followed by nine entrants with three and 17 with two. The names of all the entrants with at least one correct identification can be viewed at www.dutchbirding.nl.

Third round 2005

Photographs V and VI represent the third round of the 2005 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 27: 55, 2005) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus

Mystery photograph V (April)

Mystery photograph VI (February)

- 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
 - from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the third round have to arrive by **1 July 2005**. Please, indicate if you are subscribed to Dutch Birding. From those entrants

having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of *A field guide to the birds of South-East Asia* by Craig Robson. Swarovski Benelux has generously agreed to sponsor this competition again in 2005. This year, the overall winner after six rounds will receive a pair of marvellous 8x32 EL binoculars.

Rob S A van Bemmelen, Stavangerweg 535, 1013 AX Amsterdam, Netherlands
(masters@dutchbirding.nl)

Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands
(masters@dutchbirding.nl)

Aankondigingen & verzoeken

Ornithologisch jaarverslag Texel 2004 In april 2005 verscheen het *Ornithologisch jaarverslag Texel 2004*, uitgegeven door de Vogelwerkgroep Texel. In dit achtste verslag van de vogelwerkgroep wordt een systematisch overzicht gegeven van de vogelwaarnemingen op Texel, Noord-Holland, in 2004. Het boekje omvat 48 pagina's en is geïllustreerd met diverse kleurenfoto's van op Texel waargenomen vogels. Het is in een aantal boekhandels op Texel en bij EcoMare en de VVV Texel

verkrijgbaar voor EUR 6.50 maar is ook te bestellen door EUR 8.00 (incl verzendkosten) over te maken op girorekening 5312854 tnv Vogelwerkgroep Texel te Den Burg ovv 'Jaarverslag 2004' en naam en adres.

Geïnteresseerden kunnen de meest recente waarnemingen lezen op de website van de Vogelwerkgroep Texel (www.vogelwerkgroeptexel.nl). Tevens kunnen via deze website eigen waarnemingen op Texel worden doorgegeven.

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late March-early May 2005** and focuses on north-western Europe. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

GEESE TO DUCKS A **Grey-bellied Brent Goose** (*Gray-bellied Brant*) *Branta* remained on North Uist, Outer Hebrides, Scotland, in February-March (cf Dutch Birding 23: 156, 220, 2001). The male on Achill, Mayo, Ireland, stayed until at least 9 April. The second **Ring-necked Duck** *Aythya collaris* for Poland was photographed near Sulikow in Upper Silesia on 28 April. Only eight **Baer's Pochards** *A baeri* were counted during a WWF waterbird survey of the middle and lower reaches of the Yangtze river in February (which resulted in a total of 635 957 waterbirds of 95 species). In Sweden, the first male **Lesser Scaup** *A affinis* for Skåne was near Hässleholm from 30 April onwards. On 8 April, a staggering 2500 **White-headed Ducks** *Oxyura leucocephala* were counted at the Manych wetland near Divenoe, Stavropol, Russia, where the species is said to be common every year in March and early April. The male **Black Scoter** *Melanitta americana* first seen on 10 March 1999 remained at Llanfairfechan, North Wales, through April. In Iceland, a male **American White-winged Scoter** *M deglandi* turned up at Hvalnesskriður on 24 April. The first unringed **Bufflehead** *Bucephala albeola* for the Netherlands, a male from 20 November 2004 to 26 March at Gaatkensplas, Barendrecht, Zuid-Holland, was seen in the same area from 23 April to at least 2 May and another was at Ezumakeeg, Friesland, from 2 May. If accepted, a male near Leszno on 8 May will be the first for Poland. A male **Barrow's Goldeneye** *B islandica* was found near Ythan Estuary, Aberdeenshire, Scotland; there is one previous record for Britain in Ayrshire in November-December 1979. The female **American Black Duck** *Anas rubripes* on Tresco, Scilly, England, and the male (first seen in September 1993) at Garjður, Iceland, remained throughout the period.

LOONS TO SPOONBILLS If accepted, two **Red-throated Loons** *Gavia stellata* off North Beach, Eilat, on 22 April constituted the fifth record for Israel. On the surprisingly early date of 3 April, several **Zino's Petrels** *Pterodroma madeira* were calling late in the evening at Pico do Arieiro, Madeira. The first **Bulwer's Petrel** *Bulweria bulwerii* reported for Sweden off Halland in the afternoon of 24 February 2004 and the first **Wilson's Storm-petrel** *Oceanites oceanicus* reported at Rönne, Skåne, on 16 November 2004 (cf Dutch Birding 26: 129, 396, 2004) have both been rejected by the Swedish rarities committee. On 7 May, a **Scopoli's Shearwater** *Calo-*

nectris diomedea was filmed off Skåne, Sweden. On 15 April, two **Sooty Shearwaters** *Puffinus griseus* were seen off Aqaba, Jordan. At Eilat's North Beach, Israel, an adult **Red-billed Tropicbird** *Phaethon aethereus* was seen on 8 March and a juvenile **Lesser Frigatebird** *Fregata ariel* on 16 April. In the Cape Verde Islands, a male **Magnificent Frigatebird** *F magnificens* was (again) seen at Curral Velho, Boavista, on 4 March. The world's only colony of **Bourne's Heron** *Ardea bournei* in a single tree at Liberão, Santiago, Cape Verde Islands, was still active this spring with a total of eight juveniles on 1 March; three juveniles were reported to have died in February (two were killed by children and one fell out of the tree). Three **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* were photographed at Ljubljansko barje, Slovenia, on 14-18 April and three were seen in Bavaria, Germany, on 30 April. In Spain, the unringed first-summer **Northern Bald Ibis** *Geronticus eremita* first seen in Extremadura in January was still near Trujillo and Belén, Cáceres, from 24 March to at least early May; possibly, it is another individual than the one at Piedrahita, Avila, on 17 December 2004 (21 ringed individuals were released in a re-introduction program at Jerez; see www.zoobotanicojerez.com/index.php?id=1467). In Oman, three **Sacred Ibises** *Theskiornis aethiopicus* were present at Sun farms, Sohar, on at least 27 March. A **Eurasian Spoonbill** *Platalea leucorodia* ringed on the nest at Markiezaat, Noord-Brabant, the Netherlands, in 2004 was misidentified by a hunter as a Sacred Ibis in France in April and shot in a culling project aimed to control the numbers of latter species; apparently, 6800 **Egyptian Geese** *Alopochen aegyptiaca* were shot in French culling projects in 2002-03 as well. An **African Spoonbill** *P alba* at Salalah on 29 March and 1 April was about the fourth or fifth for Oman. A record 1475 **Black-faced Spoonbills** *P minor* were counted during an international census from Korea to Thailand in early 2005; this figure shows a 22% increase since 2004, with highest numbers in Taiwan (757), Hong Kong and Shenzhen, China (311), and Japan (103), with one as far south as Palawan, Philippines.

RAPTORS TO COOTS In Belgium, a **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* occurred at Thoricourt, Hainaut, on 29-30 March; another was reported over Mechels Broek, Mechelen, on 21 April. The second for Skagen and Denmark was at Nedre Mose from 15 May. A second-year **Egyptian Vulture** *Neophron percnopterus* was seen near Kunszentmiklós, Hungary, on 3 May. If accepted, a **Eurasian Griffon Vulture** *Gyps fulvus* near Divcice, southern Bohemia, on 8 April will be the second since 1989 for the Czech Republic. A first-winter **Pallid Harrier** *Circus macrourus* at Marjal d'Almenara, Castello, from at least 14 February to 22 March may have been the first wintering record for Spain. From 26 March until 17 April, no fewer than 17

254 Belted Kingfisher / Bandijsvogel *Ceryle alcyon*, first-summer male, Peterculter, Aberdeenshire, Scotland, April 2005 (*Jim Lawrence*)

255 Short-billed Dowitcher / Kleine Grijze Snip *Limnodromus griseus*, Booterstown Marsh, Dublin, Ireland, 1 April 2005 (*Pat Lonergan*)

were recorded in Malta. From 29 March to 30 April, at least 11 were reported in the Netherlands, including a male spending the night of 29/30 March near Middelburg, Zeeland. An adult male on 3 April was the earliest ever for Denmark. In France, an adult male flew over Col de l'Escrinet, Ardèche, France, on 12 April. On 3 May, a **Northern Goshawk** *Accipiter gentilis* was displaying above the oak forests of Beni M'tir, Jendouba, Tunisia, where only five records are known. The 12th **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* for Denmark was at Gjerrild on 1 May. The adult female **Eurasian Black Vulture** *Aegypius monachus* first seen at Beers, Noord-Brabant, the Netherlands, on 16-17 March was rediscovered on 21 March at Oostvaardersplassen, Flevoland, where it found sufficient food to settle until at least late May; it was colour-ringed, had been picked-up alive but poisoned in Extremadura, Spain, on 2 May 2003, and was released in Les Baronnies, Drôme, France, on 2 February. If accepted, a **Lesser Spotted Eagle** *Aquila pomarina* on Gozo on 1 April will be the first spring record for Malta. On 2 May, an immature **Greater Spotted Eagle** *A clanga* passed Cap Bon, Tunisia, where there are less than 10 records. In northern Finland, a juvenile **Steppe Eagle** *A nipalensis* was seen at Rovaniemi on 12 and 14 April. The first **Imperial Eagle** *A heliaca* for the Netherlands was an immature flying over Kamperhoek and Ketelmeer, Flevoland, on 3 April. Possibly the same bird turned up at Flagbakken on 24-26 April constituting the c 12th record for Skagen, Nordjylland, Denmark. Two were reported in Finland on 25 April, a second-calendar-year in Vehkamäki and a third-calendar-year at Parikkala, Siikalahti. In Donegal, after the start of a re-introduction scheme in 2001, **Golden Eagles** *A chrysaetos* laid an egg for the first time since 1912 (though without much success as yet). If accepted, an immature **Bonelli's Eagle** *Hieraetus fasciatus* at Vellereille-le-Sec, Hainaut, on 30 April will be the third within a year for Belgium. In Austria, an adult male **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* near Graz was the first since the species last bred in the early 1980s and a second-calendar-year turned up on 3 May. Three males **Amur Falcon** *F amurensis* remained at Jarziz, Salalah, Oman, through March. On 14 May, a **Eurasian Hobby** *F subbuteo* had reached Reykjanes, Iceland. On 12 May, **Eleonora's Falcons** *F eleonora* were reported from Öland and Skåne, Sweden. In Scotland, the **American Coot** *Fulca americana* at Loch of Benston, Shetland, from 13 November 2004 was last seen on 25 March; the individual at Coot Loch, Benbecula, Outer Hebrides, from 25 February was present until at least 7 April.

WADERS TO TERNS In Cyprus, single **Cream-coloured Coursers** *Cursorius cursor* were seen at Mandria on 31 March and at Paphos lighthouse from 9 April. If accepted, a **Kittlitz's Plover** *Charadrius pecuarius* at Spiro's beach on 29 March will be the fifth for Cyprus. Probably the same **Greater Sand Plover** *C leschenaultii* was first present at Harlingen, Friesland, the Netherlands, on 30 April and then south of Halmstad,

256 White-tailed Lapwing / Witstaartkievit *Vanellus leucurus*, Samar, Arava, Israel, 19 March 2005 (Otto Plantema)

Holland, Sweden, on 3-4 May. In Israel, four **Caspian Plovers** *C asiaticus* were seen at Eilat on 21-24 April while one was in Cyprus on 17 April. The first **Killdeer** *C vociferus* for the Netherlands was at Rottige Meente, Friesland/Overijssel, on 3-5 April. After singles in Málaga, Spain, on 25-27 January and in Northern Ireland from 25 February to 8 March, singles occurred at Breydon Water, Norfolk, England, on 28-29 March and at Lough Atalia, Galway, Ireland, on 16 April. **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* were at Marjal de Pego-Oliva, Valencia, Spain, on 3-16 March and in Thüringen, Germany, from 27 March. A lengthy survey in India in January-February resulted in 11 individuals in Rajasthan, seven in Gujerat and none in Haryana and Punjab (where it was a fairly common winterer in the 1930s). In Israel, two **White-tailed Lapwings** *V leucurus* were seen at Ma'agan Michael on 28 February and one at Samar, Arava, from 19 March. In France, a **Baird's Sandpiper** *Calidris bairdii* was photographed together with a **Pectoral Sandpiper** *C melanotos* at Lac de Curbans, Hautes-Alpes, on 2 May. In Norfolk, an adult **Stilt Sandpiper** *C himantopus* was at Burnham Norton and sometimes Titchwell from 10 May onwards. If accepted, a **Lesser Yellowlegs** *Tringa flavipes* at Wimpey Pits on 21 April will be the first for the United Arab Emirates (UAE). On São Vicente, possibly the same **Solitary Sandpiper** *T solitaria* first seen at Mindelo sewage works on 13 January was again pres-

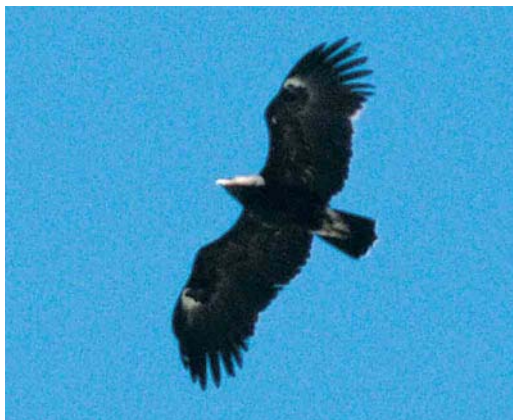

257 Barrow's Goldeneye / Ijslandse Brilduiker *Bucephala islandica*, male, Ythan Estuary, Aberdeenshire, Scotland, 14 May 2005 (*Pete Morrison*) **258** Bufflehead / Buffelkopeend *Bucephala albeola*, male, Ezumakeeg, Friesland, Netherlands, 6 May 2005 (*Harvey van Diek*) **259** Ring-necked Duck / Ringsnaveleend *Aythya collaris*, Sulikow, Upper Silesia, Poland, 28 April 2005 (*Pavel GebSKI*) **260** American Black Duck / Amerikaanse Zwarte Eend *Anas rubripes*, female, Tresco, Scilly, England, 8 April 2005 (*Dominic Mitchell*)

ent on 15-16 April; the first for the Cape Verde Islands was an adult at Rabil lagoon, Boavista, on 12 March 1997. In Ireland, the adult winter **Short-billed Dowitcher** *Limnodromus griseus* remained on North Bull Island, Dublin, from 31 October 2004 to at least mid-April. In the Netherlands, the long-staying **Long-billed Dowitcher** *L. scolopaceus* at Oud-Sabbinge, Veerse Meer, Zeeland, from 13 October 2004 remained through April. In England, an adult **Franklin's Gull** *Larus pipixcan* was found at Newnham, Gloucestershire, on 23 March. A second-summer was seen in Northumberland on several days between 2 and 6 April. In Scotland, the long-staying adult **Bonaparte's Gulls** *L. philadelphia* were still at Thurso, Highland, and in the Outer Hebrides in April and early May and, on 2 May, one was found on Oxford Island, Armagh, Northern Ireland. No less than 15 **Ring-billed Gulls** *L. delawarensis* in Spain during April involved one flock

of seven at Praia da Xunqueira, Moaña, Pontevedra, on 22 April. An adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* turned up at Loch of Tankerness, Orkney, on 8 April. In Ireland, the **Forster's Tern** *Sterna forsteri* at Nimmo's Pier, Galway, was seen again on 23 March. An orange-billed tern showing the features of **Elegant Tern** *S. elegans* turned up at Christchurch Harbour, Dorset, England, on 10 May. On 13 May, an influx of more than 400 **White-winged Terns** *Chlidonias leucopterus* took place in southern and south-eastern Denmark with c 65 reaching Skåne, Sweden, and just up to 10 (one flock of five) on 14 and 15 May in the Netherlands; it reminded of a similar but larger and more widespread influx of 1000s on 13-15 May 1997.

DOVES TO BULBULS In Norway, the long-staying **Oriental Turtle Dove** *Streptopelia orientalis* at Drag, Tysfjord, Nordland, from 20 November 2004 was last

261 Northern Bald Ibis / Kaalkopibis *Geronticus eremita*, Trujillo, Extremadura, Spain, April 2005 (*Hugh Harrop*)
262 Greater Spotted Eagle / Bastaardarend *Aquila clanga*, immature, Cap Bon, Tunisia, 2 May 2005 (*Arnoud B van den Berg*) **263** Yellow-headed Wagtail / Kaspische Kwikstaart *Motacilla lutea*, km 20, north of Eilat, Israel, April 2005 (*Max Berlijn*) **264** Amur Falcon / Amoerroodpootvalk *Falco amurensis*, male, Jarziz, Salalah, Oman, March 2005 (*Guy Kirwan*)

reported on 12 April. In Jordan, **Namaqua Doves** *Oena capensis* were seen at Suwayma on 10 April (one female), at Azraq on 12 April (three) and at Aqaba sewage pools on 16 April (three). In West Sussex, England, an adult **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* was briefly at Shoreham-by-Sea on 3 April and another was well-watched at Worthing on 3-9 April. The first for Hungary was photographed at Hajdú-Bihar on 11 May. **Snowy Owls** *Bubo scandiacticus* were seen on Harris, Outer Hebrides, on 19 March; on Stronsay, Orkney, on 26 March; on Fair Isle, Shetland, on 2 April; and on North Uist from 26 April onwards. The fourth **White-throated Needletail** *Hirundapus caudacutus* for Finland flew past Savitaipale, Vesitorni, on 8 May. One or more **Belted Kingfishers** *Ceryle alcyon* kept twitchers travelling between England and Scotland as it was first seen at Milton, Staffordshire, on 1 April, near Howden in East Yorkshire on 2 April, and then

along River Dee, Aberdeenshire, on 4-9 April. On 28 April, news was released that at least one male **Ivory-billed Woodpecker** *Campephilus principalis* still survives in Big Woods, eastern Arkansas, USA; after a series of observations in April 2004, a lot of searching since November 2004 resulted in just one sighting on 14 February (cf www.sciencemag.org/cgi/rapidpdf/1114103v1.pdf). The species was thought to be extinct in 1996 (Cuba) and the last to be documented alive in the USA was in 1944. A **Bar-tailed Lark** *Ammomanes cincturus* photographed at Cala Murtra, Roses, Girona, Catalunya, on 28 April was the first for mainland Spain. If accepted, a **Temminck's Lark** *Eremophila temminckii* reported in Paphos on 22 April will be the first for Cyprus. Two **Eurasian Crag Martins** *Ptyonoprogne rupestris* at Souteska, Palava hills, southern Moravia, on 23 April may constitute the second record for the Czech Republic; the first was at the same site in

265 Alpine Accentor / Alpenheggenmus *Prunella collaris*, Säppi, Luvia, Finland, 11 May 2005
(Harry J Lehto)

266 Amur Wagtail / Amoerkwikstaart *Motacilla leucopsis*, male, Seaham, Durham, England, 6 April 2005
(Chris Bell)

267 African Crimson-winged Finch / Afrikaanse Rode Woestijnvink *Rhodopechys sanguineus alienus*, male, Oukaimeden, High Atlas, Morocco, 5 April 2005 (Arnoud B van den Berg)

November 2003. Four or five **Red-rumped Swallows** *Hirundo daurica* at Dali reservoir on 28 March constitute the fourth record for Georgia. In the Netherlands, a presumed '**White-throated Wagtail**' *Motacilla cinereocapilla/iberiae* was present at Nieuwerkerk aan de IJssel, Zuid-Holland, from 7 May. A **Yellow-headed Wagtail** *M lutea* photographed at km 20 near Eilat on 8-10 April was (only) the c 20th for Israel. A first-summer **Black-headed Wagtail** *M feldegg* sound-recorded at Derkaoua, Merzouga, on 11-12 April was c the fifth for Morocco. Four or five were reported in north-eastern Spain between 6 and 29 April. In France, a first-summer male **Citrine Wagtail** *M citreola* was at Motz, Savoie, on 20-21 April and a female in Morbihan on 24 April. A male **Amur Wagtail** *M leucopsis* at Seaham, Durham, England, on 5-6 April is an unexpected first for the WP; this taxon breeds in Amurland, Russia, eastern China and Korea and winters in south-eastern Asia. The first for Oman had been videoed on 24 February (Birding World 18: 158, 2005). A **Pied Wagtail** *M yarrellii* was seen along the Arve, Geneva, Switzerland, on 4 March. In Jordan, c 15 **White-cheeked Bulbuls** *Pycnonotus leucogenys* at Azraq on 11-13 April were claimed to be recently released.

MOCKINGBIRDS TO BUNTINGS A territorial male **Northern Mockingbird** *Mimus polyglottos* at Arguineguin, Gran Canaria, from November 2004 to at least 13

April was the first for the Canary Islands and Spain (apart from two in Britain, there is one record for the Netherlands on 16-23 October 1988). The fourth **Alpine Accentor** *Prunella collaris* for Finland was at Säppi, Luvia, on 10-11 May. The first for Estonia was at Noarootsi Dirhami on 15 May. A **Rufous-tailed Scrub Robin** *Cercotrichas galactotes* stayed on Comino, Malta, on 23-24 April. In Israel, **Black Scrub Robins** *C podobe* were seen at Eilat on 31 March and at Yahel, Arava, on 8-9 April; in addition, one was ringed at Eilat on 21 April. The first **Seebohm's Wheatear** *Oenanthe seebohmi* for Europe was a male photographed at Windmill Hill Flats, Gibraltar, on 28 April. About the eighth **Eastern Black-eared Wheatear** *O melanoleuca* for Oman was at Al-Beed farm on 29 March. In Sweden, a black-eared wheatear was found on Öland on 14 May. A first-summer male **Desert Wheatear** *O deserti* at Fochteloërveen, Drenthe, on 5-10 April constituted the second spring record for the Netherlands (the previous was a female in April 1989). The **White-crowned Wheatear** *O leucopyga* in Antalya on 2 March was the third, not the second for Turkey (contra Dutch Birding 27: 143, 2005). A female **Rufous-tailed Rock Thrush** *Monticola saxatilis* was photographed in Truro, Cornwall, England, on 1 May. The first **White's Thrush** *Zoothera aurea* in spring for Shetland was reported at Wester Quarff, Mainland, on 27-28 April. If accepted, an **Eyebrowed Thrush** *Turdus obscurus* at Værnes, Stjørdal, Nord-Trøndelag, on 18 April will be the fifth

268 Trumpeter Finch / Woestijnvink *Bucanetes githagineus*, male, Boningen, Solothurn, Switzerland, 28 April 2005
(Adrian Jordi)

269 Trumpeter Finch / Woestijnvink *Bucanetes githagineus*, male, Ouessant, Finistère, France, 9 May 2005
(Aurélien Audevard)

for Norway. The second **Dusky Thrush** *T naumanni eunomus* for the UAE remained at Ghantoot from 28 February until 26 March. The first and only for Sweden reported in Västergötland on 27 October 1996 (cf Dutch Birding 18: 329, 1996) has been rejected by the Swedish rarities committee. The **Black-throated Thrush** *T ruficollis atrogularis* on Husøy, Træna, Nordland, from 1 March was last seen on 14 April. Another was reported in Niedersachsen, Germany, on 10 April. The third **Marmora's Warbler** *Sylvia sarda* for Spain was a second-calendar-year male trapped at Illa de l'Aire, Menorca, on 8 April and observed until 19 April. A male **Ménétries's Warbler** *S mystacea* was at Wadi al Butm, Jordan, on 13 April. An **African Desert Warbler** *S deserti* was found on Linosa off Sicily, Italy, in mid-April. The sixth **Pallas's Leaf Warbler** *Phylloscopus proregulus* for Spain and the fifth in spring (including one on Islas Chafarinas on 29 April 2001) was singing at El Acebuche, Donaña, Huelva, on 21 April. The wintering **Dusky Warbler** *P fuscatus* at Kessingland, Suffolk, England, from 2 December 2004 was still present on 17 April. A singing individual on Linosa off Sicily in April was the third or fourth for Italy. Reportedly, an **Iberian Chiffchaff** *P ibericus* was ringed at Falsterbo, Skåne, on 25 April. Others were singing at Poperinge, West-Vlaanderen, Belgium, and in Rheinland-Pfalz, Germany, from 23 April onwards. The second **Short-toed Treecreeper** *Certhia brachydactyla* for Essex, England, was singing in April. The fourth **Long-tailed Shrike** *Lanius schach* for the UAE was near Dhafra beach on 2 May. In Germany, a **Daurian Shrike** *L isabellinus* was photographed at Aartalsperre, Hessen, on 8 May. If accepted, a **Fan-tailed Raven** *Corvus rhipidurus* at Belen on 22 March will be the first for Turkey. The first **White-winged Snowfinch** *Montifringilla nivalis* for Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, since 1901 was photographed on 21 March. A flock of two million **Bramblings** *Fringilla montifringilla* was roosting at Sevnica, Slovenia, from December 2004 to February. On 30 March, two territorial **Golden-winged Grosbeaks** *Rhynchostruthus socotranus* were present at Ain Hamran, Oman, where they had not been seen for a few years, apparently. Four **Lesser Redpolls** *Carduelis cabaret* at Cau de Llastres, Asturias, on 9 March constituted the third record for Spain. In Morocco, 22 **African Crimson-**

winged Finches *Rhodopechys sanguineus alienus* at the Oukaimeden ski lift station in late March and the first week of April was a high total for this uncommon taxon. The first **Trumpeter Finch** *Bucanetes githagineus* for Switzerland was a well-observed male at Boningen, Solothurn, on 27-29 April. Others were present at Paphos, Cyprus, on 5 April, on Rhodos, Greece, on 23 April and at Besós river mouth, Barcelona, Spain, on 27 April. Curiously, both at the Swiss and the Spanish site, a **Little Bunting** *Emberiza pusilla* was present at the same time. In France, up to six **Trumpeter Finches** were seen in mid-April: on Noirmoutiers, Vendée, on 30 April; a male at Les Saintes-Maries de la Mer, Camargue, Bouches-du-Rhône, on 7 May; a male and a female on île du Levant, Var, on 9 May; on Ouessant, Finistère, on 9-10 May; and in Gironde on 15 May. Off Sicily, one was seen on Linosa in mid-April. From 21 May, one stayed at Landguard, Suffolk. A **Dark-eyed Junco** *Junco hyemalis* was found on an oil rig off Aberdeenshire on 17-19 May. If accepted, three **Grey-necked Buntings** *E buchanani* at Al Wathba camel track on 22 April constitute the first record for the UAE.

For a number of reports, Birding World, British Birds, www.birdguides.com, www.netfugl.dk and www.rarebirdalder.co.uk were consulted. We wish to thank Alexander Abuladze, René Alma, Mark Barter, Chris Batty (Santiago), Keith Bensusan, Max Berlijn, Roger Börjesson, Alain Chappuis, Rolf Christensen, Andrea Corso (Italy), Hugues Dufourmy (Jordan), Enno Ebels, David Erterius, Dick Forsman, Tommy Frandsen, Raymond Galea (Malta), Pawel Gebski, Jeff Gordon (Stavropol), Barak Granit, Bikram Grewal, Andrew Grieve, Marcello Grussu (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Mark Hawkes, Martin Helin, Erik Hirschfeld, Niklas Holmstrom, Mathias Jönck, Leander Khil, Guy Kirwan, Hans Larsson (Linosa), Per-Erik Lindgren, Justin Jansen, Erling Jirle (Sweden), Krys Kazmierczak, Michel Klemann, Szabolcs Kókay, Yann Kolbeinsson, Martjan Lammertink, Hans Larsson, Esa Lehto-koinen, Rami Lindroos, Juan Antonio Lorenzo, Jonathan Meyrav, Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken, Charlie Moores, Nial Moores, John Oates, Menotti Passarella, Yoav Perlman (IRDC), René Pop, Kalle Rainio, Colin Richardson, Mathias Ritschard, Magnus Robb, Carlos Sánchez, Per Sandberg, Holger Schmitt, Dare Sere, Suresh C Sharma (India), Pierre Unge (Sweden), Martin Vavrik, Amílcar Vasconcelos, Geoff Welch, Hilary Welch (Turkey) and Rik Winters for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
(arnoud.vandenberg@planet.nl)

Marcel Haas, Turkoosstraat 8, 9743 KZ Groningen, Netherlands
(m.haas@wpbirds.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **maart-april 2005**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT VALKEN De blauwe vorm **Sneeuwgans** *Anser caerulescens* van de Hekslootpolder, Noord-Holland, werd nog gemeld tot 17 april. Een andere werd op 26 maart gemeld bij de drie witte van Oudemirdum, Friesland. Enkele **Ross' Ganzen** *A rossii*, grotendeels op dezelfde plekken als in de vorige periode, verbleven van 13 maart tot 18 april in de Oostvaardersplassen, Flevoland, van 15 maart tot 26 april in de Scherpenissepolder, Zeeland, op 21 maart in de Prunjepolder, Zeeland, op 22 maart bij Melissant, Zuid-Holland, op 27 maart bij Uitdam, Noord-Holland, en op 27 april in de Jan Durkspolder bij Eernewoude, Friesland. De belangrijkste groepjes **Dwergganzen** *A erythropus* waren zes bij Hardinxveld-Giessendam, Zuid-Holland, tot 1 maart, 14 achter de Putten bij Petten, Noord-Holland, tot 16 maart en maximaal 19 bij Tibma, Friesland, tot 20 maart. Tot half april werden nog diverse andere 'losse' exemplaren doorgegeven elders uit het land. Op 13 maart werd een **Groenlandse Kolgans** *A albifrons flavirostris* aangetroffen bij Garrelswaer, Groningen. Minstens 20 **Roodhalsganzen** *Branta ruficollis* werden nog gemeld, waaronder drie op 17 april in Friesland Buitendijks, Friesland, en vier op 30 april bij de Dollard, Groningen. Van de 45 gemelde **Witbuikrotganzen** *B hrota* verbleef het grootste deel in het noorden van het land. Ook werden nog eens 14 **Zwarte Rotganzen** *B nigricans* gezien, met als beste locatie Terschelling, Friesland, waar er drie verbleven. **Witoogenden** *Aythya nyroca* zwommen nog tot 5 maart bij Gendingen, Gelderland, tot 17 april bij Leeuwarden, Friesland, op 14 maart (twee) bij Julianadorp, Noord-Holland, op 15 en 16 maart weer bij Dalfsen, Overijssel, op 21 maart (twee) in Polder W, Noord-Holland, op 28 en 29 maart bij Dordrecht, Zuid-Holland, op 26 april in De Wieden, Overijssel, en op 30 april in de Starrevaart, Zuid-Holland, en op De Hamert, Limburg. Een adult mannetje **Koningseider** *Somateria spectabilis* vloog op 14 maart langs Camper-

duin, Noord-Holland. Op 13 maart werden vanuit een vliegtuigje tijdens een telling ten noorden van Ameland, Friesland, twee mannetjes **Brilzee-eend** *Melanitta perspicillata* gefotografeerd. De volgende dag kon er vanaf het eiland nog één worden teruggevonden. Net als vorig jaar verscheen er ook weer een exemplaar bij de Brouwersdam, Zuid-Holland, nu van 6 tot 15 april; het betrof een adult mannetje en dus mogelijk dezelfde vogel als vorig jaar (toen onvolwassen mannetje). De **Buffelkopeend** *Bucephala albeola* van de Barendrecht, Zuid-Holland, bleef tot 26 maart op de Gaatkensplas en werd de laatste week van april op twee andere plasjes bij Barendrecht (aan weerszijden van de A59) waargenomen. Van 26 maart tot 1 april en van 21 april tot in mei verbleef een mannetje **Bronskopeend** *Anas falcata* in het Nulderdauw bij Nijkerk, Gelderland. Een mannetje **Amerikaanse Smient** *A americana* verscheen op 3 april bij Gaarkeuken, Groningen, en bleef tot 10 april. Een mannetje **Blauwvleugeltaling** *A discors* pleisterde voor het tweede opeenvolgende voorjaar op Texel, Noord-Holland, van 18 tot 22 april. Een mannetje **Korhoen** *Tetrao tetrix* werd op 2 maart dood gevonden in Dalfsen, Overijssel, c 22 km van de laatst overgebleven broedlocatie bij de Holterberg, Overijssel; de jaarlijkse simultaantelling leverde hier eind april en begin mei 13 hanen op (twee minder dan in 2004). De **Ijsduiker** *Gavia immer* van Neeltje Jans, Zeeland, bleef volharden tot 7 maart. Ook werden exemplaren gezien op 6 maart bij Vlissingen, Zeeland, en op 23 maart bij Colijnsplaat, Zeeland. Een **Vaal Stormvogeltje** *Oceanodroma leucorhoa* werd dood gevonden op 4 april bij IJmuiden, Noord-Holland. Bizar was de waarneming van een adulte **Janvan-gent** *Morus bassanus* vliegend over Deventer, Overijssel, op 29 maart. Interessant is de melding op 22 maart van een **Dwergaalscholver** *Phalacrocorax pygmeus* vliegend langs Wageningen, Gelderland, zeker als we daarnaast de waarneming zetten van een 'aalscholvertje' – vliegend met Aalscholvers *P carbo* en half zo groot als deze – op 5 april langs Maastricht, Limburg. Enkele **Kuifaalscholvers** *P aristotelis* bleven in het begin van de periode bij Neeltje Jans, waar ook nog 'losse' exemplaren werden gezien op 25 maart en 15 april. Andere werden waargenomen tot 13 maart bij IJmuiden (twee), op 10 maart bij de Maasvlakte, Zuid-Holland, en op 13 maart langs Breskens, Zeeland. Op 29 april werd een vliegende **Roze Pelikaan** *Pelecanus onocrotalus* gemeld, eerst boven Nijmegen, Gelderland, en later boven Wageningen. 'Verwilderde' **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* waren nog steeds aanwezig bij Alphen aan den Rijn, Zuid-Holland, en bij de Euromast in Rotterdam, Zuid-Holland. Exemplaren van vermoedelijk wilde(re) herkomst werden gezien op 10 april over Almere, Flevoland, op 16 april bij Sleeuwijk, Noord-Brabant, op 28 april over Wageningen en op 30 april langs Breskens. **Koereigers** *Bubulcus ibis* verschenen op 28 maart ten zuiden van het Harderbroek,

270 Killdeerplevier / Killdeer *Charadrius vociferus*, Rottige Meente, Overijssel, 4 april 2005
(Bas van den Boogaard)

Flevoland, en op 11 en 12 april bij Stevensweert, Limburg; de laatste verbleef eerder al enige tijd aan de Belgische kant van de Maas. Eind april tekende zich een influx van deze soort af met waarnemingen op 21 en 22 april langs Breskens, op 22 april (drie) bij Kattendijke, Zeeland, op 23 april in de Deessche Watergang eveneens bij Kattendijke, op 23 en 24 april bij Willemstad, Noord-Brabant, op 24 april (dood) bij Wissenkerke, Zeeland, op 27 april (twee) langs de Praamweg, Flevoland, op 28 april (drie) langs Kamperhoek, Flevoland, en (twee) bij Wierum, Friesland, op 29 april (twee) langs de Dordtsche Biesbosch, Zuid-Holland, en op 30 april in het Quackjeswater, Zuid-Holland, bij Heerenveen, Friesland, en in de Yerseke Moer, Zeeland. Na een vroege **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* op 24 maart over het Leersumse Veld, Utrecht, en mogelijk dezelfde langs de Blauwe Kamer, Utrecht, volgden in april nog eens 17 exemplaren. **Zwarte Ibsissen** *Plegadis falcinellus* werden gezien op 4 april bij Julianadorp, op 12 april over Leiden, Zuid-Holland, op 23 april langs Itteren, Limburg, op 24 april bij Eemnes, Utrecht, en op 30 april langs de Carel Coenraadpolder, Groningen. Uiteraard waren de Oostvaardersplassen weer de beste plek om **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* te bewonderen. Tot 21 maart verbleven er hier drie, tot 24 april twee en daarna één. Elders in Nederland werden in deze periode nog eens 11 exemplaren opgetekend. Een adult vrouwtje **Monniksgier** *Aegypius monachus* oorspronkelijk

afkomstig uit Spanje en losgelaten in het kader van een herinroductieproject in Frankrijk (met kleurring en gebleekte handpennen) werd op 16 en 17 maart gezien bij Beers, Noord-Brabant; vanaf 21 maart tot in mei verbleef deze vogel ('Carmen') in de Oostvaardersplassen. Een mannetje **Steppekiekendief** *Circus macrourus* was in de avond van 29 en de vroege ochtend van 30 maart aanwezig bij Middelburg, Zeeland; andere mannetjes vlogen op 30 maart langs de Kamperhoek, op 4 april over Groningen, Groningen, ook op 4 april langs de Eemshaven, Groningen, en op 21 april langs Breskens en Nijverdal, Overijssel. Een vrouwtje werd gefotografeerd op 19 en 20 april op Rottumeroog, Groningen. Verder waren er meldingen op 26 maart bij Posterholt, Limburg, op 11 en 25 april langs de Eemshaven, op 22 april over Hoogkerk, Groningen, en op 30 april bij Ruurlo, Overijssel. Spectaculair was de waarneming van de eerste **Keizerarend** *Aquila heliaca* voor Nederland op 3 april langs Kamperhoek. Helaas was deze soort slechts weggelegd voor enkele waarnemers. Op 15 april werd een **Steenarend** *A chrysaetos* kort waargenomen bij Oudeschip, Groningen. Vanaf 20 april werd een zestal **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* gemeld.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Tussen 2 en 23 maart trokken vele 100en **Kraanvogels** *Grus grus* over ons land. Op 26 april vloog een **Jufferkraanvogel** *G virgo* over het Deelensche Veld, Gelderland; er kon niet worden

271 Brilzee-eenden / Surf Scoters *Melanitta perspicillata*, adulte mannetjes, Noordzee ten noorden van Ameland, Friesland, 13 maart 2005 (*Pim A Wolf*) **272** Brilzee-eend / Surf Scoter *Melanitta perspicillata*, adult mannetje, Brouwersdam, Zuid-Holland, 6 april 2005 (*Pim A Wolf*) **273** Bronskopeend / Falcated Duck *Anas falcata*, mannetje, Nijkerkernauw, Gelderland, 1 april 2005 (*Jan den Hertog*) **274** Amerikaanse Smient / American Wigeon *Anas americana*, mannetje, Gaarkeuken, Groningen, april 2005 (*Martijn Bot*)

vastgesteld of deze vogel geringd was. **Steltkluten** *Himantopus himantopus* werden waargenomen op negen locaties; in totaal ging het om 19 exemplaren. Op 24 april werd een **Griël** *Burhinus oediacnemus* gezien in het niet toegankelijke deel van de HW-duinen, Zuid-Holland. Een gedenkwaardige dag in de Nederlandse vogelhistorie werd 3 april. Na de eerste Keizerarend werd namelijk als tweede nieuwe soort een **Killdeerplevier** *Charadrius vociferus* ontdekt in de Rottige Meente, Friesland. Deze was voor veel waarnemers weggelegd en bleef tot 5 april, waarbij hij enkele malen de provinciegrens met Overijssel overstak. Een melding op 27 april in de Vossewaard bij Kampen, Overijssel, bleef onbevestigd. De achtste **Woestijnplevier** *C leschenaultii* voor Nederland werd op 30 april gefotografeerd bij Harlingen, Friesland, en dook (op basis van vergelijking van de foto's) een paar dagen

later op in Zweden. **Morinelplevieren** *C morinellus* werden gezien op 24 april aan de zuidkant van de Oostvaardersplassen (zeven), op 26 april (16) vliegend boven de noordkant van de Oostvaardersplassen en op 27 april (vier) langs de Eemshaven. Een **Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* was op 26 en 27 april aanwezig in het Jaap Deensgat, Friesland. Een langsvliegende **Poelsnip** *Gallinago media* werd op 28 april gemeld bij Kamperhoek. De **Grote Grije Snip** *Limnodromus scolopaceus* van het Veerse Meer, Zeeland, liep tot 19 maart bij de Middelplaten en van 15 tot 18 april bij de Zandkreekdam aan de oostkant van het Veerse Meer. In april was de vogel al bijna geheel op kleur. **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* waren dit voorjaar vroeg present met vanaf 16 april al een 10-tal, waarvan twee op 25 april bij Bleskensgraaf, Zuid-Holland. Vanaf 19 april verbleef een **Rosse Franjepoot** *Phala-*

275 Steppekiekendief / Pallid Harrier *Circus macrourus*, onvolwassen mannetje, Breskens, Zeeland, 21 april 2005 (*Michel Veldt*) **276** Steppekiekendief / Pallid Harrier *Circus macrourus*, mannetje, Sint Laurens, Zeeland, 29 maart 2005 (*Tobi Koppejan*) **277** Woestijnplevier / Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii*, Harlingen, Friesland, 30 april 2005 (*Petra van der Heide*) **278** Killdeerplevier / Killdeer *Charadrius vociferus*, Rottige Meente, Overijssel, 4 april 2005 (*Roland Jansen*)

ropus fulicarius bij Herkingen, Zuid-Holland. Een leuke waarneming betrof een adulte donkere **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* op 29 april op het Ketelmeer nabij de Ketelbrug, Flevoland. De **Ringsnavelmeeuwen** *Larus delawarensis* bleven tot 9 maart bij Tiel, Gelderland, en tot 5 maart (met nog een melding op 15 maart) bij Goes, Zeeland. Op 4 maart werd een exemplaar gemeld bij Breda, Noord-Brabant. **Kleine Burgemeesters** *L. glaucooides* werden gezien op 17 april langs Egmond aan Zee, Noord-Holland, en op 22 april over Groningen. **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* verbleven tot 26 maart bij IJmuiden, van 10 tot 20 maart bij Scheveningen, Zuid-Holland, van 8 tot 27 april (dood aangetroffen) bij de Eemshaven, en van 20 tot 24 april bij Katwijk aan Zee, Zuid-Holland. Daarnaast werden nog zes waarnemingen verricht aan de kust. Doortrekkende **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* wer-

den opgemerkt op 23 april bij Het Zwin, Zeeland (één), bij Breskens (twee, waaronder vermoedelijk de vogel van Het Zwin) en in het Naardermeer, Noord-Holland, op 24 april langs Kamperhoek, op 29 april langs de Eemshaven en op 30 april langs de Visvijverweg, Flevoland. Vanaf 24 maart werden c 30 **Reuzensterns** *Sterna caspia* geteld waaronder maximaal acht van 17 tot 24 april in de Makkumerzuidwaard, Friesland. Eerstejaars **Witwangsterns** *Chlidonias hybrida* verbleven van 19 tot 23 april in de Autrichepolder bij Westdorpe, Zeeland, en vanaf 20 april in De Blikken bij Groede, Zeeland. Vanaf 28 april waren maximaal twee in zomerkleed aanwezig in de Baarzandsche Kreek, Zeeland, en op 30 april verschenen exemplaren in de Prunjepolder, en in De Hamert. De **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* van West-Terschelling tekende bij tot ten minste 24 maart. Een ander exemplaar werd

279 Monniksgier / Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus*, adult vrouwtje ('Carmen'), Beers, Noord-Brabant, 17 maart 2005 (Leo J R Boon/Cursorius)

280 Korhoen / Black Grouse *Tetrao tetrix*, Holterberg, Overijssel, 19 maart 2005 (Chris van Rijswijk)

281 Cetti's Zanger / Cetti's Warbler *Cettia cetti*, bij Maastricht, Limburg, 23 april 2005
(Ran Schols)

282 Kortteenleeuwerik / Greater Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla*, Hee, Terschelling, Friesland,
21 april 2005 (Arie Ouwerkerk)

283 Woestijntapuit / Desert Wheatear *Oenanthe deserti*, tweedejaars mannetje, Fochteloërveen, Drenthe, april 2005 (Roland Jansen)

284 Roodkopklauwier / Woodchat Shrike *Lanius senator*, De Koog, Texel, Noord-Holland, 26 april 2005 (René Pop)

op 21 maart gemeld langs Noordwijk aan Zee, Noord-Holland. Een **Kleine Alk** *Alle alle* was op 3 maart ter plaatse bij Den Helder, Noord-Holland, en op 11 maart werd een exemplaar dood gevonden op Rottumeroog. **Papegaiduikers** *Fratercula arctica* werden gezien op 6 maart langs Westkapelle, Zeeland, en op 9 april langs Ameland; op 12 maart werd een dood exemplaar gevonden bij Domburg, Zeeland.

UILEN TOT GORZEN Een **Oeraluil** *Strix uralensis* in Enkhuizen, Noord-Holland, trok vanaf 12 april ruim een week redelijk wat bekijks maar bleek na te zijn gevangen niet onverwacht een Nederlandse kooiring te dragen. Op 30 april vloog een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* langs Breskens. Deze vogel was kort daarvoor ook al bij Het Zwin opgemerkt. Vanaf 20 maart werden 16 **Hoppen** *Upupa epops* doorgegeven; ze bleven maar kort ter plaatse behalve bij De Pomp in het Lauwersmeergebied, Friesland, waar een exemplaar van 18 tot 21 april bleef. Een **Middelste Bonte Specht** *Dendrocopos medius* werd op 27 maart gemeld bij Midwolda, Groningen. Op Terschelling werd op 21 april een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* ontdekt bij Hee. Op 5 april werd een vroege **Roodstuit-zwaluw** *Hirundo daurica* gezien in de Klompenwaard bij Doornenburg, Gelderland, en mogelijk hetzelfde exemplaar verbleef op 16 en 17 april in de nabijgelegen Jezuïtenwaai bij Duiven, Gelderland. Andere exemplaren vlogen op 24 april langs Kamperhoek en op 30 april over de Maasvlakte. Een **Grote Pieper** *Anthus richardi* werd op 23 april gefotografeerd in de Eemshaven en een andere passeerde op 26 april Breskens. Vroege **Duinpiepers** *A campestris* werden gezien op 4 april bij Hazerswoude-Dorp, Zuid-Holland, en op 10 april bij Nes, Dongeradeel, Friesland. Vanaf 14 april werden er c 20 geteld waaronder een exemplaar op 21 en 22 april nabij Nistelrode, Noord-Brabant. Langstrekken **Roodkeelpiepers** *A cervinus* werden opgemerkt op 23 april bij Breskens, op 24 april bij Ohé en Laak, Limburg, en op 29 april over de Eemshaven. Een groep van vier werd op 30 april waargenomen op de Loozerheide bij Budel-Dorplein, Noord-Brabant. De eind februari ingezette toename van **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* culmineerde begin maart tot ruim 3200. Tot eind maart kwamen daar nog eens ruim 1000 bij en in april ruim 500. Opvallend was het voorkomen in Limburg met

alleen al begin maart een 1000-tal en met een kleine opleving half april die mogelijk op terugtrek duidde. De grootste groepen waren 300 exemplaren op 2 maart in Maastricht, 260 op 4 maart in Heerlen, Limburg, 200 op 7 maart in Arnhem, Gelderland, en 160 op 14 april bij 't Rooth, Limburg. Een **Japanse Pestvogel** *B japonica* trok in Wageningen op met een groepje Pestvogels van 3 tot 25 maart en ook weer op 1 april. Of deze vogel op eigen kracht de reis vanuit zijn Aziatische broedgebied volbracht blijft ongewis. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* werd op 23 april gezien in de Vreugdenrijkerwaard bij Zwolle, Overijssel. Het mannetje **Roodsterblauwborst** *Luscinia svecica svecica* (of in ieder geval het mannetje Blauwborst met rode ster) was al vanaf eind maart weer aanwezig in de Ooijpolder, Gelderland. Van 5 tot 10 april verbleef een eerstejaars mannetje **Woestijntapuit** *Oenanthe deserti* in het Fochteloeërveen, Drenthe. De hybride **Zwarte x Gekraagde Roodstaart** *Phoenicurus ochruros x phoenicurus*, werd op 22 april, net als vorig jaar, zingend waargenomen bij Ospel, Limburg. **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* bleven de gehele periode: twee bij Stellendam, Zuid-Holland, vanaf 18 maart drie in het Zwanewater, Noord-Holland, op 18 maart bij 's-Gravendeel, Zuid-Holland, op 21 maart bij Diemen, Noord-Holland, op 23 maart en 1 april in de Noordpolder bij Delfgauw, Zuid-Holland, en eind april bij Maastricht, Limburg. **Graszangers** *Cisticola juncidis* werden gezien op 16 maart en 2, 3 en 30 april bij Breskens, op 2 april bij Westkapelle, en op 19 april in het Markiezaat, Noord-Brabant, en in de Prunjepolder. Een **Siberische Tjiftjaf** *Phylloscopus collybita tristis* werd op 23 en 24 april gemeld in het Kwelbos aan de oostkant van het Lauwersmeer, Groningen. Twee **Taigaboomkruipers** *Certhia familiaris* verbleven van 12 tot 14 april bij Hilversum, Noord-Holland. **Roodkopklauwieren** *Lanius senator* werden gezien op 23 april in Dieren, Gelderland, en van 26 april tot 1 mei bij Ecomare op Texel. Een **Notenkraker** *Nucifraga caryocatactes* vloog op 13 april van boom tot boom naar noord bij Amersfoort, Utrecht. Opvallend is dat op 14 april een exemplaar strak naar het noordoosten vloog over Kampen. Vanaf 16 april werden ten minste 22 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* genoteerd, waarvan de helft bij Breskens, met maar liefst zes op 28 april. Op 1 maart werd een **Dwerggors** *E pusilla* gezien op Schiermonnikoog, Friesland.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland

Klaas Haas, Turkooisstraat 8, 9743 KZ Groningen, Nederland (klaas.haas@dutchbirding.nl)

Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland

België

ZWANEN TOT OOIEVAARS Zes **Wilde Zwanen** *Cygnus cygnus* verbleven tot 4 maart bij Virelles, Hainaut, zeven tot 6 maart bij de Brechtse Heide, Antwerpen, vijf tot 14 maart in het Schulensbroek, Limburg, en tot 3 maart was er één in de Kalkense Meersen, Oost-Vlaanderen. Op 5 maart liepen twee onvolwassen

Groenlandse Kolganzen *Anser albifrons flavirostris* in de Uiterwaarden bij Ophoven, Limburg. De **Dwerggors** *A erythropus* van het Schulensbroek werd op 3 maart voor het laatst gezien. Het mannetje **Amerikaanse Wintertaling** *Anas carolinensis* van de Damvallei in Destelbergen, Oost-Vlaanderen, bleef tot 7 maart. Een ander mannetje zwom op 13 maart in de Achterhaven van Zeebrugge, West-Vlaanderen. Een

285 Grijsze Wouw / Black-winged Kite *Elanus caeruleus*, Thoricourt, Hainaut, 29 maart 2005
(Johan Decrem)

286 Steltkluten / Black-winged Stilts *Himantopus himantopus*, Uitkerke, West-Vlaanderen, 6 mei 2005
(Miel Ferdinande)

mannetje **Blauwvleugeltaling** *A discors* werd op 30 april gemeld in Het Vinne in Zoutleeuw, Vlaams-Brabant, maar werd niet teruggevonden. Er werden heel wat **Krooneenden** *Netta rufo* gezien met waarnemingen in Eke, Oost-Vlaanderen (vijf); Gent, Oost-Vlaanderen (twee); Harchies, Hainaut (vier); Mechelen, Antwerpen (vijf); Nederename, Oost-Vlaanderen (vijf); Obourg, Hainaut; Oudenaarde, Oost-Vlaanderen (vijf); Schoten, Antwerpen (drie); Schulen, Limburg (twee); Waasmunster, Oost-Vlaanderen (drie); Willebroek, Antwerpen; Wilsede, Vlaams-Brabant (twee); en Zevergem, Oost-Vlaanderen (drie). Een mannetje hybride **Ringsnaveleend x Kuifeend** *Aythya collaris x fuligula* zwom van 17 tot 30 april op de AWW-bekkens in Duffel-Rumst, Antwerpen. Tot 19 maart verbleef een vrouwtje **Witoogend** *A nyroca* op de Ohiovijver in Nederename en op 20 maart was er nog steeds één op de AWW-bekkens in Duffel. De herkomst van twee mannetjes op De Kuilen in Testelt, Vlaams-Brabant, lijkt dubieus. Er doken **Kuifduikers** *Podiceps auritus* op in Duffel (13 maart tot 1 april); Harchies (28 maart); in het Mechels Broek, Antwerpen (11 april); Obourg (14 maart); en in de Achterhaven van Zeebrugge (twee tot 1 april). De enige **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* van de periode trok op 24 april langs De Fonteintjes in Zeebrugge. Bij Aarschot, Vlaams-Brabant, werd op 12 april een **Kwak** *Nycticorax nycticorax* waargenomen. Op 26 april trok een **Koereiger**

Bubulcus ibis over de Moerassen van Harchies; op 29 en 30 april verbleef er één in het Mechels Broek in Mechelen en van 4 tot 6 april pleisterde er één in de Bichterweerd bij Rotem, Limburg. Er werden nog maximaal 24 **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* geteld bij de slaappleats bij het Zeekanaal in Lissewege, West-Vlaanderen, op 31 maart en 26 in Het Zwin in Knokke, West-Vlaanderen, op 30 april. Verder waren er de klassieke verspreide waarnemingen met een zwaartepunt in West-Vlaanderen. Op vele plaatsen werden ook weer **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* opgemerkt, vooral in het oosten van het land; hoge concentraties werden gemeld te Bree, Limburg (zes); Sint-Agatha-Rode, Vlaams-Brabant (vijf); en Zonhoven, Limburg (20). Na enkele 'vroeg' waarnemingen van **Purperreigers** *Ardea purpurea* in Minderhout, Antwerpen, op 13 maart en in De Panne, West-Vlaanderen, op 24 maart, barstte de trek op 2 april los. Er werden 50 exemplaren getotaliseerd met als uitschieter zes over Zeebrugge op 24 april. Waarnemingen van **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* in Vlaanderen waren te Zingem, Oost-Vlaanderen, op 18 maart; in Poederlee, Antwerpen (twee) op 3 april; in Heverlee, Vlaams-Brabant, op 19 april; in Kalmthout, Antwerpen, op 21 en 28 april, en in Opglabbeek, Limburg (drie) op 28 april. **Ooievaars** *C. ciconia* bleven over de hele periode vrijwel dagelijks doortrekken met grote groepen in Denderleeuw, Oost-Vlaanderen (14 op 10 maart);

Cerfontaine, Hainaut (14 op 13 maart); Harchies (23 op 13 maart); Kruike, Oost-Vlaanderen (c 20 op 13 maart); en Hove, Antwerpen (13 op 16 maart).

WOUWEN TOT STERNS De eerste twitchbare **Grijze Wouw** *Elanus caeruleus* voor België werd op 29 maart ontdekt bij Thoricourt, Hainaut. Op 30 maart gunde hij de menigte slechts een vol uur om mee te genieten, daarna trok hij stapsgewijs via Labliou, Hainaut, en Marcq, Hainaut, richting Vlaanderen. Verrassing alom toen op 21 april weer een exemplaar werd waargenomen, deze keer langstreckend in het Mechels Broek in Mechelen. Na de eerste **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* op 12 maart in Zemst, Vlaams-Brabant, en op 16 maart in Houtem, Vlaams-Brabant, en in Ploegsteert, Hainaut, kwam de trek vanaf 21 maart op gang. Er werden c 115 exemplaren waargenomen. De trek van **Rode Vrouwen** *M. milvus* concentreerde zich tussen 11 en 22 maart. In totaal werden er alleen al in Vlaanderen 71 gemeld. In Wallonië is het onderscheid tussen broed- en trekvogels niet altijd duidelijk maar naar schatting ging het daar om c 110 trekkers. Een onvolwassen **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* vloog op 14 maart heen en weer boven de Schelde tussen Antwerpen en Branst, Antwerpen. Op 19 april werd er één gezien in Nidrum, Liège. Een **Slangenarend** *Circaetus gallicus* vloog op 18 april zeer laag over Groothoek in Sint-Agatha-Rode, Vlaams-Brabant. Op 2 april trok een adult mannetje **Steppekiekendief** *Circus macrourus* over de Moerassen van Harchies, en

op 20 april was er een melding van een overtrekkende onvolwassen vogel (vrouwjeskleed) over Lier-Anderstad, Antwerpen. De eerste **Grauwe Kiekendief** *C. pygargus* trok op 19 april langs Ophoven, Limburg. Daarna volgden nog 17 waarnemingen. Op 4 maart was er een waarneming van een **Ruigpootbuizerd** *Buteo lagopus* in Okselaar, Vlaams-Brabant, en in Gages, Hainaut; op 6 maart pleisterde er één op het Groot Schietveld in Brecht, Antwerpen, en daar volgde een tweede waarneming op 22 maart. Reeds op 22 maart werd een overvliegende **Dwergarend** *Hieraetus pennatus* gemeld in Neeroeteren, Limburg, en op 23 april vloog een lichte vorm over Nisramont, Luxembourg. Op 30 april werd een onvolwassen **Havikarend** *H. fasciatus* waargenomen in Vellereille-lesec, Hainaut. Dit is reeds de derde waarneming in één jaar tijd! De trek van **Visarenden** *Pandion haliaetus* was merkbaar vanaf half maart. In totaal waren er 86 meldingen met een piek tussen 17 en 29 april. Dubbelstellingen kunnen evenwel niet overal worden uitgesloten. Meldingen van langsvliegende **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* kwamen van Oud-Heverlee, Vlaams-Brabant, op 19 april; Broechem, Antwerpen, op 26 april; en Bredene, West-Vlaanderen, op 30 april. Reeds op 8 april werd een **Kwartel** *Coturnix coturnix* gehoord in Schoten; vanaf half april werd de soort op meerdere plaatsen waargenomen. Er werden acht **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* opgemerkt. Intrigerend was de roep van een verondersteld vrouwtje **Klein Waterhoen** *P. parva* in de Wijnenheide in

287 Iberische Tjiftjaf / Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus*, Helleketelbos, Poperinge, West-Vlaanderen, 18 april 2005 (Koen Verbanck)

288 Buidelmees / Eurasian Penduline Tit *Remiz pendulinus*, Zeebrugge, West-Vlaanderen, maart 2005
(Koen Verbanck)

289 Roodstuitzwaluw / Red-rumped Swallow *Hirundo daurica*, Harelbeke, West-Vlaanderen, 10 april 2005
(Koen Verbanck)

Zonhoven op 24 april. De vogel werd echter niet gezien... Tussen 11 en 22 maart trok nog een kleine golf van enkele 1000en **Kraanvogels** *Grus grus* over het land met grote groepen (tot enkele 100en) vooral over de provincies Liège en Luxembourg. In april volgde nog een 20-tal waarnemingen van kleine groepjes of enkelingen. De eerste **Steltkluut** *Himantopus himantopus* van het jaar verscheen op 21 april in de Rhillebroeken bij Reninge, West-Vlaanderen. Op 26 april vlogen er twee over de IJzermonding in Nieuwpoort en van 27 tot 30 april verbleven er maximaal drie bij Kieldrecht, Oost-Vlaanderen. In de eerste week van mei werden ook op andere plekken exemplaren aange troffen, waaronder enkele broedparen. Een **Griël** *Burhinus oedicnemus* liep op 31 maart bij een steengroeve in Amay, Liège. Opmerkelijk was de waarneming op 24 april van drie neerstrijkende **vorkstaartplevieren** *Glareola* in het Houbenhof in Geistingen, Limburg. De vogels konden echter niet worden teruggevonden. Op 26 april trok een **Morinelplevier** *Charadrius morinellus* over De Fonteintjes in Zeebrugge. Tussen 28 en 30 april werden negen **Temmincks Strandlopers** *Calidris temminckii* waargenomen. Een **Poelsnip** *Gallinago media* werd op 20 april enkele malen opgestoten in het niet-toegankelijke deel van de Bourgoyen in Gent. **IJslandse Grutto's** *Limosa limosa islandica* waren iets beter vertegenwoordigd dan in normale jaren, met als hoogste concentratie 69 bij Kieldrecht op 8 april. Op 4 en 5 april was een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* aanwezig in de Bichterweerd in Rotem, op 21 en 22 april één op de bezinkingsputten van Longchamps, Namur, en op 27 april één in de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen. Op 28 maart werd 's avonds een adulte **Ringsnavelmeeuw** *Larus delawarensis* waargenomen in de Bourgoyen in Gent. In maart werden nog 13 **Pontische Meeuwen** *L. cachinnans* gezien en in april twee. Op 4 maart pleisterde kortstondig een **Grote Burgemeester** *L. hyper-*

boreus bij het Grindgat van Kessenich, Limburg. Op 12 april was een vogel aanwezig op het strand van Lombardsijde, West-Vlaanderen; op 16 april vloog er één langs De Panne, West-Vlaanderen; en vanaf 24 april pleisterde een exemplaar in de IJzermonding in Nieuwpoort. Het ging telkens om eerste-winter vogels en mogelijk ging het bij de laatste drie gevallen om dezelfde vogel. In Het Zwin in Knokke werd op zowel 23 als 24 april een langstreckende **Lachstern** *Gelochelidon nilotica* waargenomen. Vroege **Reuzensterms** *Sterna caspia* trokken over Lier-Anderstad op 2 en 6 april. Daarna waren er waarnemingen van trekkende exemplaren op 22 april, eerst over De Fonteintjes bij Zeebrugge en later over Het Zwin in Knokke en op 24 april achtereenvolgens langs De Panne, Nieuwpoort, Raversijde, Mariakerke en Oostende (alle West-Vlaanderen). Van 29 maart tot 14 april pleisterde een adult-winter **Witwangstern** *Chlidonias hybrida* in de Bourgoyen in Gent. Later werd deze vogel bij Groede, Zeeland, Nederland, opgemerkt. Op 30 april joeg zeer kortstondig een adulte **Witvleugelstern** *C. leucopterus* boven het Spaarbekken van Kluizen, Oost-Vlaanderen.

UILEN TOT GORZEN Opmerkelijk in deze periode was het totaal van 46 **Velduilen** *Asio flammeus*, waaronder een concentratie van zeven in Donstiennes, Hainaut. Vooral tussen 12 en 22 maart was er dagelijks doortrek. Een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* die op 30 april over De Spanjaardduinen in Bredene trok, werd daarna onderschept in Het Zwin en in Breskens, Zeeland, Nederland. Een vroege **Bijeneter** *Merops apiaster* trok op 24 april over de Bezinkingsputten in Tienen, Vlaams-Brabant. Op 25 maart werd een **Hop** *Upupa epops* gezien in Zeebrugge. Daarna volgden waarnemingen in Heist, West-Vlaanderen, en in Cielles, Luxembourg, op 2 april; in Vaulx, Hainaut, op 6 april; in Havelange, Liège, op 11 april; op de Kalmthoutse Heide op 12 en 17 april; in Tellin, Luxembourg, op 13

april; bij Aubel, Liège, op 18 april; in Rumbeke, West-Vlaanderen, op 19 april; en op het Noordelijk Eiland in Wintam, Antwerpen, op 24 april. Tussen 19 april en het einde van de maand verschenen er nog **Draaihalzen** *Jynx torquilla* in Awirs, Liège; Bilzen, Limburg; Drogen, Oost-Vlaanderen; Kalmthout, Nassogne, Luxembourg; Sommethonne, Luxembourg, Steendorp, Oost-Vlaanderen; Verrebroek, Oost-Vlaanderen, Villers-le-Temple, Liège; Wintam en Zeebrugge. **Middelste Bonte Spechten** *Dendrocopos medius* werden vastgesteld op nieuwe locaties als Geraardsbergen, Oost-Vlaanderen (6 maart); Hechtel, Limburg (15 en 16 maart) en Herselt, Antwerpen (27 maart). Een groep van maximaal 15 **Strandleeuweriken** *Eremophila alpestris* was tot 17 maart aanwezig in Het Zwin in Knokke. Op 21 en 22 april zat er een in de IJzermonding in Nieuwpoort en op 24 april trok er een langs De Panne. Op 7 april foerageerden twee **Roodstuitzwaluwen** *Hirundo daurica* boven De Gavers in Harelbeke, West-Vlaanderen. Eén van deze bleef tot 11 april. Op 28 april werd er één gezien in Freyr, Namur. Er werden **Grote Piepers** *Anthus richardi* waargenomen bij Verrebroek op 12 april; in Moen, West-Vlaanderen, op 21 april; in Zeebrugge op 23 april; en in Oostmalle, Antwerpen, op 30 april. In de tweede helft van april werden in totaal acht **Duinpiepers** *A campestris* opgemerkt, waarvan drie over De Panne op 30 april. Op 23 april werd de eerste **Roodkeelpieper** *A cervinus* gezien in Focant, Namur. Vanaf half april kwam er een zwakke beweging van **Engelse Kwikstaarten** *Motacilla flavisima* op gang. Voor **Noordse Kwikstaarten** *M thunbergi* was het wachten tot 26 april voor de eerste. In maart bleven **Pestvogels** *Bombus garrulus* in grote aantallen in heel België. De grootste groep in Wallonië telde 200 in Erpent, Namur, op 4 maart. In Vlaanderen werden records gebroken met 200 in Zonhoven op 15 maart en 223 in Schoten op 9 maart. Na 20 maart namen de aantallen lichtjes af en de noord-noordwestelijke verplaatsing bleef voelbaar met waarnemingen van kleine groepjes in Oost- en West-Vlaanderen. Tot het einde van april bleven er groepen aanwezig met de grootste concentratie in Hasselt, Limburg (133 op 19 april) en in Sint-Martens-Voeren, Limburg (150 op 24 april). Vanaf 30 maart zong een mannetje hybride **Zwarte x Gekraagde Roodstaart** *Phoenicurus ochruros* x *phoenicurus* bij Mortselt, Antwerpen, en vanaf 27 april zong er één in Lier. Dit voorjaar werden opvallend veel **Groenlandse Tapuiten** *Oenanthe oenanthe leucorhoa* opgemerkt, zelfs tot ver in het binnenland. Na het verschijnen van de eerste **Beflijsters** *Turdus torquatus* op 18 maart kwam de trek na 27 maart echt op gang en bereikte zijn hoogtepunt tussen 22 en 27 april. Zangposten van **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* werden vastgesteld in Belleghem (West-Vlaanderen); Bredene; De Panne (vier); Geraardsbergen; Harchies-Hensies (c 10); Hautrage, Hainaut; Kalmthout; Lissewege (vijf); Mons, Hainaut; Neerijse, Vlaams-Brabant; Nieuwpoort; Oostduinkerke, West-Vlaanderen; Oostende, Oud-Heverlee (drie); Ploegsteert; Ruien, Oost-Vlaanderen;

Stuivekenskerke, West-Vlaanderen (drie); Willebroek, Antwerpen (twee); Woumen, West-Vlaanderen (twee); en Zeebrugge (zes). Voor **Graszangers** *Cisticola juncidis* kon men terecht in Doornzele, Oost-Vlaanderen; Oostakker, Oost-Vlaanderen (twee); en Zeebrugge-Achterhaven (minimaal vier zangposten). **Snorren** *Locustella luscinioides* deden het lang niet slecht met al dan niet tijdelijke zangposten in Assenede, Oost-Vlaanderen; op Blokkersdijk, Antwerpen (twee); in Genk; Kallo-Melsele, Oost-Vlaanderen; Lier (vijf); Stuivekenskerke (twee); en Tienen. Op 30 april zong een vroege **Grote Karekiet** *Acrocephalus arundinaceus* in De Maten in Genk. De aanwezigheid van een zingende **Iberische Tijftjaf** *Phylloscopus ibericus* medio april in het Helleketelbos in Poperinge, West-Vlaanderen, kreeg vooral lokaal veel appreciatie. Op 17 maart verbleef een **Taigaboomkruiper** *Certhia familiaris* in een tuin in Sint-Job-in't-Goor, Antwerpen. Er werden **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* gezien in Genk (twee op 27 maart); Harelbeke (2 april); Latour (een op 26 maart en 6 april en drie op 28 maart); Lier (25 tot 31 maart); Mechelen (30 april); Moyon, Luxembourg (26 maart); Tienen (24 maart en 12 april); Waremmes, Liège (11 april); en Zeebrugge (twee van 26 maart tot 3 april). Vlaanderen totaliseerde nog 15 **Klapeksters** *Lanius excubitor* maar in Wallonië waren dat er uiteraard weer heel wat meer. **Bonte Kraaien** *Corvus cornix* werden nog gezien in Knokke (drie); Oostkamp, West-Vlaanderen; Poederlee, Antwerpen, en Zeebrugge. In Vlaanderen waren er waarnemingen van overtrekkende **Raven** *C corax* in Sterrebeek, Vlaams-Brabant, op 5 maart en in Duffel op 26 maart. In maart waren er nog redelijk wat waarnemingen van 'trompetterende' **Noordse Goudvinken** *Pyrrhula pyrrhula*, met als enige hoge concentraties 12 in Vlimmeren, Antwerpen, op 13 maart en 12 te Xhoris, Liège, op 29 maart. In april werden in Vlaanderen nog slechts vier waarnemingen geregistreerd. Een **Ijsgors** *Calcarius lapponicus* werd op 3 maart gezien in de Bourgoyen in Gent. De enige zeven **Sneeuwgorzen** *Plectrophenax nivalis* van de periode verbleven op 15 maart in de Voorhaven van Zeebrugge. Een **Grijze Gors** *Emberiza cia* liet zich op 21 maart zien in Croix-Scaille bij Willerzie, Namur. Ondanks het nodige zoekwerk werd hij niet teruggevonden. Tot 20 maart bleef de **Dwerggors** *E pusilla* ter plaatse bij de Bourgoyen in Gent. Verrassend was de ringvangst aldaar van een tweede op 9 maart. Waarnemingen van **Ortolanen** *E hortulana* gebeurden in De Fonteintjes in Zeebrugge (22 en 28 april); bij Awirs (25 april); in de Achterhaven van Zeebrugge (van 26 tot 28 april); in Verrebroek en Virelles (26 april); in Longchamps (29 april); en in Het Zwin in Knokke (30 april).

De hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Natuurpunt-Vogellijn was hier onontbeerlijk. De Natuurpunt-Vogellijn is alleen vanuit België bereikbaar op het nummer 0900-00194 (EUR 0.45/min), de Natuurpunt-Inspreeklijn is te bereiken op 0800-11194 (gratis). De Waalse gegevens werden in hoofdzaak geput uit de AVES-website.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@pandora.be)

Keizerarend bij Kamperhoek Breskens in Zeeland en de Eemshaven in Groningen zijn in Nederland de beroemde punten om gestuwde voorjaarstrek waar te nemen. Soorten en aantallen om van te likkebaarden komen er voorbij als de wind een oostelijke component heeft. Breskens is hiervoor zonder meer de mooiste plek maar te ver weg voor een vogelaar zoals ik, die al in een depressie raakt als hij een uur in de auto moet zitten. In mijn hunkering om dichterbij huis ook mooie voorjaarstrek te kunnen zien, bedacht ik in 1998 na lang turen op de kaart dat de noordelijke punt van Oost-Flevoland, de Kamperhoek, ook heel goed zou kunnen zijn met oostenwind. Toen ik in 1998 met oostenwind in mei twee proeftellingen deed, was ik meer dan tevreden. Zwarte Wouw *Milvus migrans*, Visarend *Pandion haliaetus*, grote aantallen piepers *Anthus* en kwikstaarten *Motacilla*, Duinpieper *A campestris*, Roodkeelpieper *A cervinus* en Ortolaan *Emberiza hortulana* – het smaakte naar meer. De jaren erna probeerde ik de Kamperhoek ieder voorjaar met een paar bezoeken te vereren wanneer de wind oostelijk was. In het begin stond ik er meestal alleen maar naarmate er meer leuke soorten en grotere aantallen langsvlogen werd de Kamperhoek populairder en raakte de telpost bekend onder de naam 'Klein-Breskens': ja, wij kennen onze plaats. Maar zoals Gerard Troost opmerkte na de waarneming van een mannetje Steppiekiekenidief *Circus macrourus* dit voorjaar: 'kleintjes worden groot'. Van een incidenteel bezette telpost veranderde de Kamperhoek in een volwaardige post, waar in het voorjaar van 2005 dankzij de inspanning van een groepje waarnemers, met name Ico Hoogendoorn, Thijs Knol en Mervyn Roos, vrijwel dagelijks geteld werd.

Zondag 3 april 2005 was de vijfde dag op rij met een zuidoostelijke stroming. Het was leuk, maar niet bijzonder druk op de Kamperhoek. Een paar Smellekens *Falco columbarius*, een Slechtvalk *F peregrinus*, 10-tallen Sperwers *Accipiter nisus*, enkele Bruine *C aeruginosus* en Blauwe Kiekendieven *C cyanus*, een Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus* en de eerste groepjes zwaluwen Hirundinidae en een paar 1000 Graspiepers *A pratensis* maakten het wel de moeite waard te blijven. Hans ter Haar geloofde het wel, besloot bij het thuisfront krediet op te bouwen voor de echt goede tijden en vertrok richting Lelystad, Flevoland. Rond 11:00 schroefden enkele Buizerds *Buteo buteo* en Bruine Kiekendieven op; even later, om c 11:10, zag ik in zuidelijke richting een grote roofvogel met vlak tot geknikt gehouden, sterk gevingerde, brede vleugels omhoog draaien. 'Dat lijkt wel een *Aquila*-arend' dacht ik. Er viel geen kwartje – welke soort was dit!? Het scherpe tegenlicht liet niet veel details los. Het devies was nu: rustig blijven. Tijd om collega René Alma te vragen, terwijl ik naar mijn telescoop wees: 'René, kijk eens hierdoor, wat denk jij hiervan?'. RA sjokte naar de telescoop, keek er nietsvermoedend door en werd ogenblikkelijk wit om zijn

neus. We concludeerden: nee, dit was géén Zeearend *Haliaeetus albicilla*. De stemming sloeg om in nerveus toen ik de andere aanwezige vogelaars toeriep dat er een *Aquila* boven het bos vloog. Enkele ogenblikken later zagen ook TK, MR, Lennaert Steen en David Uit de Weerd de vogel. HtH werd gebeld dat hij snel terug moest komen. Veel discussie ontlokte de vogel nog niet: silhouet klopte niet voor een Steenarend *A chrysaetos*, was het misschien een Schreeuwend *A pomarina* of Bastaardarend *A clanga*? MR opperde Schreeuwend – de ondervleugels leken inderdaad contrast te tonen met de slagpennen. We moesten de vogel echt beter zien om tot een sluitende determinatie te komen. Inmiddels was hij opgeschroefd tot 200-300 m hoogte, toen hij plotseling met een steile stootduik uit zicht verdween. Dit was onze kans: wellicht zat de vogel op het veld! RA, DUDW, LS en ik besloten de vogel te gaan zoeken, nadat we snel met MR en TK mobiele nummers hadden uitgewisseld; zij bleven samen op de telpost.

Met mijn digitale camera met 8x zoom in gereedheid reden RA en ik de Visvijverweg op. Al na 50 m zagen we de arend plotseling vrij laag boven het bos, langzaam glijdend loodrecht op de weg af vliegend. Toen we bijna onder de vogel waren sprongen we de auto uit. Tot mijn schrik zag ik een overwegend licht geelbruin kleed, contrasterend met donkere slag- en staartpennen en opvallende lichte vensters op de grens van arm- en handpennen: tegen de strakblauwe hemel en met het mooiste licht dat je kunt wensen vloog een onmiskenbare onvolwassen Keizerarend *A heliaca*! Ik schreeuwde 'Het is een Keizerarend!' naar RA, die het nieuws telefonisch doorgaf aan een 'laagvliegende' HtH die wilde weten waar hij precies moest zijn. Snel maakte ik een paar foto's, waarna de vogel naar het oosten vloog over de akkers in de richting van de Ketelmeerdijk. Een snelle check maakte duidelijk dat de foto's gelukt waren. Geen kalenderfoto's, maar de vogel was herkenbaar. Wat een uitvinding, de digitale camera!

We besloten de vogel weer op te vangen op de Ketelmeerdijk. We passeerden DUDW en LS die op enige afstand achter ons stonden en de vogel ook als Keizerarend hadden herkend. Ook MR had de Graspiepers gelaten voor wat ze waren en was present. Rijdend over de Ketelmeerdijk pikten we de arend weer op, die langzaam flappend doorvlog naar het oosten. Toen we het licht weer in de rug hadden konden we hem samen met de inmiddels gearriveerde HtH fraai door telescopen bekijken toen hij schroevend het Ketelmeer overstak. MR kon met de telens nog een reeks dia's maken voordat de vogel om c 11:25 definitief uit beeld verdween. Op dat moment kwam een vogelwerkgroep uit Uden, Noord-Brabant, langs. Vogelaars uit dit gezelschap, waaronder Toy Janssen, hadden een grote roofvogel in tegengestelde richting voorbij zien vliegen toen zij over de Ketelmeerdijk

290-291 Keizerarend / Imperial Eagle *Aquila heliaca*, onvolwassen, Kamperhoek, Flevoland, 3 april 2005
(Ruud F J van Beusekom)

naar het westen reden. De chauffeur vond het echter niet nodig om te stoppen voor 'een Bruine Kieken-dief'... Het zal niet verbazen dat er een feestje ontstond op de Ketelmeerdijk, waarbij we van pure blijdschap als kleine kinderen van de dijk rolden – dat was lang geleden. Na de eerste opwindung besloten we twitchend Nederland een handje te helpen en te gaan zoeken in de Noordoostpolder, Flevoland. Helaas werd de vogel niet meer waargenomen.

Dit betreft de eerste waarneming van Keizerarend voor Nederland. De beroemde 'arend van Ommen' uit 1964 die het nog jaren heeft uitgehouden als het enige aanvaarde geval betrof immers een jonge Zeearend. De dichtstbijzijnde broedplaatsen liggen in Zuidoost-Europa, in Slowakije en Hongarije. De soort is een regelmatige dwaalgast in Scandinavië met alleen al in Denemarken 26 gevallen. Een vogel die op 24-26 april in Skagen, Noordjylland, Denemarken, werd gezien betrof mogelijk dezelfde vogel. RUUD F J VAN BEUSEKOM

IMPERIAL EAGLE On 3 April 2005, an immature Imperial Eagle *Aquila heliaca* was observed and photographed by a total of seven observers at the migration post of Kamperhoek, Flevoland, the Netherlands. It was found in flight at c 11:10 and seen for c 15 min, gradually moving north-east. This concerns the species' first record for the Netherlands.

Killdeerplevier bij Rottige Meente Op 3 april 2005 was ik (Ruurd-Jelle van der Leij), zoals de laatste tijd wel vaker, in de vogelkijkhut van de Rottige Meente bij Ossenzijl, op de grens van Friesland en Overijssel. Ik had 's ochtends gevoetbald en was om c 13:00 in de hut. Het was een fantastische dag, heerlijk zonnig en een graad of 18, ideaal weer om te vogelen. Tot c 16:00 was er echter afgezien van een Grote Zilverreiger *Casmerodius albus* weinig te zien. Rond dat tijdstip hoorde ik wat mensen aankomen; het bleken Henny Brandsma en haar man te zijn. Ik vogel wel

vaker met HB en als je een dag lang in de hut zit weet je zeker dat je haar treft. We zaten wat te praten – er zoefde ondertussen nog een Slechtvalk *Falco peregrinus* achter de hut langs – totdat ik om c 17:15 iets vreemds in mijn vizier kreeg. Een plevier *Charadrius* met dubbele borstband, op c 150 m. Kleine Plevier *C dubius* en Bontbekplevier *C hiaticula* verblijven wel vaker in het gebied maar daar leek onze vriend niet op. Hij was duidelijk groter en langgerekter, had een dubbele zwarte borstband en af en toe was de oranjeachtige stuit te zien. Ik vroeg HB om foto's te maken die later als bewijs zouden kunnen dienen wanneer de vogel weg zou vliegen. Terwijl HB steeds dichterbij sloop kwam ik tot de conclusie dat het een Killdeerplevier *C vociferus* moest zijn. Ik belde onmiddellijk Tom Jager om nog het een en ander over deze soort te weten te komen en vroeg hem om deze in de *Avifauna van Nederland* op te zoeken; daar stond hij niet in! Toen wist ik dat het een nieuwe soort voor Nederland betrof. Ik kon hem tot c 20:00 rustig observeren. Hij liep te foerageren op het slik totdat HB te dichtbij kwam en hij over het water van de Linde verdween. We hebben nog even gezocht maar konden hem door de invallende duisternis niet meer ontdekken. We reden naar huis en eenmaal daar aangekomen heb ik een mailtje naar Klaas Haas en Rommert Cazemier gestuurd. KH belde onmiddellijk terug. Opgewonden werd gevraagd om de foto's zo snel mogelijk op de website van de DBA te zetten. De foto's waren kwalitatief niet super maar toen ze eenmaal verzonden waren belde KH gelijk weer. Hij vroeg mij om de exacte locatie zodat hij de waarneming per semafoon door kon geven. Die zondagavond werden door heel wat vogelaars plannen gesmeed hoe ze maandagochtend zo vroeg mogelijk op de plek konden komen...

De volgende ochtend reden HB en ik rond 07:00 weer richting Rottige Meente om nog even een blik te werpen. We dachten aanvankelijk de eersten te zijn

292 Killdeerplevier / Killdeer *Charadrius vociferus*,
Rottige Meente, Overijssel, 4 april 2005
(Bas van den Boogaard)

maar dit veranderde snel toen we de hut naderden – hier stonden al ruim 100 man vanaf c 06:30 te blauwbekken. Toen we hen vertelden dat de vogel de avond ervoor over de dijk en de Linde was gevlogen ging men zich verspreiden om te zoeken; Enno Ebels was de eerste die de Killdeerplevier tot ieders opluchting om c 07:30 in een weiland zag lopen. Binnen korte tijd hadden alle aanwezigen hem in beeld, al was het op flinke afstand en met nogal wat tegenlicht. Naarmate de ochtend verstreek werden de omstandigheden beter en om c 09:15 vloog hij tot genoeg van de vele aanwezigen over de dijk naar de Rottige Meente en liet zich daar met prachtig zonlicht en op kortere afstand bekijken. Na c 15 minuten vloog hij weer terug naar de weilanden. Dit pendelen herhaalde zich de rest van de dag nog enkele malen, waarbij de vogel regelmatig de provinciegrens tussen Friesland en Overijssel – die hier de oude kronkelige loop van de Linde volgt – overstak.

Tijdens het vliegen werd regelmatig de karakteristieke oplopende *tjuu-lie* ('kill-deer') roep gehoord. Om 20:24 werd hij voor het laatst gezien toen hij uit beeld verdween in een kuiltje in het weiland. Op dinsdag 5 april was hij wederom de gehele dag aanwezig maar ditmaal bijna uitsluitend in de weilanden langs de Linde. 's Avonds figureerde hij als uitsmijter bij het achttuurjournaal van de NOS. Na 5 april is hij niet meer gezien.

Killdeerplevier is een algemene broedvogel in Noord- en Midden-Amerika en het noordelijke deel van Zuid-Amerika en is een regelmatige transatlantische dwaalgast in Europa, met veruit de meeste waarnemingen (c 60) in Brittannië en Ierland. Het aantal gevallen op het Europese vasteland is c 10 waarbij opmerkelijk is dat de soort ver naar het oosten is vastgesteld, zoals in Hongarije, Roemenië en Zwitserland. In tegenstelling tot de meeste Nearctische steltlopers in Europa worden Killdeerplevieren vooral in de late herfst en winter waargenomen. De winter van 2004/05 leverde waarnemingen op in Noord-Ierland, Schotland en Spanje en eind maart in Norfolk, Engeland; op 16 april werd een exemplaar gemeld in Galway, Ierland.

Wanneer zowel de Killdeerplevier als de eerder op 3 april waargenomen Keizerarend *Aquila heliaca* bij Kamperhoek, Flevoland, door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) worden aanvaard betekent dit dat voor het eerst in de geschiedenis twee nieuwe soorten voor Nederland op één dag zijn vastgesteld. RUURD-JELLE VAN DER LEIJ & ENNO B EBELS

KILLDEER On 3-5 April 2005, a Killdeer *Charadrius vociferus* stayed near Rottige Meente, Friesland/Overijssel, the Netherlands. It was seen by a few 100 birders. This is the first record for the Netherlands. On the same day, an Imperial Eagle *Aquila heliaca* was observed at Kamperhoek, Flevoland, the Netherlands. Two first records for the Netherlands on one day is without precedent.

Corrigenda

In het bijschrift bij plaat 579 (Dutch Birding 26: 406, 2004) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Stuart Piner.

In het bijschrift bij plaat 163 (Dutch Birding 27: 136, 2005) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Stuart Piner.

In het bijschrift bij plaat 180 (Dutch Birding 27: 146, 2005) werd per vergissing het verkeerde jaar vermeld. De foto van de Kleine Sneeuwgans *Anser caerulescens caerulescens* werd gemaakt op 18 februari 2005.
REDACTIE

In the caption of plate 579 (Dutch Birding 26: 406, 2004) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Stuart Piner.

In the caption of plate 163 (Dutch Birding 27: 136, 2005) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Stuart Piner.

In the caption of plate 180 (Dutch Birding 27: 146, 2005) the wrong year was mentioned by mistake. The photograph of the Lesser Snow Goose *Anser caerulescens caerulescens* was taken on 18 February 2005.
EDITORS